

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สู่ชุมชนฐานี

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

เด็ดขาย ช่วยน้ำรุ่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตร
สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

๒๕๖๓

ชื่อหนังสือ	● การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ชื่อผู้แต่ง	● เทิดชาย ช่วยบำรุง
จัดพิมพ์	● สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชั้น 14 อาคารเอส เอ็ม ทาวเวอร์ เลขที่ 979 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
พิมพ์ครั้งที่ 1	● มกราคม 2553
จำนวน	● 1,000 เล่ม
พิมพ์ที่	● ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม ไอ ที พรินต์ติ้ง โทร. 0-2971-3485
ออกแบบปก	● อีรศักดิ์ ทองสีสังข์
พิสูจน์อักษร	● ปารณีย์ ศรีสวัสดิ์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.-- กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2553.

248 หน้า

1. สุราษฎร์ธานี--ฐานทรัพยากรและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. I. ชื่อเรื่อง.

คำนำ

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ดำเนินการวิจัยชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งพื้นที่ (Area-Based Collaborative Research) หรือ ABC ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่เลือกจังหวัดสุราษฎร์ธานีในการดำเนินการ โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างฐานข้อมูลและสร้างกลไกการพัฒนาติดพื้นที่เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของพื้นที่โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลการวิจัยของชุดโครงการดังกล่าว ทำให้ได้เครือข่ายการจัดการองค์ความรู้และการศึกษาเกษตรท้องถิ่นที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ ปราชญ์ชุมชนและยุวเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น และกระตุ้นให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรรมและมีจิตสำนึกแห่งการอนุรักษ์และสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมให้คงอยู่ต่อไป อีกทั้งยังได้ 1) แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน และ 3) ธนาการข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งหมดไว้ที่ www.agro-tourism-suratthani.com ซึ่งง่ายต่อการสืบค้นข้อมูลของนักท่องเที่ยวและเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน

จังหวัดสุราษฎร์ธานีแก่งครกที่เกี่ยวข้อง โดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้บรรจุชุดโครงการนี้ไว้ในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืน ผลการศึกษาของชุดโครงการฯ ดังกล่าวได้สังเคราะห์ไว้ในหนังสือ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี : การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” เล่มนี้

ชุดโครงการฯ ดังกล่าวสำเร็จด้วยดีด้วยความร่วมมืออย่างแข็งขันจากคณะนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยตาปี วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือด้วยดีจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุราษฎร์ธานี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะครูนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ นักท่องเที่ยว ภาคเอกชน ภาคประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันฯ ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ที่ได้ร่วมสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนา “เมืองคนดี” นี้สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ยั่งยืน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
ตอน 1 รู้จักเมืองคนดี...สุราษฎร์ธานี	10
1.1 สถานการณ์เศรษฐกิจ	12
1.2 สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม	12
1.3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)	14
1.4 สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี	15
ตอน 2 จุดประกายการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	19
2.1 จุดเริ่มต้นชุดโครงการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร สู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคง ของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	25
2.2 ระเบียบวิธีวิจัยของชุดโครงการฯ	31
ตอน 3 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรบนฐานความเข้มแข็งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	34
3.1 การท่องเที่ยว : ทางเลือกใหม่สู่การเรียนรู้	35
3.2 เกษตรกรรม : ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลง	37
ตอน 4 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	39
4.1 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	40
4.2 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2	55
4.3 เครือข่ายยุทธศาสตร์การบ่งชี้ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3	64
4.4 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี	72
4.5 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	88

ตอน 5 แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	89
5.1 สวนสมรมตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร	90
5.2 สวนปาล์มน้ำมันวันทนา กองบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ อำเภอพุนพิน	94
5.3 สวนยางพาราตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร	107
5.4 ชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน	115
5.5 สวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอเกาะสมุย	130
5.6 การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุน	145
5.7 กลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา	160
5.8 การเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์	175
5.9 กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก	180
5.10 ชุมชนแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอเมือง	186
5.11 สวนสมุนไพรร ตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร	191
ตอน 6 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน	198
6.1 การเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวในบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	201
6.2 อุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	206
6.3 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	220
ตอน 7 ธนาคารข้อมูล...คลังสมองการวิจัยการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	225
7.1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	227
7.2 ความต้องการรูปแบบ โครงสร้างและองค์ประกอบของเว็บไซต์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	228
7.3 ผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรมของชุดโครงการฯ	229
บรรณานุกรม	231
ปียมิตรผู้ร่วมงานวิจัย	235
ประวัติผู้เขียน	237

สารบัญตาราง

ตาราง 1	พื้นที่ปลูก ผลผลิตและมูลค่าของไม้ผลหลักของสุราษฎร์ธานี ปี 2550	13
ตาราง 2	สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2549-2550	17
ตาราง 3	สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)	21
ตาราง 4	สถิติวันพัก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยและรายได้จากนักท่องเที่ยว ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า)	21
ตาราง 5	สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 (จำแนกในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)	22
ตาราง 6	โครงการวิจัยของชุดโครงการฯ	28
ตาราง 7	แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ระดับช่วงชั้นที่ 2	68
ตาราง 8	จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด	120
ตาราง 9	ลักษณะเด่นของชุมชนลีเล็ดเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ใกล้เคียง	124
ตาราง 10	แสดง TOWS Matrix	151
ตาราง 11	การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	156
ตาราง 12	ตัวอย่างกำหนดการการอบรมและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนาการท่องเที่ยว	179

สารบัญภาพ

ภาพ 1	แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี	11
ภาพ 2	กรอบการวิจัยชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกร และความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี”	26
ภาพ 3-4	การทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1	51
ภาพ 5	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทเกษตรกรรม) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	52
ภาพ 6	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทปศุสัตว์) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	53
ภาพ 7	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 1 (ประเภทประมง) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	53
ภาพ 8	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การลักษณะที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1	54
ภาพ 9-11	การร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2	62
ภาพ 12	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การแบบดาวกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2	63
ภาพ 13-15	การดำเนินงานของเครือข่ายยุทธศาสตร์การของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2	64
ภาพ 16	หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 3	70
ภาพ 17	แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์การแบบกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3	71
ภาพ 18	แสดงเครือข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network)	83
ภาพ 19	สวนสมรมตำบลคลองปราบ	91
ภาพ 20	สวนปาล์มน้ำมัน	95

ภาพ 21-22	กิจกรรมในส่วนยางพารา	113
ภาพ 23	เครื่องหมายสัญลักษณ์ (Logo) ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลีเล็ด	129
ภาพ 24-25	ทุเรียนและสวนทุเรียน	132
ภาพ 26-28	ป้ายเตือนให้ระวังศีรษะจากการร่วงหล่นของผลทุเรียนหรือกิ่งไม้	137
ภาพ 29	ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วม ของตำบลเขาวง	155
ภาพ 30-31	กิจกรรมการทำไข่เค็มไชยา	165
ภาพ 32-37	หอยชนิดต่างๆ	176
ภาพ 38-39	โปรแกรมสำเร็จรูปในการพัฒนากการท่องเที่ยวสำหรับเกษตรกร ผู้เลี้ยงหอย	178
ภาพ 40	รูปแบบการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำให้มีความพร้อมในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตำบลคอนสัก	185
ภาพ 41	หาดแหลมโพธิ์	186
ภาพ 42-43	กิจกรรมการประมงที่ชุมชนแหลมโพธิ์	187
ภาพ 44	ตัวอย่างฉากเรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์	191
ภาพ 45-46	สวนสมุนไพรดอยสลิด	192
ภาพ 47	แผนที่เส้นทางเชื่อมโยงสวนสมุนไพร	196
ภาพ 48	กิจกรรมหาหอยของนักท่องเที่ยวที่ชุมชนแหลมโพธิ์	201
ภาพ 49	นักท่องเที่ยวล่องเรือชมลินมานะฟาร์ม	202
ภาพ 50	วัดเขาสวรรณประดิษฐ์	202
ภาพ 51-54	บรรยากาศการท่องเที่ยวในลินมานะฟาร์ม	210
ภาพ 55-58	อาหารที่เคียงเลบุรี	212
ภาพ 59	หน้าแรกของเว็บไซต์	229
ภาพ 60	หน้าจอแสดงรายการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	229

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหนึ่งในแนวคิดที่รัฐบาลให้การสนับสนุนและส่งเสริมมาโดยตลอด ถือเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวมได้ “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” เป็นการบูรณาการความรู้ด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้นเพื่อยกระดับภาคอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การเกษตรในระยะยาว สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงดำเนินชุดโครงการ “ยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัด สุราษฎร์ธานี” ด้วยความร่วมมือของภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากสถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่

ชุดโครงการฯ ดังกล่าว มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

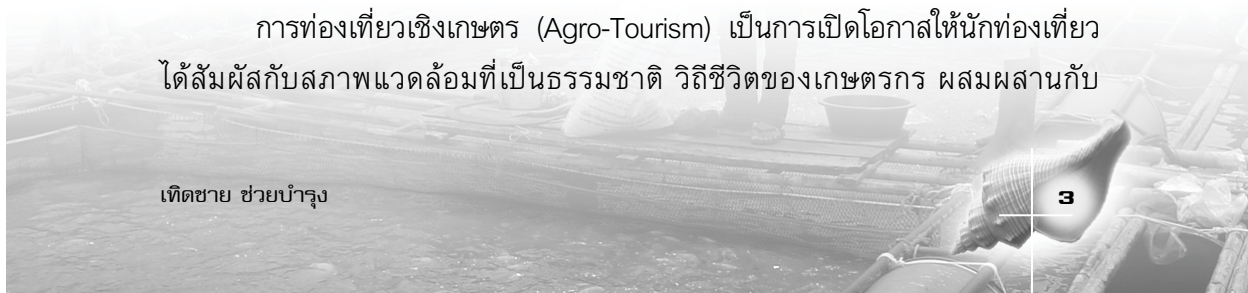
1. สร้างทางเลือกหรือช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาราคาสินค้าตกต่ำ
2. ทำให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและประสบการณ์การดำรงชีวิต
3. การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับนักวิชาการ ทำให้ได้รับแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและลดการพึ่งพาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภคและตัวเกษตรกรเอง
4. รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นทั้งหมดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว
5. ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำแผนพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
6. เพื่อพัฒนาบุคลากร (เกษตรกร ชุมชน นักเรียน นักศึกษา อาจารย์) ด้านการเกษตร โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือ

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านการเกษตรและมีโอกาสจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กันไป โดยงานวิจัยในกลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร วิทยุเกษตรกรและสถาบันการศึกษา การจัดการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ในพื้นที่บริเวณอ่าวบ้านดอน ถือเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใหม่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาการขาดองค์ความรู้และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่อันส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ต่อไปในอนาคต ดังนั้นกลุ่มงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอนจึงถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่และนักวิชาการ ตลอดจนเครือข่ายองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอ ปรชาญชุมชนและวิทยุเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และพัฒนากการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยองค์ความรู้เหล่านั้นจะถูกรวบรวมไว้ในธนาคารข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ ที่เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแก่องค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร จัดให้มีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการว่างงานของคนในชนบทได้ไม่น้อยเพราะเป็นการกระจายรายได้อีกทางหนึ่ง ความสำเร็จดังกล่าวการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีนโยบายให้ทุกจังหวัดจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตของเกษตรกร ผสมผสานกับ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กิจกรรมต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวในชุมชนเกษตร เพื่อการเรียนรู้และศึกษาประสบการณ์ด้านเกษตรกรรม นับเป็นการท่องเที่ยวอีกแบบหนึ่งที่ได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ เหนืออื่นใดคือการที่ได้หวนกลับมาค้นหา เรียนรู้ เข้าใจ ภาควิชาภูมิกับอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นรากฐานของสังคมไทย ที่เปี่ยมด้วยคุณค่า ภายใต้แนวคิด ปรัชญา องค์ความรู้ ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเกษตรกรไทย ได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชนบท ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่หลากหลาย จากวิถีชีวิตดั้งเดิมถึงการใช้ชีวิตที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง ท่ามกลางทัศนียภาพของธรรมชาติที่สวยงามที่บริหารจัดการโดยเกษตรกรและชุมชน มีความประทับใจที่เกิดจากการได้ชม ชิม ถ่ายรูป ซื้อผลิตภัณฑ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดรายได้แก่ชุมชนจากการจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์แปรรูปและการบริการ

ภาคเกษตรกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศักยภาพสูง พร้อมจะป้อนวัตถุดิบให้กับภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งภาคอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว ก็มีการพัฒนาระบบการคมนาคมและพัฒนากการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงขึ้นกับภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ด้วยเหตุนี้จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงมีวิสัยทัศน์ว่า “เป็นศูนย์กลางการเกษตรครบวงจร ผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม”

หากมองภาพรวมจะพบว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติหลากหลายประกอบกับนโยบายการพัฒนาจังหวัด ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน จากการพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพียงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของจังหวัดเท่านั้น อาทิ เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า หมู่เกาะอ่างทอง เขื่อนรัชชประภา สวนโมกษพลาราม ดังนั้น การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียวคงจะ

ไม่เพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กระจายมายังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ การยกระดับภาคเกษตรกรรมมาสู่การท่องเที่ยวโดยส่งเสริมให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง อันจะนำมาซึ่งการสร้างคุณค่าแก่ภาคเกษตรกรรมและการกระจายรายได้แก่คนในท้องถิ่น

ชุดโครงการฯ ดังกล่าวประกอบด้วย 19 โครงการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เครือข่ายองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การวิจัยในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นผ่านยุทธศาสตร์กรในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ยุทธศาสตร์กร ทำให้เกิดภาคภูมิใจ ความรักและตระหนักในคุณค่าของอาชีพของผู้ปกครอง อีกทั้งยังกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านการเกษตรกับการจัดการการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายยุทธศาสตร์กรทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี อีกทั้งได้รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจากเกษตรอำเภอและเกษตรกรและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยการศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นเช่นเดียวกัน ซึ่งได้**หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับนักเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 3 เขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรและเกษตรอำเภอ** ซึ่งพร้อมถ่ายทอดสู่กลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งนี้ยังได้กระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของยุทธศาสตร์กร เกษตรอำเภอและเกษตรกร ถือเป็นกลไกเบื้องต้นที่ส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืน โดยอาศัยเครือข่ายของกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมหภาคที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรทางการเกษตร ทั้งพืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์และการประมง “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กัน สำหรับพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เช่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ ที่มีชื่อเสียงในด้านการเลี้ยงหอยนางรม หอยแครงและหอยแมลงภู่ การผลิตไข่เค็มไชยา พื้นที่บริเวณอื่นที่เป็นสวนผลไม้หรือสวนเกษตรที่ปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ เงาะโรงเรียน อำเภอนาสาร ทุเรียน อำเภอสมุย สวนปาล์ม น้ำมันวันทนาฯ สวนยางพารา ตำบลพรุพี สวนสมุนไพรตำบลคลองปราบและสวนสมรมตำบลถ้ำสิงขร เป็นต้น แหล่งผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ล้วนสามารถจะยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพได้ทั้งสิ้น

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หากขาดการวางแผนและการจัดการที่ดี อาจมีผลเสียตามมาได้ และประการสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน หากไม่มีการพัฒนาในทิศทางที่ถูกต้อง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นเป้าหมายในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์คุณค่าและความสวยงามทางธรรมชาติเอาไว้ ควรมีการพัฒนาและจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ยังส่งผลให้เกิดการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรและชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความปลอดภัย การจัดการรูปแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม ความสะอาด การพัฒนาบุคลากรและการจัดการข้อมูลข่าวสารซึ่งครอบคลุมการประชาสัมพันธ์ การสื่อความหมาย เป็นต้น

การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Host) และความสามารถในการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (Guest) จากผลการวิจัยของชุดโครงการในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยว การจัดการตลาดท่องเที่ยวและการจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยแต่ละโครงการยังทำให้ทราบถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายอีกด้วย

ประเด็นที่ 3 การท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน...ต้นแบบทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขนาดใหญ่ในเขตภาคใต้ บริเวณอ่าวเป็นแนวป่าชายเลนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ แหล่งพักและอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน พื้นที่ส่วนใหญ่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวเนื่องจากมีความสวยงามและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งควรอนุรักษ์ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีฟาร์มสเตย์ที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเที่ยวฟาร์มสเตย์ในอ่าวบ้านดอนมากที่สุด คือ การได้รับการแนะนำจากเพื่อน/คนรู้จัก/คนในครอบครัวแนะนำให้มาเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวยังฟาร์มสเตย์ซ้ำอีกและจะแนะนำผู้อื่นให้มาเที่ยวด้วย โดยองค์กรภาครัฐควรสนับสนุนให้ฟาร์มสเตย์ในบริเวณอ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับจังหวัด ทั้งนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจในการท่องเที่ยวฟาร์มสเตย์ในระดับมาก ทั้งด้านสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวต้องการชื่นชมความสวยงามและความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของอ่าวบ้านดอน มีความพึงพอใจต่อเส้นทางการคมนาคม แต่ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งด้านที่พัก อาหารและบริการ ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการที่พักที่เป็นธรรมชาติ สะท้อนถึงวิถีชีวิตในท้องถิ่นและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องการกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมวิชาการ ชุมชนธรรมชาติ วิถีชีวิต

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

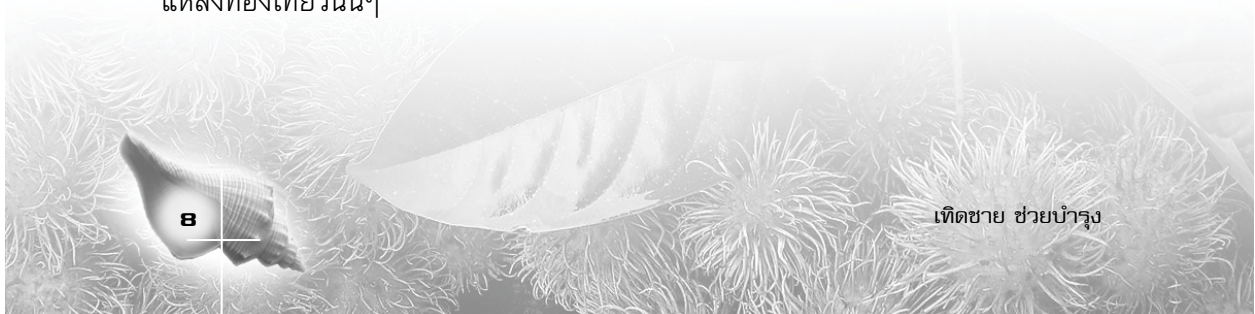
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ท้องถิ่นและกิจกรรมบันเทิง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมที่ทำในแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอำเภอบ้านดอนจะประสบความสำเร็จได้ ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเชิงพหุภาคี แม้ปัจจุบันระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความแตกต่างกันตามหน่วยงานที่สนับสนุน กล่าวคือ หากเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เกิดจากชุมชนโดยตรง เช่น ชุมชนลิเล็ด ชุมชนบางไผ่และชุมชนคลองท่าปูน ชุมชนจะมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสูง ในขณะที่สินมะนาวฟาร์ม ซึ่งเป็นการก่อตั้งของเอกชนโดยคุณสมชาย สินมานั้น ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการในระดับน้อย ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีแนวทาง ดังนี้

1. ผู้นำชุมชนควรริเริ่มและกำหนดนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน ทั้งนี้ทุกชุมชนทั้งชุมชนลิเล็ด ชุมชนบางไผ่ ชุมชนคลองท่าปูน และสินมะนาวฟาร์มมีการประชุม เพื่อสอบถามความคิดเห็นคนในชุมชน ซึ่งสิ่งที่ผู้นำชุมชนต้องตระหนักเป็นลำดับแรก คือ การกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังมีส่วนในการกำหนดกิจกรรมรวมถึงพื้นที่ในการท่องเที่ยวและมีบทบาทอย่างยิ่งในการประสานงานกับภาครัฐและเอกชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ ผู้ชุมชนจึงได้รับการอบรม ประชุม สัมมนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

2. ชุมชนสามารถแสดงความคิดเห็นและความต้องการในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีส่วนร่วมตามความถนัดหรือตามอาชีพ เช่น นำนักท่องเที่ยวชมการสาธิตการเก็บมะพร้าว การเย็บจาก การผลิตผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว สาธิตการจับกุ้ง ปลาและหอยนางรม เป็นต้น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง ชุมชนมักจะรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมทั้งด้านที่พัก ยานพาหนะ กิจกรรมท่องเที่ยว มัคคุเทศก์และการบริการอาหาร เป็นต้น โดยเฉพาะชุมชนบางไผ่และ สินมะนาวฟาร์ม มีการนำเยาวชนมาฝึกหัดนำเที่ยวเป็นยุวมัคคุเทศก์ของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ประเด็นที่ 4 ธนาкарข้อมูล...คลังสมองการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัด สุราษฎร์ธานี

ธนาкарข้อมูล เป็นเสมือนฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่แสดงข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ (www.agro-tourism-suratthani.com) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่หลากหลาย สามารถเชื่อมโยง เพิ่มเติมและแก้ไขข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การท่องเที่ยวได้ นับเป็นรูปแบบของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกทางหนึ่งด้วย เพราะความทันสมัยสะดวกต่อการนำไปใช้ เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ปัจจุบัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ด้านอินเทอร์เน็ต (Internet) เข้ามามีบทบาทในหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยว ซึ่งเว็บไซต์เป็นแหล่งข้อมูลที่จะประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก โดยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมักนิยมการค้นหาข้อมูลเพื่อวางแผนการท่องเที่ยว แต่ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปัจจุบันยังมีไม่มากนักและขาดการปรับปรุงให้ทันสมัย ดังนั้น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากขึ้นและสะดวกต่อการหาข้อมูล ซึ่งเป็นการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมากขึ้น จึงควรพัฒนาระบบเว็บไซต์แหล่งรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

สุราษฎร์ธานีเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะเกาะต่างๆ ซึ่งสถานการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวตามเกาะต่างๆ เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้การท่องเที่ยวของสุราษฎร์ธานีประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรซึ่งเป็นการยกระดับฐานผลิตทางการเกษตรมาสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งหนทางที่จะสนับสนุนการสุราษฎร์ธานีเป็นผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ตั้งไว้

ตอน 1
รู้จักเมืองคนดี...
สุราษฎร์ธานี

แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกาะเต่า

อ.เกาะพะงัน

เกาะนายนุต

เกาะสามเล้า

อ่าวไทย เกาะวัวตาหลับ

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง

เกาะพะลวย

อ.เกาะสมุย

เกาะนตน

จ.ชุมพร

อ.ท่าชนะ

อ.ไชยา

อ.ท่ากลาง

อุทยานแห่งชาติเขาสก

อ.คอนสัก

อ.กาญจนดิษฐ์

โรงเรียนฝักลิง

อ.เมือง

อ.บ้านนาเดิม

อ.บ้านนาสาร

อ.เวียงสระ

อ.พระแสง

อ.ชัยบุรี

จ.ระนอง

อ.บ้านตาขุน

เขื่อนรัชชประภา

เขื่อนเชี่ยวหลาน

อ.พนม

อ.คีรีรัฐนิคม

อ.พุนพิน

อ.เสียนซา

จ.กระบี่

จ.นครศรีธรรมราช

ภาพ 1 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลักษณะภูมิประเทศของสุราษฎร์ธานีเป็นภูเขาประมาณร้อยละ 49 ของพื้นที่ จังหวัด มีเทือกเขาสูงทอดยาวตามแนวเหนือใต้ ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ก่อให้เกิดลุ่มน้ำน้อยใหญ่ รวม 14 ลุ่มน้ำ ซึ่งมีลุ่มน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำตาปี พุมดวง ท่าทอง ท่ากระจ่าย ไชยา ท่าฉาง เป็นต้น แม่น้ำลำคลองในจังหวัดทุกสายไหลลงสู่อ่าวไทยด้านทิศตะวันออก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 19 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์ เกาะสมุย ไชยา ศิริรัฐนิคม ท่าฉาง บ้านนาสาร พุนพิน ท่าชนะ พระแสง พนม เวียงสระ ดอนสัก เคียนซา บ้านตาขุน เกาะพะงัน บ้านนาเดิม ชัยบุรีและวิภาวดี มีประชากรรวม 973,288 คน (ณ เดือนมีนาคม 2551)

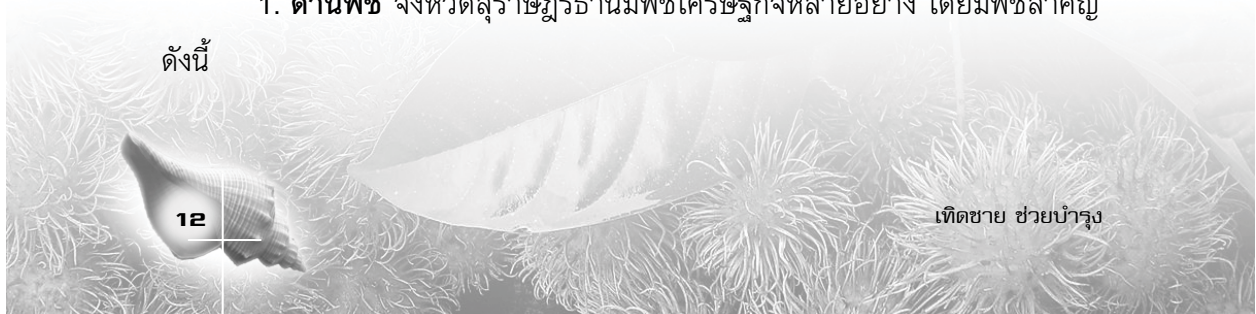
1.1 สถานการณ์เศรษฐกิจ

เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 อันดับแรกของปี 2550 ได้แก่ สาขาเกษตรกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 32.75 สาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนร้อยละ 14.84 สาขาการขนส่ง การขายปลีกมีสัดส่วนร้อยละ 10.63 สาขาโรงแรมและภัตตาคาร มีสัดส่วนร้อยละ 9.26 และสาขาการขนส่งมีสัดส่วนร้อยละ 8.05 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

เศรษฐกิจจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 0.44 ซึ่งอยู่ในภาวะชะลอตัวเพราะในปี 2549 มีการขยายตัวร้อยละ 7.74 จากปัจจัยลบที่สำคัญ ได้แก่ สภาพอากาศที่แปรปรวนเข้าสู่ฤดูแล้งและฤดูฝนเร็วกว่าปกติ ทำให้ผลผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักออกสู่ตลาดลดลงส่งผลให้การขนส่งขายปลีกและการขนส่งชะลอตัวตาม ประกอบกับเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวด้วย

1.2 สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม

1. ด้านพืช จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพืชเศรษฐกิจหลายอย่าง โดยมีพืชสำคัญ ดังนี้

เท็ดชาย ช่วยบำรุง

ยางพารา สุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดของประเทศ พื้นที่เพาะปลูกในปี 2549 ประมาณ 1.8 ล้านไร่ มีผลผลิตรวม 468,085 ตัน คิดเป็นมูลค่า 29,707 ล้านบาท จากผลผลิตจำนวนดังกล่าว ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องมีการใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ อุตสาหกรรมถุงมือยาง อุตสาหกรรมยางยานยนต์ อุตสาหกรรมยางรัดของ อุตสาหกรรมฟองน้ำยาง อุตสาหกรรมแลบยางยืดและอุตสาหกรรมไม้ยางพารา มีโรงงานอุตสาหกรรมยางพารา 57 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมไม้ยางพารา 82 แห่ง อย่างไรก็ตามการทำสวนยางพาราก็นำมาซึ่งปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ปุ๋ยเคมีราคาสูง เกิดการบุกรุกที่สาธารณะเพื่อขยายพื้นที่ปลูกยางพารา โดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเหมาะสมของพื้นที่

ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ มีพื้นที่เพาะปลูก 762,534 ไร่ มากเป็นอันดับสองรองจากจังหวัดกระบี่ แต่ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูงและคุณภาพผลผลิตมีผลกระทบต่อเออร์เชินต์น้ำมัน อีกทั้งปาล์มน้ำมันมีราคาตกต่ำในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ซึ่งมีผลผลิตออกมากกว่ากำลังการผลิตของโรงงาน

ไม้ผล จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีผลไม้เศรษฐกิจสำคัญ 4 ชนิด คือ เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง มีผลผลิตและมูลค่า ดังตาราง 1

ตาราง 1 พื้นที่ปลูก ผลผลิตและมูลค่าของไม้ผลหลักของสุราษฎร์ธานี ปี 2550

ชนิดผลไม้	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	มูลค่า (บาท)
เงาะ	50,761	22,783	410,168,312
ทุเรียน	51,272	38,816	559,732,344
มังคุด	19,458	7,955	118,688,600
ลองกอง	28,735	11,627	274,973,347

อย่างไรก็ตาม ในช่วงฤดูกาลที่ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันเป็นจำนวนมากเกษตรกรจะขายผลผลิตได้ในราคาต่ำกว่าต้นทุน โดยเฉพาะในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ด้านประมง จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่และสภาพภูมิประเทศเอื้อต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทะเลบริเวณชายฝั่ง ปัจจุบันมีการเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สัตว์น้ำที่สำคัญ ได้แก่ กุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น หอยนางรม หอยแครง ปลาเก๋า ปลากะพงขาว โดยมีการเพาะเลี้ยงในพื้นที่อำเภอชายฝั่งทะเล คือ ไชยา ท่าชนะ เมือง กาญจนดิษฐ์ พุนพิน ดอนสัก เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งในปี 2549 มีผลผลิตรวม 162,108 ตัน มูลค่า 4,781 ล้านบาท แต่ประสบปัญหาราคาสินค้าสัตว์น้ำตกต่ำ ราคาน้ำมันสูง การใช้เครื่องมือผิดประเภท ผู้ประกอบการกวดราคาซื้อ การบุกรุกพื้นที่ในทะเลเพื่อเลี้ยงหอยโดยไม่ได้รับอนุญาต

3. ด้านปศุสัตว์ สัตว์เลี้ยงที่สำคัญประกอบด้วย สุกร โคเนื้อและสัตว์ปีก ปริมาณมาก ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการลงทุนไม่มากนัก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำสวนเป็นหลักและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม โดยสถานการณ์การเลี้ยงสัตว์ในสุราษฎร์ธานีที่สำคัญ มีดังนี้

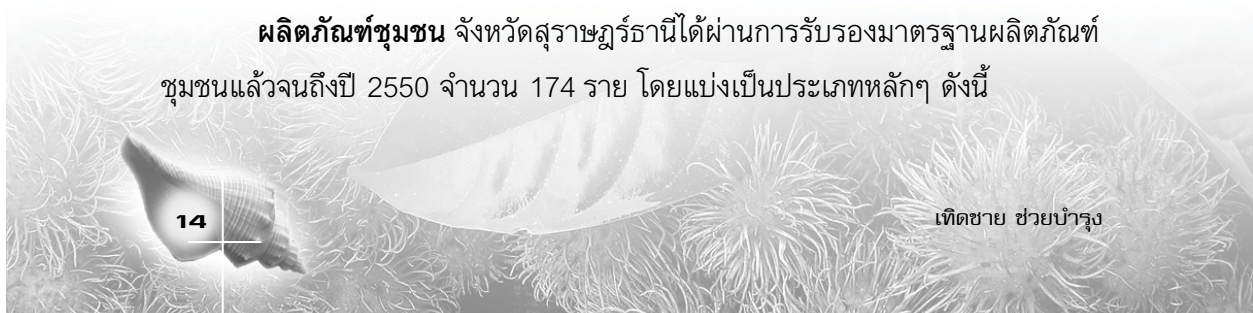
สุกร เกษตรกรจะเลี้ยงหมูเป็นอาชีพเสริมและยังมีการเลี้ยงหมูหลุมอีกด้วย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนการผลิตสูง

โค ปริมาณโคที่เลี้ยงในจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 78,450 ตัว และมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากราคาโคมีชีวิตลดลง ต้นทุนการผลิตสูงและพื้นที่การเลี้ยงลดลง

สัตว์ปีก ปริมาณการเลี้ยงสัตว์ปีกในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ไก่ เป็ด นกกระทา) 2,119,720 ตัว เกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นรายย่อย ซึ่งเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคในจังหวัด จึงจำเป็นต้องนำเข้าเพื่อการบริโภคเดือนละ 250,000 ตัว ปัญหาที่ประสบ คือ ต้นทุนการผลิตสูงและความไม่แน่นอนเรื่องโรคระบาดไข้หวัดนก

1.3 ผลิตภัณฑ์ชุมชนและผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนแล้วจนถึงปี 2550 จำนวน 174 ราย โดยแบ่งเป็นประเภทหลักๆ ดังนี้

- ประเภทอาหาร เช่น ไข่เค็ม ขนมหาละแม ข้าวหลาม น้ำพริกต่างๆ
- ประเภทเครื่องดื่ม เช่น ไวน์ผลไม้ ไวน์สมุนไพร สุรากลั่นชุมชน
- ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น ผ้าทอ ผ้าไหม ผ้าบาติก
- ประเภทของใช้และเครื่องประดับ เช่น ผลิตภัณฑ์กระจูด ไม้กวาด ดอกหญ้า ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าว
- ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารและยา เช่น น้ำมันมะพร้าวสำหรับสปา ขมิ้นผง ลูกประคบและน้ำผึ้ง

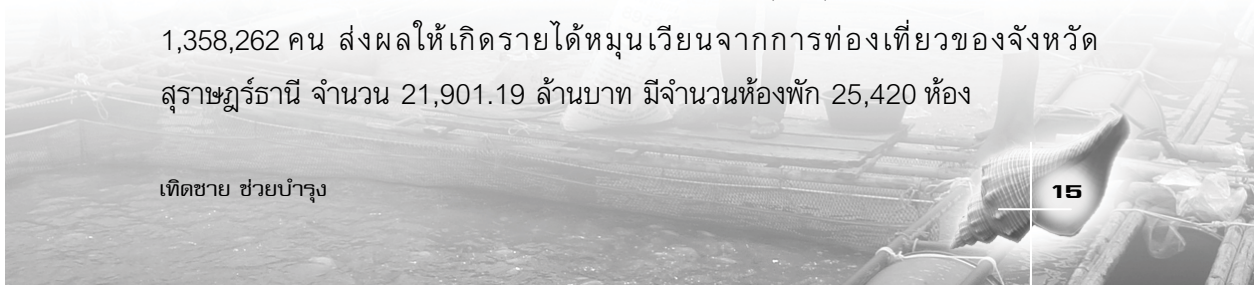
ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มีกลุ่ม/ผู้ประกอบการทั้งสิ้น 336 กลุ่ม/ราย มีผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทรวม 535 ผลิตภัณฑ์ ซึ่งมียอดขาย 1,399 ล้านบาท ในปี 2549 และ 1,678 ล้านบาท ในปี 2550 จังหวัดได้จัดงานส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัดมาตั้งแต่ปี 2545 ถึงปัจจุบัน และได้้นำสินค้าไปแสดง (Road Show) ตลอดจนจำหน่ายในตลาดนอกพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ

ผลิตภัณฑ์เด่นของจังหวัด 10 รายการ คือ หอยนางรม ไข่เค็มไชยา ผ้าทอพุมเรียง ผลิตภัณฑ์จากกระจูด น้ำมันสุขภาพจากมะพร้าว เฉาก๊วยโรงเรียนปูละทะเล กาละแมสมุย ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าวและอาหารทะเลแปรรูป

จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้สนับสนุนการดำเนินงานหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP ซึ่งได้พัฒนาเป็นหมู่บ้านต้นแบบ 3 หมู่บ้าน คือ 1) บ้านห้วยลึก ตำบลท่าสะท้อน อำเภอพุนพิน 2) บ้านล่าง ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) บ้านปากด่าน ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา

1.4 สถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในปี 2550 สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีอัตราการขยายตัวอยู่ในระดับดี มีจำนวนผู้เยี่ยมชม 2,579,621 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 6.5 จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 1,221,359 คน ชาวต่างชาติ 1,358,262 คน ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนจากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 21,901.19 ล้านบาท มีจำนวนห้องพัก 25,420 ห้อง

การทอ้งเทียวเชิงเกษตรสุราษฏรธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การทอ้งเทียวย่างยั่งยืน

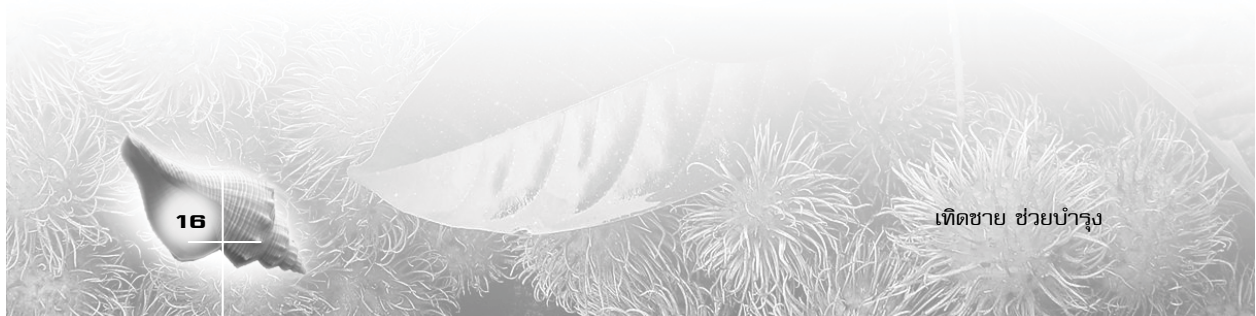
แผ่นดินใหญ่จังหวัดสุราษฏรธานี มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 1,025,417 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 13.71 เป็นชาวไทย 997,556 คน และชาวต่างชาติ 27,861 คน ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 97.3 เป็นคนไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครอบครัว ประชุมและสัมมนา

เกาะสมุย มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 1,059,642 คน จำแนกเป็นชาวไทย 160,877 คน และชาวต่างชาติ 898,765 คน ผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 84.8 เป็นชาวต่างชาติ มีระยะพำนักรเฉลี่ย 4.48 วัน มีจำนวนห้องพัก 14,405 ห้อง กลุ่มผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ กลุ่มสแกนดิเนเวียและ รัสเซีย

เกาะพะงัน มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 334,229 คน จำแนกเป็นชาวไทย 41,981 คน และชาวต่างชาติ 292,248 คน จำนวนผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 87.4 เป็นผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ มีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ย 7.23 วัน กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ สวีเดนและฝรั่งเศส

พูลมูนปาร์ตี้ ที่จัดขึ้นบริเวณหาดรินนอก เกาะพะงันทุกวันขึ้น 15 ค่ำของทุกเดือน (หากตรงกับวันสำคัญทางศาสนาจะเลื่อนออกไป 1 วัน) มีจำนวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมครั้งละมากกว่า 20,000 คน กิจกรรมหลัก คือ รับประทาน ดื่มและเต้นรำตลอดคืน

เกาะเต่า มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนที่เดินทางเข้ามาทั้งสิ้น 160,333 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.10 เป็นชาวไทย 20,945 คน และชาวต่างชาติ 139,388 คน จำนวนผู้เยี่ยมเยือนร้อยละ 86.9 เป็นผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างชาติ มีระยะเวลาพำนักรเฉลี่ย 7.08 วัน มีจำนวนห้องพัก 5,575 ห้อง กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ได้แก่ เยอรมัน อังกฤษ สหรัฐอเมริกา สวิสเซอร์แลนด์และออสเตรเลีย ดังตาราง 2

ตาราง 2 สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2549-2550

จำนวนผู้เยี่ยมชม/ปี	ปี 2549	ปี 2550	อัตราการเปลี่ยนแปลง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี			
ผู้เยี่ยมชม	2,422,066	2,579,621	+ 6.50
- ชาวไทย	1,086,367	1,221,359	+ 12.43
- ชาวต่างชาติ	1,335,699	1,358,262	+ 1.69
จำนวนห้องพัก	23,825	25,420	+ 6.69
อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี			
ผู้เยี่ยมชม	901,787	1,025,417	+ 13.71
- ชาวไทย	867,547	997,556	+ 14.99
- ชาวต่างชาติ	34,240	27,861	- 18.63
จำนวนห้องพัก	2,459	2,750	+ 11.83
เกาะสมุย			
ผู้เยี่ยมชม	1,030,623	1,059,642	+ 2.82
- ชาวไทย	158,312	160,877	+ 1.62
- ชาวต่างชาติ	872,311	898,765	+ 3.03
จำนวนห้องพัก	13,290	14,405	+ 8.39
เกาะพะงัน			
ผู้เยี่ยมชม	332,624	334,229	+ 0.48
- ชาวไทย	42,541	41,981	- 1.25
- ชาวต่างชาติ	290,110	292,248	+ 0.74
จำนวนห้องพัก	5,655	5,575	+ 1.80
เกาะเต่า			
ผู้เยี่ยมชม	157,032	160,333	+ 2.10
- ชาวไทย	17,994	20,945	+ 16.40
- ชาวต่างชาติ	139,038	139,388	+ 0.25
จำนวนห้องพัก	2,354	2,508	+ 6.54

ที่มา : สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551

เทตชาย ช่วยบำรุง

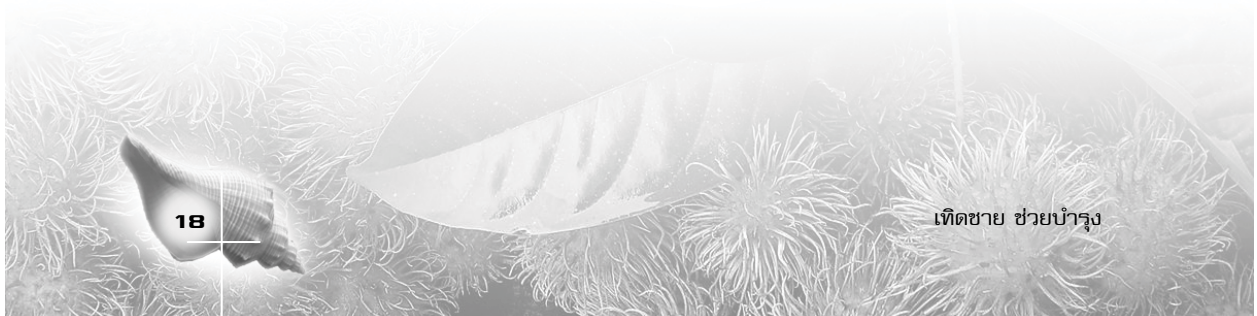

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวโน้มตลาดการท่องเที่ยวของสุราษฎร์ธานีเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวและพักผ่อนตามหาดทราย ชายทะเลเป็นหลัก ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ แต่มีวันพักเฉลี่ยลดลง เนื่องจากฝั่งทะเลอันดามันเริ่มฟื้นตัว กลับสู่ภาวะปกติ การเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สะดวกมากขึ้น การรับรู้ข้อมูล ข่าวสารรวดเร็ว นักท่องเที่ยวเลือกจุดหมายปลายทางได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวหลักในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เช่น เกาะสมุยและเกาะบรีวาร กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรมและสภาพแวดล้อมเสียหาย ทำให้นักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักลดลง (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551)

จากสถานการณ์ภาคเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สะท้อนให้เห็นว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีฐานการผลิตที่สำคัญคือการเกษตรซึ่งเป็น อาชีพของคนส่วนใหญ่ของจังหวัด อีกทั้งมีการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัด ไม่น้อย แต่การท่องเที่ยวดังกล่าวยังกระจุกตัวอยู่ตามเกาะต่างๆ เป็นหลัก นั้นหมายถึง รายได้จากการท่องเที่ยวก็ไม่ได้กระจายไปสู่คนกลุ่มใหญ่ของจังหวัด หากแต่เป็นผลประโยชน์ที่ตกอยู่เพียงผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็น นักธุรกิจนอกพื้นที่ที่เข้ามาประกอบธุรกิจในแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัด ดังนั้น การยกระดับฐานการผลิตการเกษตรซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งหนทางในการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่คนกลุ่มใหญ่ของจังหวัด อันเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตอน 2
จุดประกายการยกระดับ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แม้ภาคอุตสาหกรรมของไทยจะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ภาคเกษตรกรรมก็ยังเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยวซึ่งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง ดังนั้นอาชีพเกษตรกรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันภาคเกษตรกรรมมีความน่าสนใจอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นการนำทรัพยากรการเกษตรที่มีอยู่มาจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจและเดินทางมาเยือน ซึ่งเป็นการขยายเส้นทางการท่องเที่ยวและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น จึงเกิดการท่องเที่ยวในลักษณะทัวร์เกษตรหรือเกษตรสัญจรหรือการทัศนศึกษาในพื้นที่เกษตรกรรมหรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากความสำเร็จของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและกรมส่งเสริมการเกษตรที่มีนโยบายส่งเสริมให้ทุกจังหวัด จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น โดยยึดแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่า (Value Added) ซึ่งเป็นการเสริมเส้นทางการท่องเที่ยวให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืน โดยกำหนดให้มีรูปแบบทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3 ประเภท ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ ซึ่งแนวคิดในการนำทรัพยากรการเกษตรมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้น ได้เกิดขึ้นมานานแล้วในต่างประเทศ เช่น แนวคิดในเรื่อง Agro-tourism, Farm Stay และ Home Stay สำหรับประเทศไทยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการดำเนินงานอยู่บ้าง แต่ยังขาดการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่เพื่อเสนอขายแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านการเกษตรจึงเป็นทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ ซึ่งควรเร่งพัฒนาทรัพยากรด้านการเกษตรที่มีอยู่มากมายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-Tourism) ที่สมบูรณ์ต่อไป

เศรษฐกิจหลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ซึ่ง “การท่องเที่ยว” เป็นกำลังหลักในการสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดที่สำคัญ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดว่า “เป็นศูนย์กลางการเกษตรครบวงจร ผู้นำการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพที่ยั่งยืนในภูมิภาค เป็นเมืองน่าอยู่ เป็นศูนย์กลางการศึกษาและพัฒนาคุณธรรม” (วินัย บัวประดิษฐ์, 2551) ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรไปพร้อมๆ กัน ซึ่งสังเกตได้จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังตาราง 3

ตาราง 3 สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)

ปี	จำนวนคน (ล้านคน)						รวม
	นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว		สรุปรวมผู้เยี่ยมเยือน		
	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ	
2548	99,480	11,364	869,858	874,388	969,338	885,752	1,855,090
2549	105,126	33,407	981,241	1,302,292	1,086,367	1,335,699	2,422,066
2550	127,145	27,026	1,094,214	1,331,236	1,221,359	1,358,262	2,579,621

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

ตาราง 4 สถิติตัววันพัก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยและรายได้จากนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2548-2550 (รวมในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า)

ปี	จำนวนวันพัก (วัน)			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน (บาท)		รายได้ (ล้านบาท)	
	ไทย	ต่างชาติ	เฉลี่ย	ไทย	ต่างชาติ	ไทย	ต่างชาติ
2548	2.11	4.51	3.31	1,823.56	3,010.59	3,346.95	11,872.20
2549	1.99	5.88	4.21	1,783.59	2,338.58	3,489.70	17,900.69
2550	1.93	5.76	4.03	1,777.44	2,345.66	3,759.85	17,987.98

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากตาราง 3 และ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวนลดลงเล็กน้อย แต่ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในทางกลับกันรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนมากขึ้น แต่ก็พบว่านักท่องเที่ยวเริ่มมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่รัดกุมมากขึ้น มีการกำหนดจำนวนของวันพักที่สั้นลง จึงส่งผลให้อัตราการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวลดลง

เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานีแล้วพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติจะกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งประกอบด้วยเกาะสมุย เกาะพะงัน และเกาะเต่า ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยจะมีจำนวนมากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวบนฝั่ง ดังตาราง 5

ตาราง 5 สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี 2550 (จำแนกในเมือง เกาะสมุย เกาะพะงันและเกาะเต่า)

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย (คน)	นักท่องเที่ยวต่างชาติ (คน)	รวม
อำเภอเมือง	997,556	27,861	1,025,417
เกาะสมุย	160,877	898,765	1,059,642
เกาะพะงัน	41,981	292,248	334,229
เกาะเต่า	20,945	139,388	160,333
รวม	1,221,359	1,358,262	2,579,621

ที่มา : www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เลือกที่จะท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง และกระจายตัวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลบางส่วน ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลมากกว่าในเขตอำเภอเมือง โดยแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมมากที่สุด คือ เกาะสมุย รองลงมา คือ เกาะพะงันและเกาะเต่า ตามลำดับ ทั้งนี้สอดคล้องกับความคิดของ ปัญญา แสงสุริยัน (อุปนายกสมาคมโรงแรมและท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกรรมการผู้จัดการโรงแรมร้อยเกาะ) ซึ่งสรุปว่า “จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีชื่อเสียงและเป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของภาคใต้นับตั้งแต่อดีต เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลทั้งดงและเป็นจุดแข็งของจังหวัด เช่น เกาะสมุย เกาะพะงันและเขาอก ซึ่งสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมได้เป็นจำนวนมาก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มสแกนดิเนเวีย ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้พัฒนามาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทสะพายย่าม (Backpaker) ในอดีต เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยว Modern Traveller ที่มีกำลังซื้อมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ยังให้ข้อเสนอแนะการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็น 3 เส้นทาง คือ 1) การพัฒนาและจัดการเส้นทางเชื่อมโยงภายใน คือ เกาะสมุย-จังหวัดสุราษฎร์ธานี (บนฝั่ง)-เขาอก 2) เส้นทางเชื่อมโยงในภูมิภาคเดียวกัน คือ เส้นทางจากเกาะ-ฝั่ง (ภูเก็ต-พังงา-กระบี่-สุราษฎร์ธานี) และ 3) เส้นทางใหม่เชื่อมโยงโดย Charter Flight คือ จากหัวหิน-จังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย)-ภูเก็ต โดยพบว่า เส้นทางเชื่อมโยงดังกล่าว ยังมีข้อจำกัดของระยะทาง ทั้งนี้การกระจายนักท่องเที่ยวจากเกาะสู่ฝั่ง (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ได้นั้น ควรจะพัฒนาและจัดการในด้านการคมนาคมขนส่งความปลอดภัยในการเดินทางและในแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่จะมาท่องเที่ยวในสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ การสนับสนุนให้เกิด Charter Flight การปรับแผนการตลาดของภาครัฐและภาคธุรกิจให้เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือของภาคีทาง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวในการปรับโปรแกรมการท่องเที่ยวใหม่ให้มีจุดแวะพักในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพิ่มมากขึ้น” (ปัญญา แสงสุริยัน, 2551)

นอกจากนี้ เสนีย์ ภูวเศรษฐาวร นายกสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกาะสมุย ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของภาคธุรกิจในการกำหนดบทบาทของตนเองให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการปัญหาต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลงนามปฏิญญาความร่วมมือ “The Green Island Project” ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวสมุย สมาคมโรงแรมไทย ภาคใต้ และภาคีต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ภาคที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ต้นตัวในด้านสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและรักษาธรรมชาติที่สวยงามและวิถีชีวิตท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ของเกาะสมุย รวมถึงแสวงหาแนวทางในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นต้น (เสนีย์ ภูวเศรษฐาวร, 2551) ในขณะเดียวกัน สมเชาว์ โกศล นายกสมาคมมัคคุเทศก์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวเสริมในบทบาทของสถาบันการศึกษาที่ต้องสนับสนุนในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและมีศักยภาพในทุกระดับ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่มีความต้องการแรงงานในหลายภาคส่วน โดยเฉพาะแรงงานไทยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการตลาดและด้านภาษาต่างประเทศซึ่งมีความสำคัญเช่นกัน (สมเชาว์ โกศล, 2551)

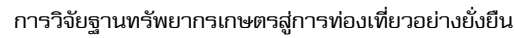
อย่างไรก็ดี หากมองในภาพรวมจะพบว่า สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพเหมาะแก่การจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย ประกอบกับนโยบายการบริหารงานของจังหวัดที่กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อพัฒนาให้เป็นจังหวัดที่มีการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพอย่างยั่งยืน จากการพิจารณาสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ แล้วพบว่า นักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติท่องเที่ยวเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น ดังนั้น การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเพียงฝ่ายเดียวคงไม่เพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กระจายตัวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของสุราษฎร์ธานีได้ ดังนั้น การยกระดับภาคเกษตรกรรมมาสู่การท่องเที่ยวโดยการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น จึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภาคเกษตรกรรมและกระจายรายได้แก่คนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

ดังนั้น จึงเกิดคำถามว่าผลิตภัณฑ์ใดในภาคเกษตรกรรมที่มีความเหมาะสม และมีศักยภาพเพียงพอแก่การยกระดับสู่การท่องเที่ยวซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้และประโยชน์แก่เกษตรกร อีกทั้งยังชวนคิดต่ออีกว่า จะมีวิธีใดที่จะใช้ประโยชน์จาก ต้นทุนและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ดังกล่าวให้คุ้มค่า และใครจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนที่สำคัญเพื่อร่วมกันส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนในอนาคต

2.1 จุดเริ่มต้นชุดโครงการการยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากฐานการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดและการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับจังหวัดได้ไม่น้อย ดังนั้นการยกระดับฐานการผลิตทางการเกษตรสู่การท่องเที่ยวจึงเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรกรรมและกระจายรายได้สู่ภาคประชาชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตอบโจทย์ดังกล่าวได้ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นหนึ่งแนวคิดที่รัฐบาลชุดปัจจุบันให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเชื่อมโยงการเกษตรและวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศเพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันเพราะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกทางการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกรมีทางเลือก มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรัก ภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง อันจะส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว เหนืออื่นใดการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมนำมาสู่การเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างบุคคล จากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชนและเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมาคือการพัฒนาอาชีพ ผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมจะก่อตัวขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและไปในลักษณะบูรณาการ สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยการสนับสนุน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของ
อุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี"

จากกรอบการวิจัยของชุดโครงการ “การยกระดับฐานการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรสู่การท่องเที่ยวยั่งยืนเพื่อสร้างทางเลือกใหม่แก่เกษตรกรและความมั่นคงของอุตสาหกรรมเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี” มุ่งเน้นให้เกิดการวิจัยในเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. สร้างทางเลือกหรือช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรให้แก่เกษตรกร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการลดปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ
2. ทำให้เกษตรกรในพื้นที่เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาและประสบการณ์การดำรงชีวิต
3. การแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงความรู้กับนักวิชาการ ทำให้ได้รับแนวทางในการผลิตสินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและลดการพึ่งพาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอันจะส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพของผู้บริโภคและตัวเกษตรกรเอง
4. รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นทั้งหมดของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว
5. ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำแผนพัฒนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
6. เพื่อพัฒนาบุคลากร (เกษตรกร ชุมชน นักเรียน นักศึกษา อาจารย์) ด้านการเกษตร โดยใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือ

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีจุดเด่นทางด้านการเกษตรและมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่กันไป โดยงานวิจัยในกลุ่ม**แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร**จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่มีแนวโน้มจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างเกษตรกร ยุวเกษตรกรและสถาบันการศึกษา การจัดการทางการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ นอกจากนี้ในพื้นที่ที่บริเวณอ่าวบ้านดอน ถือเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรูปแบบใหม่ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ยังคงประสบปัญหาการขาดองค์ความรู้และการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่อันส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตาม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มา ดังนั้นกลุ่มงานวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอนจึงถูกนำมาใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่อไป โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นคนในพื้นที่และนักวิชาการ ตลอดจนเครือข่ายองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่รวบรวมจากเกษตรกร เกษตรอำเภอบรรณชัยชุมชนและยุวเกษตรกร ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่และการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น โดยองค์ความรู้เหล่านี้จะถูกรวบรวมไว้ในธนาคารข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในรูปแบบเว็บไซต์ (www.agro-tourism-suratthani.com) ที่เอื้อประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสืบค้นข้อมูลทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแก่นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

ทั้งนี้ชุดโครงการดังกล่าวประกอบด้วย 19 โครงการ ภายใต้ 4 กลุ่มงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น โดยมีนักวิจัยรวม 69 ท่าน จาก 7 หน่วยงาน ดังตาราง 6

ตาราง 6 โครงการวิจัยของชุดโครงการ ฯ

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
กลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้		
1	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1	นายอุทิศ ภูมิชัย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2	นายวิทยา ศักดา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3	การพัฒนาเครือข่ายยุวเกษตรกรกับการสร้างองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3	นายวิจิตร วรปัทมศรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
4	การรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.เอกชัย แสงมณี : วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร		
5	แนวทางการจัดกิจกรรม การสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมรม จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.พัสดรา เรืองศรี : วิทยาลัยดาปี
6	การจัดการการตลาดในองค์กรภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนปาล์มน้ำมนต์วันทนา กองบิน 7 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ	อ.นิรมล เสริมทรัพย์ : วิทยาลัยดาปี
7	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพุนพื อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.พิชัย สุขวุ่น : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
8	กลยุทธ์การสร้างตราและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนลิเล็ด อำเภอบุพผิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ภัทรวดี อินทปันตี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
9	การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนทุเรียนบ้านเขาป้อม อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วิชชุดา ให้เจริญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
10	ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมของตำบลเขาวง อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.กมลวิทย์ โมราศิลป์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
11	รูปแบบกิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้ผลิตไข่เค็มไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอยาไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี	ผศ.โสภณ บุญล้ำ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ลำดับ	ชื่อโครงการ	หัวหน้าโครงการ/หน่วยงาน
12	การจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวด้วยระบบคอมพิวเตอร์อย่างง่าย กรณีศึกษาการเลี้ยงหอยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ธีระยุทธ์ ชุนศรีแก้ว : วิทยาลัยตาปี
13	รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.สมมาส เล็งสุข : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
14	รูปแบบเส้นทาง กิจกรรมและการสื่อความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาสวนสมุนไพรร ตำบลคลองปรอบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วัชรวิ พิษผล : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
15	การจัดการความรู้สู่เรื่องเล่าของชุมชนแหลมโพธิ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน	อ.จุฑามาศ กระจำศรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
กลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน		
16	แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนอ่าวบ้านดอนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.ดวงกาญจน์ วัฒนบุญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
17	การวิจัยเพื่อเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.สอรัฏฐ์ มากบุญ : วิทยาลัยชุมชนสุราษฎร์ธานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
18	การวิเคราะห์อุปสงค์ อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาพื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	อ.วรรณวิษณีย์ ทองอินทราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี
กลุ่มธนาคารข้อมูล		
19	การจัดการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบเว็บไซต์	อ.ธวัช ศรีไทย : วิทยาลัยตาปี

2.2 ระเบียบวิธีวิจัยของชุดโครงการฯ

จากการแบ่งกลุ่มการวิจัยดังกล่าวนี้ นักวิจัยใช้กระบวนการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณค่าและน่าเชื่อถือ โดยการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 5,619 คน สัมภาษณ์ 453 คน ประชุมและประชุมเชิงปฏิบัติการ 31 ครั้ง 1,007 คน จัดเวทีอภิปราย 3 ครั้ง 97 คน อบรมกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างง่าย การใช้และดูแลเว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้ มีเป้าหมายหลัก คือ การรวบรวมองค์ความรู้ด้านเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอันนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต อีกทั้งยังได้แนวทางในการพัฒนาและจัดการชุมชน เกิดการเชื่อมโยงของเครือข่ายยุทธศาสตร์เกษตรกร เกษตรกรและเกษตรอำเภอในแต่ละพื้นที่มากยิ่งขึ้น ตลอดจนได้หลักสูตรการเรียนการสอนและคู่มือการอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรท้องถิ่น สำหรับนักเรียน เกษตรกรและเกษตรอำเภอที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการสำรวจ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรผ่านยุทธศาสตร์กร ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรอำเภอ เกษตรกรและผู้นำชุมชนในรูปของแบบสอบถามและแบบวัดทัศนคติที่มีคุณภาพ รวมทั้งการประชุมกลุ่มย่อย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ในภาพรวมของกลุ่มองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น มีวิธีการศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาวิจัยโดยผ่านยุทธศาสตร์กรแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 คัดเลือกนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เขต 2 และเขต 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3)

ขั้นที่ 2 สำรวจองค์ความรู้ทางการเกษตรผ่านยุทธศาสตร์กร

ขั้นที่ 3 วัดทัศนคติของยุทธศาสตร์กรต่ออาชีพเกษตรกรรม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขั้นที่ 4 สำรวจความต้องการของท้องถิ่น

ขั้นที่ 5 สร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 7 รวบรวมรายชื่อผู้ประกอบการเพื่อสร้างเครือข่าย

การศึกษาวิจัยโดยผ่านเกษตรอำเภอและเกษตรกรแบ่งออกเป็น 7

ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วยเกษตรอำเภอและเกษตรกรในทุกอำเภอทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เกษตรอำเภอและเกษตรกร ดังนี้

2.1 สำรวจองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 สำรวจทัศนคติของเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 3 รวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ขั้นที่ 4 สร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขั้นที่ 5 จัดทำหลักสูตรการอบรม

ขั้นที่ 6 ทดลองใช้หลักสูตรการอบรมและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม

กลุ่มแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอ่าวบ้านดอน

นักวิจัยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบกับการวิจัยในเชิงปริมาณด้วยการเก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวควบคู่กับการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีที่เกี่ยวข้อง

จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมตามเทคนิค A-I-C และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคีทางการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ ปฏิบัติและตัดสินใจ รวมทั้งใช้เครื่องมือด้านการบริหารจัดการ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก วิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis) และวิธี TOWS แมทริกซ์ (TOWS Matrix) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ในภาพรวม รวมถึงการเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการพิจารณาและให้คำแนะนำที่เหมาะสมในบางโครงการ เช่น ผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำฐานข้อมูล การสร้างตราการท่องเที่ยว (Branding) นักวิชาการทางการเกษตรและการท่องเที่ยว รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

กลุ่มธนาคารข้อมูล

เป็นการรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดสุราษฎร์ธานีและสร้างฐานข้อมูล (Database) บนฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านโครงสร้างและองค์ประกอบของการออกแบบเว็บไซต์ และความต้องการรูปแบบเว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว สถานที่พัก การเดินทางและเทศกาลต่างๆ ได้สะดวกโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูลและออกแบบเว็บไซต์ที่เหมาะสม

เทิดชาย ช่วยบำรุง

ตอน 3
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
บนฐานความเข้มแข็ง
ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

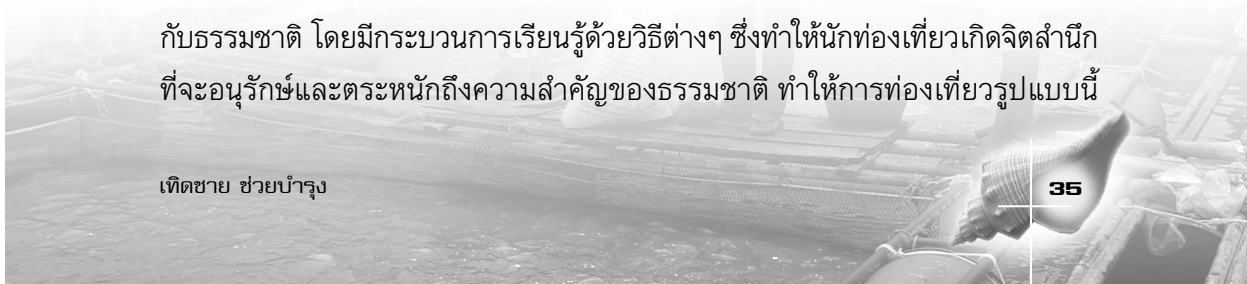

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมการค้าและการบริการที่มีขนาดใหญ่ของไทย มีความเกี่ยวข้องกับภาคการผลิตและการบริการ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ในขณะเดียวกัน การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยสถานการณ์แข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและกระแสการพัฒนายั่งยืนของโลก เมื่อครั้งมีการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก หรือ “Earth Summit” เมื่อปี 2535 ที่เมืองริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล มีส่วนผลักดันให้เกิดกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ ประกอบด้วย 1) กระแสความต้องการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการศึกษารเรียนรู้ และ 3) กระแสความต้องการพัฒนาคน จากกระแสการพัฒนาทั้ง 3 ประการดังกล่าวมีผลต่อการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวและระบบการจัดการการท่องเที่ยว ในการค้นหาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) เพื่อตอบสนองความต้องการ และทดแทนการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม (Conventional Tourism) แบบเดิมๆ ที่เคยปฏิบัติกันมา ดังนั้นแนวคิดในการนำเสนอการท่องเที่ยวอันเป็นทางเลือกใหม่นี้ จึงมีชื่อเรียกอย่างหลากหลาย เช่น Green Tourism, Bio Tourism, Sustainable Tourism, Conservation Tourism, Responsible Tourism (ลินธุ์ สโรบล, 2546)

3.1 การท่องเที่ยว : ทางเลือกใหม่สู่การเรียนรู้

การท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นประเด็นที่รัฐบาลให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอด ซึ่งถือเป็นภาคเศรษฐกิจสำคัญที่นำรายได้มาสู่ประเทศและช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม ในขณะเดียวกัน “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” ถือเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในรูปแบบใหม่ทั้งของประเทศไทยและนานาชาติ ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการสัมผัสกับธรรมชาติ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติ ทำให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กลายเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมก็ดำรงอยู่ได้โดยไม่ถูกทำลาย อีกทั้งฝ่ายต่างๆ ยังเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะช่วยรักษาแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีภูมิปัญญาทางการเกษตร มีชื่อเสียงทางด้านผลไม้ ข้าว การประมงและกิจกรรมปศุสัตว์ที่ก้าวหน้ามาแต่โบราณ ความหลากหลายดังกล่าวจึงเป็นสิ่งดึงดูดใจและนำความประทับใจมาสู่นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนอกจากนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกร สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิตการเกษตรที่ผสมผสาน ตลอดจนการเรียนรู้แล้ว ยังเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านกระบวนการประกอบสัมมาชีพอย่างใกล้ชิด และยังช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์และการพัฒนาการเกษตรในลักษณะที่ยั่งยืน ด้วยการจัดการให้มีการท่องเที่ยว โดยนำนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตรทั้งสวนผลไม้ แปลงผักหรือแหล่งเพาะปลูกอื่นๆ ซึ่งนอกจากจะเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและสร้างรายได้แก่เกษตรกรแล้วยังสามารถกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อีกด้วย อีกทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยว (ผู้มาเยือน) กับเกษตรกร (เจ้าบ้าน/คนท้องถิ่น) ได้เป็นอย่างดี อีกประเด็นที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยส่งเสริมและขยายแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้น ช่วยให้คนไทยได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และหันมาเที่ยวในประเทศกันมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังถือได้ว่าเป็นการสร้างทางเลือกใหม่ในการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ให้ความสนใจและนิยมการเดินทางตามแหล่งธรรมชาติกันมากขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้จากจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่พร้อมให้บริการในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 130 แห่ง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2548) กระจายตามภาคต่างๆ ดังนี้

ภาคกลาง	12	แห่ง
ภาคตะวันตก	13	แห่ง
ภาคตะวันออก	19	แห่ง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	30	แห่ง
ภาคใต้	21	แห่ง
ภาคเหนือ	35	แห่ง

ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางอ้อมด้วยเช่นกัน กล่าวคือ เกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง อันส่งผลต่อการสืบทอดและอนุรักษ์อาชีพเกษตรกรรมในระยะยาว เหนืออื่นใด การส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรย่อมนำมาสู่ความเชื่อมโยงและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรในพื้นที่มากขึ้น ผลที่ตามมา คือ การพัฒนาอาชีพ ผลผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรย่อมจะก่อตัวเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปในลักษณะการบูรณาการองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3.2 เกษตรกรรม : ท่ามกลางภาวะการเปลี่ยนแปลง

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่เน้นด้านเกษตรกรรมเป็นสำคัญและมีผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นสินค้าหลักที่มีมูลค่าการส่งออกมากที่สุดของไทย โดยในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในจังหวัดประมาณร้อยละ 32.75 (สำนักงานจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2551) อย่างไรก็ตาม แม้การเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานียังไม่ประสบปัญหามากนัก แต่ก็มีแนวโน้มการแข่งขันระหว่างเกษตรกรด้วยกันในอัตราที่สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามเพิ่มผลผลิตของเกษตรกรเพื่อขายให้ได้ในปริมาณมากและเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด ปัญหาที่ตามมาก็คือ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโดยปราศจากการควบคุมและเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ ในขณะเดียวกันประเทศไทยได้ลดการพึ่งพาผลผลิตด้านการเกษตรลง

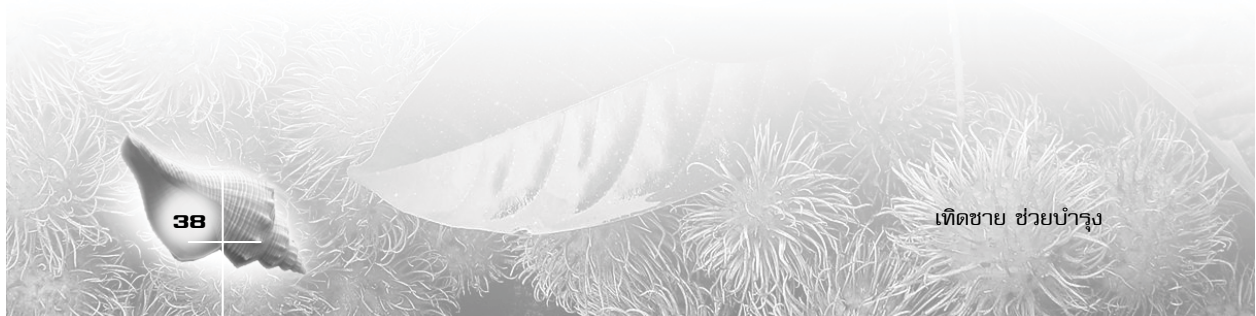

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และหันมาให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น จึงเกิดภาวะสินค้าเกษตรล้นตลาดและราคาคงต่ำอย่างไม่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ผลจากให้ความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า ทำให้เกษตรกรที่ใช้ระบบอินทรีย์ในการผลิตในอดีต หันมาใช้สารเคมีในการเสริมสร้างผลผลิตมากขึ้น แม้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะมีราคาสูงแต่ก็มีแนวโน้มการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรเป็นที่นิยมของเกษตรกรอย่างกว้างขวาง ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มต้นทุนทางการผลิตให้กับเกษตรกรแล้ว ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค และนับเป็นการสวนทางต่อนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง “อาหารปลอดภัย” จากผลกระทบดังกล่าวจึงเป็นจุดเปลี่ยนให้การท่องเที่ยวเข้ามา มีบทบาทในการกู่กวักอุตสาหกรรมการเกษตรของสุราษฎร์ธานี โดยมุ่งประเด็น “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร” เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่เกษตรกรและนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถยกระดับฐานการผลิตของภาคเกษตรกรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้

เทิดชาย ช้วยบำรุง

ตอน 4

เครือข่ายองค์ความรู้...

เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การศึกษาในกลุ่มเครือข่ายองค์ความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรประกอบไปด้วย 3 โครงการ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติของเยาวชนเกษตรกรที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวบรวมผ่านเยาวชนเกษตรกรในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนเกษตรกร ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและเห็นคุณค่าในอาชีพของผู้ปกครอง เป็นการเชื่อมโยงความรู้การเกษตรกับการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายเยาวชนเกษตรกรทั้งจังหวัด

อีกหนึ่งโครงการเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น และทัศนคติของเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งผลการศึกษาทั้ง 4 โครงการทำให้ได้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในแต่ละพื้นที่และหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 เครือข่ายเยาวชนเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี กาญจนดิษฐ์ ดอนสัก เกาะสมุยและเกาะพะงัน ซึ่งอุทิศ ภูมิชัยและคณะ (2551) ได้รวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 จำนวน 5 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 80 โรงเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3) ในปีการศึกษา 2550

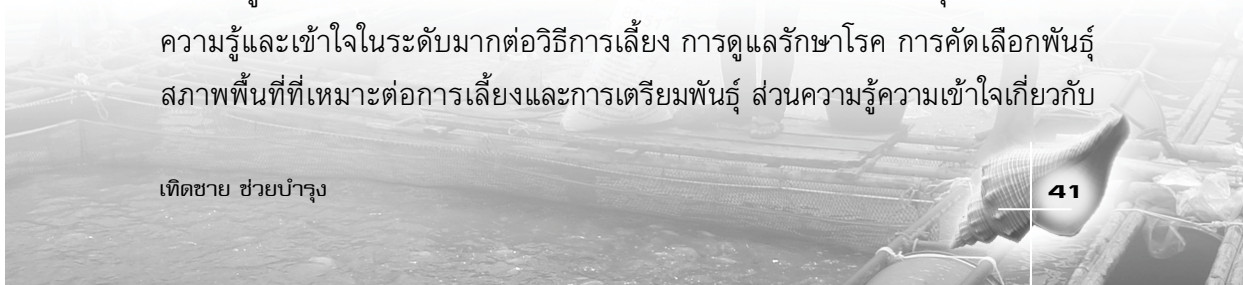
4.1.1 องค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่น

ด้านพืชสวน จากการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นพบว่า ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับยางพาราร้อยละ 65.06 รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมันร้อยละ 18.26 กาแฟร้อยละ 2.36 และอื่นๆ ร้อยละ 14.10 ตามลำดับ ในภาพรวมยุวเกษตรกรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่ายุวเกษตรกรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวผลผลิต การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมพื้นที่ปลูกและการจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต โดยยุวเกษตรกรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางในด้านความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นและการแปรรูปผลผลิต และมีความรู้ความเข้าใจในระดับต่ำในด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านสวนผลไม้ ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเงาะร้อยละ 30.79 รองลงมาเป็นผลไม้ประเภทอื่นร้อยละ 28.13 ลองกองร้อยละ 19.39 มังคุดร้อยละ 16.34 สละและกลางสาตร้อยละ 2.28 และลิ้นจี่ร้อยละ 0.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า ยุวเกษตรกรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการบำรุงรักษา วิธีการปลูก การคัดเลือกพันธุ์พืช การเก็บเกี่ยวผลผลิตและสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางในด้านวิธีการขยายพันธุ์ การจัดการด้านการตลาดและการแปรรูปผลผลิต ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมยุวเกษตรกรกรมีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง

ดังนั้น จึงควรสนับสนุนให้เกิดเรียนรู้เพิ่มเติมทั้งประเภทพืชสวนและสวนผลไม้เกี่ยวกับการทำการเกษตรที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านปศุสัตว์ ยุวเกษตรกรกรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเลี้ยงเบ็ดและการเลี้ยงสุกร โดยคิดเป็นร้อยละ 41.92 และ 35.00 ตามลำดับ นอกจากนั้นเป็นการเลี้ยงโคและอื่นๆ ซึ่งเมื่อมองในภาพรวม พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาตามรายการจะพบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความรู้และเข้าใจในระดับมากต่อวิธีการเลี้ยง การดูแลรักษาโรค การคัดเลือกพันธุ์ สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงและการเตรียมพันธุ์ ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดการด้านการตลาดและความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นนั้นจะอยู่ในระดับปานกลางและความรู้ความเข้าใจด้านการแปรรูปผลผลิตในระดับต่ำ

ด้านการประมง ยุวเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาคิดเป็นร้อยละ 75.82 รองลงมา คือ การเลี้ยงกุ้งร้อยละ 9.89 การเลี้ยงปูร้อยละ 5.49 การเลี้ยงหอยร้อยละ 6.04 และอื่นๆ ร้อยละ 2.74 โดยมีความรู้ความเข้าใจในด้านการดูแล/บำรุงรักษา วิธีการเลี้ยง สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์และการเตรียมพื้นที่ในระดับมาก ส่วนรายการที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การป้องกันโรคและศัตรูของสัตว์ การจัดการการตลาด การขยายพันธุ์และความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น ส่วนด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นมีความรู้และความเข้าใจในระดับต่ำ

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแปรรูปและผลิตภัณฑ์อื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จากไม้ผล คิดเป็นร้อยละ 39.14 รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์ขนมไทย ร้อยละ 14.04 ส่วนการแปรรูปสัตว์น้ำคิดเป็นร้อยละ 12.76 และกลุ่มแปรรูปพืชผักร้อยละ 9.78 ส่วนที่น้อยที่สุด ได้แก่ กลุ่มสมุนไพรซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.06 และผลิตภัณฑ์จากกาแฟคิดเป็นร้อยละ 0.63

จากการศึกษาสรุปได้ว่า องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือยุวเกษตรกรนั้นสามารถแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือยุวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรม

การปลูกยางพารา

วิธีการขยายพันธุ์ ใช้การขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและการติดตา สำหรับการเพาะเมล็ดนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่จะเก็บเมล็ดสุกจากสวนยางพาราและเป็นพันธุ์ยางพาราพื้นเมืองเพราะมีความทนทาน แข็งแรง นำเมล็ดไปเพาะในแปลงเพาะเพื่อใช้เป็นต้นตอ ขยายพันธุ์โดยการติดตา เลือกตายางพาราพันธุ์ดี นำมาติดตากับต้นตอที่เพาะด้วยเมล็ด ตายางพาราที่เลือกมาติดตาจะสังเกตจากกิ่งที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป ในการติดตาชาวบ้านจะใช้วิธีการตามที่เกษตรกรจังหวัดหรืออำเภอแนะนำ

ดินที่เหมาะสมกับการปลูกยางพารา ยางพาราจะเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนแต่พื้นที่การปลูกยางจะมีลักษณะดินไม่เหมือนกัน บางพื้นที่เป็นดินเหนียว บางพื้นที่เป็นดินทราย หากพื้นที่ใดเป็นดินเหนียวเกษตรกรจะใช้วิธีการปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยหมักหรือมูลสัตว์หรือปลูกพืชตระกูลถั่วแล้วไถกลบเพื่อบำรุงดิน อนึ่งการเตรียมดินในกรณีดินแน่นจะใช้การไถพรวนโดยใช้รถไถจาน 7 พลิกหน้าดินไม่ให้หน้าดินลึกเกินไป การเตรียมพื้นที่ปลูกยางพารา โดยขุดหลุมเป็นแถวขนาด 50X50X50 เซนติเมตร โรยกันหลุมด้วยปุ๋ย NPK 030 ประมาณครึ่งกระป๋องนมชั้นหวานเพื่อบำรุงรากและเร่งราก ระยะห่างของการปลูก ในกรณีที่ใช้อยางพาราพันธุ์พุ่มสูง ระยะห่างระหว่างแถวประมาณ 7 เมตร ระยะห่างระหว่างต้นในแต่ละแถวประมาณ 3 เมตร ในกรณีใช้อยางพาราพันธุ์พุ่มต่ำ ระยะห่างระหว่างแถวประมาณ 8 เมตร ระยะห่างระหว่างต้นประมาณ 3.50 เมตร โดยหันแนวปลูกไปตามทิศทางลมและแสงแดด ถ้ามลกับแสงแดดมาคนละทางให้ใช้แสงแดดเป็นหลัก

วิธีการดูแล/บำรุงรักษา การใส่ปุ๋ยบำรุงและการกำจัดโรคและศัตรูยางพารา โรคยางพารามักจะเป็นโรครากขาว โรคเส้นดำ โรคเปลือกเน่า โรคเปลือกแห้ง และโรคใบร่วง ส่วนศัตรูยางพาราจะเป็นประเภทหนอน การกำจัดศัตรูยางพาราส่วนใหญ่การเตรียมพื้นที่ก่อนปลูกจะเผาทำลายตอไม้เพื่อกำจัดแหล่งเพาะเชื้อรารากขาว ส่วนโรคเส้นดำมักจะเกิดในแปลงยางที่กำลังกรีต จะใช้วิธีป้องกันและกำจัดโดยใช้ดินผสมกับจุลินทรีย์ทาหน้ายาง แต่เกษตรกรบางรายจะใช้ยาเคมี การกำจัดวัชพืช ใช้วิธีการตัดและการถาง ส่วนการไถพรวนดินจะกระทำในช่วงยางพาราอายุ 1-3 ปี ถ้าเกินกว่านี้ไม่ควรไถพรวนเพราะจะทำให้รากยางพาราขาด การใส่ปุ๋ยหลังจากกำจัดวัชพืชควรใส่ปุ๋ยเป็นระยะๆ ปีละ 3 ครั้ง ระยะแรกเป็นระยะก่อนกรีต ช่วงอายุยางพารา 1-6 ปี ใช้ปุ๋ยสูตร NPK โดยเลือกปุ๋ยที่มีค่า N สูง และ K ต่ำ การใส่ปุ๋ยช่วงที่ 2 ใส่เมื่อยางพารากรีดได้แล้ว อายุยางพาราตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ใช้ปุ๋ยสูตร NPK ใช้ปุ๋ย N ต่ำ และ K สูง ทุกครั้งที่ใส่ปุ๋ยควรใส่หินภูเขาไฟที่บดละเอียดหรือในทางการค้าเรียกว่าซูเปอร์เทอร์โบ อัตราส่วน 1 : 2 หมายถึง หินภูเขาไฟ 1 กระสอบต่อปุ๋ย NPK 2 กระสอบ เพราะหินภูเขาไฟเป็นตัวทำให้ปุ๋ยละลายช้าและป้องกันการระเหยของปุ๋ย การใส่ปุ๋ยควรสลับด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพกับปุ๋ยเคมี เช่น

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ครั้งที่ 1 ใส่ปุ๋ยหมัก ครั้งที่ 2 ใส่ปุ๋ยเคมี หรืออาจใส่ปุ๋ยหมักสลับกับปุ๋ยเคมีก็ได้เพื่อ
ต้นยางพาราจะได้รับสารอาหารพร้อมกันทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยหมักชีวภาพ

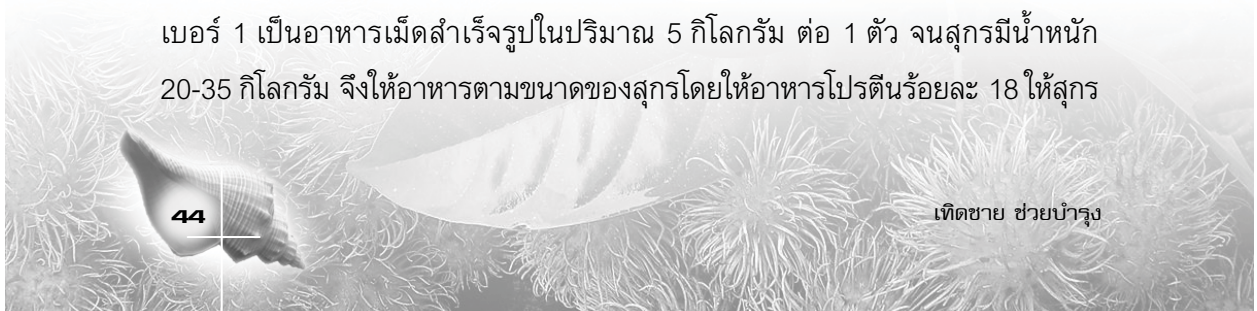
การเก็บผลผลิต เมื่อยางพาราโตขนาดเส้นรอบวงไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร
ก็สามารถกรีดได้ โดยการกรีดยางพาราจะแบ่งเนื้อที่ตามเส้นรอบวงของลำต้น
ออกเป็น 3 ส่วน แล้วกรีดส่วนที่ 1 โดยให้ความสูงในการกรีดสูงกว่าพื้นดินประมาณ
150 เซนติเมตร กรีดจากบนลงล่าง ทั้งนี้ต้องระวังอย่าให้ถูกเนื้อไม้ ระยะห่างใน
การกรีด โดยกรีด 3 คืบ เว้น 1 คืบในกรณีที่ฝนไม่ตก ถ้าฝนตกจะงดกรีดยางพารา
มิเช่นนั้นจะทำให้น้ำยางไหลปะปนกับน้ำฝนและจะทำให้หน้ายางเสียทั้งทำให้หน้ายางมี
เชื้อรา เมื่อกรีดส่วนที่ 1 ไปจนหมดระยะ 150 เซนติเมตรก็กรีดในส่วนที่ 2 และ 3
ต่อไป จะใช้เวลาประมาณ 3 ปี ก็จะครบ 1 ส่วน และใช้เวลา 9 ปี จะครบ 1 รอบ
(3 ส่วน) สำหรับน้ำยางที่กรีดได้จะมีความแตกต่างไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ
หากช่วงใดมีฝนตกน้อยหรือหน้าแล้งน้ำยางจะมีความเข้มข้นและมีน้ำหนักดี ถ้าใน
ฤดูฝนน้ำยางจะไม่เข้มข้น ผลผลิตจากน้ำยางจะขายน้ำยางสดหรือนำมาทำเป็นแผ่นแล้ว
จึงนำไปขายต่อไป

2) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือเยาวชนเกษตรกร ในด้านปศุสัตว์

การเลี้ยงสุกรขุน

การคัดเลือกพันธุ์ พันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ พันธุ์ลาร์จไวท์และ
พันธุ์ดอร์ค โดยนำลูกสุกรที่หย่านมแล้วอายุประมาณ 45-60 วัน และได้รับการฉีด
วัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ โรคปากและเท้าเปื่อยมาแล้ว เมื่อลูกสุกรมีอายุ 2 เดือนครึ่ง
ควรให้ยาถ่ายพยาธิและให้วัคซีนหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน

การดูแลรักษา การให้อาหารลูกสุกรอายุ 45-60 วัน มีน้ำหนักประมาณ
12-20 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีนร้อยละ 20 ชาวบ้านเรียกว่าอาหารนมหรืออาหาร
เบอร์ 1 เป็นอาหารเม็ดสำเร็จรูปในปริมาณ 5 กิโลกรัม ต่อ 1 ตัว จนสุกรมีน้ำหนัก
20-35 กิโลกรัม จึงให้อาหารตามขนาดของสุกรโดยให้อาหารโปรตีนร้อยละ 18 ให้สุกร

กินวันละ 1-2 กิโลกรัมต่อ 1 ตัว ชาวบ้านเรียกว่าอาหารเบอร์ 2 เมื่อน้ำหนักสุกรได้ 35-60 กิโลกรัม ให้อาหารโปรตีนร้อยละ 16 หรืออาหารเบอร์ 3 สุกรจะกินอาหารวันละ 2-2.5 กิโลกรัมต่อ 1 ตัว จนน้ำหนักสุกร 60 กิโลกรัมขึ้นไปให้ใช้อาหารโปรตีนร้อยละ 16 หรืออาหารเบอร์ 3 ให้วันละ 2.5-3.5 กิโลกรัม จนสุกรโตเต็มที่ อายุ 3-4 เดือน จะมีน้ำหนักประมาณ 80-90 กิโลกรัมก็ขายได้ หนึ่งการให้น้ำแก่สุกรมีความสำคัญที่จะต้องดูแลให้น้ำสะอาดแก่สุกรตลอดเวลา ปกติสุกรจะกินน้ำประมาณ 5-20 ลิตรต่อวัน ตามขนาดของสุกร

การป้องกันโรค ลูกสุกรได้รับวัคซีนป้องกันโรคตั้งแต่ระยะแรกเกิด ลูกสุกรหย่านมเมื่อมีอายุ 28 วัน มีน้ำหนักตัวประมาณ 6 กิโลกรัม ควรย้ายแม่สุกรออกไปก่อน ให้ลูกสุกรอยู่ในคอกเดิมประมาณ 3-5 วัน แล้วจึงย้ายไปเลี้ยงในคอกอนุบาล เพื่อป้องกันลูกสุกรเครียดและควรใช้วิตามินหรือยาปฏิชีวนะละลายน้ำให้ลูกสุกรกินหลังจากหย่านมประมาณ 3-5 วัน เมื่อลูกสุกรอายุ 6 สัปดาห์ ให้วัคซีนป้องกันโรคคหิวหวัด เมื่อลูกสุกรอายุ 7 สัปดาห์ ให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ผู้เลี้ยงต้องสังเกตอาการของลูกสุกร ถ้าไม่มีการผิดปกติก็ไม่ต้องฉีดวัคซีนเพิ่ม แต่หากมีอาการท้องเสียหรือเป็นหวัดก็ใช้ยาฉีดป้องกันตามลักษณะของโรค ถ้ามีอาการท้องเสียไม่รุนแรงชาวบ้านให้ลูกสุกรกินกล้วยน้ำว้าดิบ ถ้าอาการหายก็ไม่ต้องใช้ยา ส่วนการถ่ายพยาธิ ควรถ่ายพยาธิให้ลูกสุกรอายุ 2 เดือนครึ่ง และให้ซ้ำหลังจากให้ครั้งแรก 21 วัน

การทำความสะอาดคอก ควรทำความสะอาดคอกโดยการใช้น้ำฉีดล้างวันละ 1-2 ครั้ง มิฉะนั้นจะทำให้มีมูลหมักหมมล้างออกยาก ในกรณีที่มูลหมักหมมล้างยากให้ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคทำความสะอาด แต่ข้อเสียของการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ คือ หากนำมูลสุกรมาทำเป็นปุ๋ยจะมีผลกระทบต่อพืช จึงควรดูแลทำความสะอาดคอกบ่อยๆ วันละ 1-2 วัน

3) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของนักเรียนหรือยุวเกษตรกรในด้านการประมง

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การเลี้ยงปลากะพง

การเลี้ยงปลากะพงในกระชัง เป็นการเลี้ยงปลาชายฝั่งทะเล โดยอาศัยน้ำขึ้น-ลงตามธรรมชาติ โดยเลือกทำเลให้อยู่ไกลจากชุมชนเพราะไม่มีปัญหาน้ำเสีย การเตรียมบ่อเลี้ยงใช้ตาข่าย ขนาดของบ่อ 1-1.5 นิ้ว กั้นบ่อเลี้ยงขนาดของบ่อ 3×3 เมตร ลูกปลาที่จะนำมาเลี้ยงควรมีขนาดลำตัวยาว 5-7 นิ้ว เพราะขนาดปลาไม่เล็กเกินไป จะให้อัตราการรอดสูง โดยนำลูกปลามาอนุบาลในบ่อตาข่ายขนาด 1 นิ้ว ประมาณ 1-2 เดือน ต่อมาจะต้องคัดแยกปลาลงบ่อเลี้ยงตามขนาดของปลา ปลาขนาดใหญ่ให้ใช้ตาข่ายใหญ่ขึ้นซึ่งมีขนาดไม่เกิน 1.5 นิ้ว

การคัดเลือกพันธุ์ปลา นอกจากเลือกปลาที่นำมาเลี้ยงให้ได้ขนาดความต้องการ คือ ลำตัวยาว 5-7 นิ้ว แล้วจะต้องสังเกตความสมบูรณ์แข็งแรงของปลาโดยดูจากสีปลา ปลาที่สมบูรณ์แข็งแรงจะมีสีสดใส มีสีขาวอมชมพู ดูการว่ายน้ำ การทรงตัว ปราดเปรียว ครีบได้ท้องจะกางออก หางไม่ตก เพราะปลาที่สมบูรณ์จะโตเร็วและมีความต้านทานโรคสูง ปลาที่สมบูรณ์แข็งแรงนิยมเรียกว่า “หัวปลา” ผู้เลี้ยงจะต้องคัดเลือกพันธุ์ที่เป็น “หัวปลา” ขนาดเดียวกันหรือมีขนาดใกล้เคียงกันให้มากที่สุดหรืออาจเป็นปลาครอกเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามปลาครอกเดียวกันขนาดของปลาย่อมไม่เท่ากันทุกตัว ปลาที่มีขนาดเล็กไม่สมบูรณ์หรือเรียกว่า “หางปลา” เมื่อนำไปเลี้ยงจะทำให้โตช้า แคระแกร็น

วิธีการเลี้ยง ใช้อาหารเป็นปลาสด นำมาสับหรือบดให้ขนาดของอาหารสัมพันธ์กับขนาดของปลา สำหรับปลาเล็กนั้นขนาดอาหารที่สับหรือบดเป็นชิ้นเล็กๆ และเมื่อปลาโตขึ้น อาหารก็มีขนาดใหญ่อขึ้นไปตามขนาดของปลา การให้อาหารปลาเล็กในบ่ออนุบาลควรให้วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ปริมาณอาหารร้อยละ 5-10 ของน้ำหนักตัวปลา ใช้การสังเกตในเวลาให้อาหาร โดยหว่านอาหารไปเรื่อยๆ จนกว่าปลาจะหยุดกิน จึงจะหยุดการให้อาหารในแต่ละครั้ง ระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 8 เดือนก็จะจับขายได้

การป้องกันโรค ไม่ควรปล่อยให้ปลาเป็นโรค หากปลาเป็นโรคให้ใช้ยาปฏิชีวนะ แต่ควรเน้นที่การป้องกันมากกว่าการรักษาด้วยการทำความสะอาดตาข่ายรอบบ่ออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้จะต้องหมั่นสังเกตดูคราบตะกอนดิน ตะไคร่น้ำ

ที่เกาะติดตามตาข่าย การทำความสะอาดตาข่าย ใช้มือดึงตาข่ายให้ตึงแล้วใช้เรียวไม้ตีฟาดตาข่ายให้ตะกอนดินและตะไคร่น้ำหลุดออกจากตาข่าย ตีฟาดไปจนกว่าตาข่ายจะสะอาด

ข้อควรระวัง

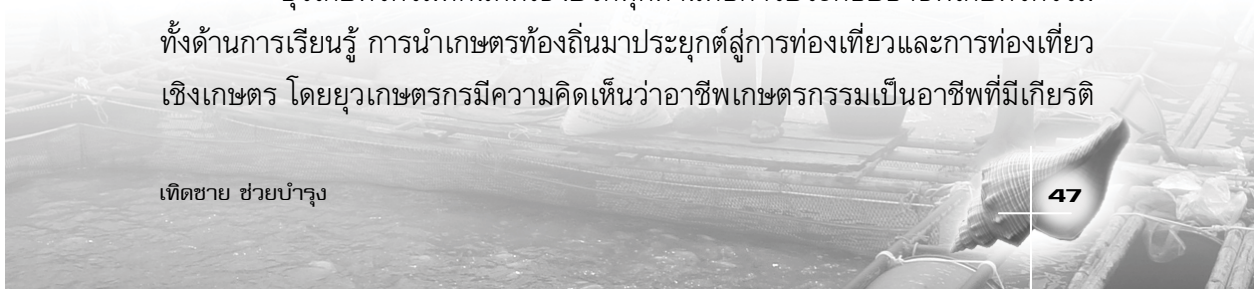
- การคัดแยกปลา ควรทำอย่างเบามือไม่ให้ปลาบาดเจ็บหรือบาดเจ็บน้อยที่สุด ถ้าปลาไม่บอบช้ำเลยจะดีมาก เช่น ไม่ให้เกล็ดถลอก แก้มฉีกขาด เป็นต้น เพราะจะทำให้ปลาติดเชื้อได้

- การคัดเลือกปลา ผู้เลี้ยงควรให้ความสำคัญในการคัดเลือขนาดของปลา โดยให้ปลาขนาดเดียวกัน เลี้ยงไว้ในบ่อเดียวกัน ไม่เช่นนั้นจะทำให้ปลาใหญ่กินปลาเล็ก จึงต้องหมั่นเลือกปลาในระยะเริ่มแรกในบ่ออนุบาล โดยคัดเลือกเดือนละ 1 ครั้ง ต่อไป 2-3 เดือนต่อครั้ง

นอกจากนี้ การเกษตรที่ชุมชนหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสุราษฎร์ธานี ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่การศึกษาที่ 1 ประกอบด้วย สวนผลไม้ ร้อยปี ศูนย์ส่งเสริมพืชสวน การปลูกพืชผสมผสาน โรงเรียนฝึกหัด ฟาร์มหอยนางรม ป่าชายเลนและอ่างเก็บน้ำต่างๆ เป็นต้น โดยยุทธศาสตร์การเห็นว่าควรส่งเสริม สวนผลไม้ แปลงพืชเศรษฐกิจ เช่น สวนมะพร้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ฟาร์มสัตว์ การทำการเกษตรแบบผสมผสาน แปลงไม้ดอกไม้ประดับ การทำการประมงในแหล่งน้ำ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยฝึกหัด และงานเทศกาลของท้องถิ่นที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ งานวันไม้ผลต่างๆ งานวันของดีวันกึ่งกุลาดำ งานประเพณีเดือน 11 และงานเกี่ยวกับเทศกาลอาหาร เป็นต้น ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1.2 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์มีทัศนคติเชิงบวกทุกด้านต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทั้งด้านการเรียนรู้ การนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์สู่การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยยุทธศาสตร์มีความคิดเห็นว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

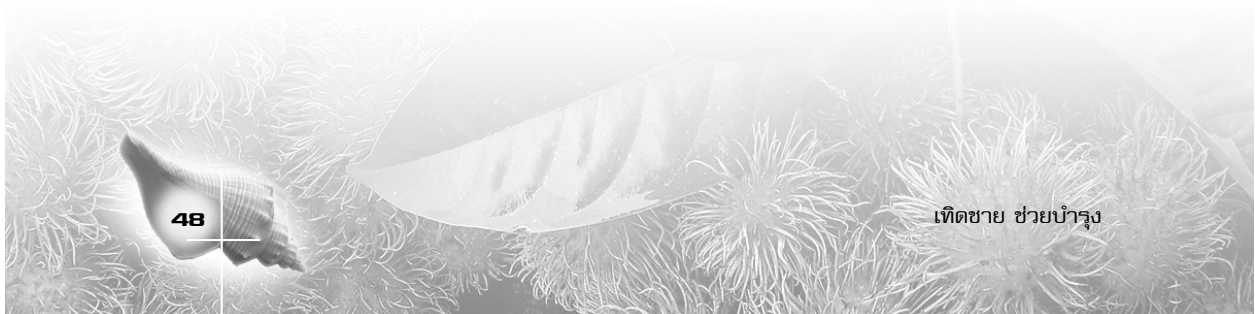
มีรายได้ดี มันคง ผู้ประกอบอาชีพนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่เรียนเก่งและสามารถหาความรู้ได้ไม่ยากนัก โดยอาศัยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต อีกทั้งภาคเกษตรกรรมในท้องถิ่นสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถกระตุ้นการผลิต คิดค้นวิธีการนำทรัพยากรส่วนเกินที่เหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายนักท่องเที่ยว จึงทำให้ผู้เกษตรกรอยากมีอาชีพเกษตรกรรม

4.1.3 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบบูรณาการอาชีพเกษตรกรรม ไร่ นา สวนผสม ซึ่งได้มีการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมให้มีการปฏิบัติจริงจำนวน 12 ชั่วโมง จัดเป็นฐานการเรียนรู้ 5 ฐาน ได้แก่ การทำนาหว่าน/นาดำ การเลี้ยงปลา การปลูกพืช การปลูกไม้ยืนต้นและการเลี้ยง หมูหลุม ดังนี้

ฐานที่ 1 การทำนาหว่าน/นาดำ

การเตรียมพื้นที่สำหรับปลูก การปลูกพืชคลุมดิน โดยใช้พืชสกุลถั่วหรือ ต้นโสนเพราะรากของพืชมีธาตุไนโตรเจน ซึ่งเป็นธาตุอาหารของพืช แต่พืชตระกูลถั่ว ที่ไม่ควรนำมาปลูกในแปลงนา ได้แก่ ถั่วฝักยาว เพราะย่อยสลายช้า เมื่อถั่วออกดอก ให้ไถกลบ ชั่งน้ำแชไว้ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ต้นพืชย่อยสลายแล้วไถแปรและคราดเพื่อเอา เศษขยะออกจากแปลงนา

การดูแลบำรุงรักษา

- การใส่ปุ๋ยครั้งแรกใช้ปุ๋ยยูเรีย 10 กิโลกรัม/ไร่ หลังปักดำ/หว่านแล้ว 25-30 วัน

- การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 เมื่อข้าวตั้งท้องใช้ปุ๋ยยูเรีย ปริมาณเหมือนครั้งแรก คือ 10 กิโลกรัม/ไร่

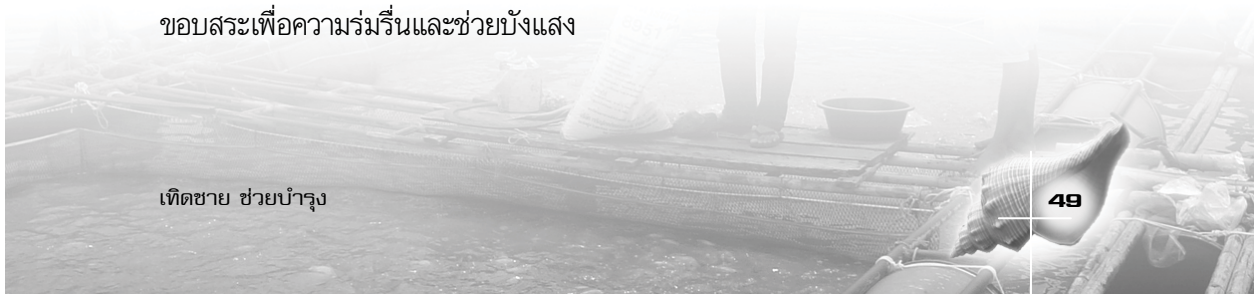
- การใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 เมื่อข้าวเริ่มออกรวงประมาณร้อยละ 80 ใช้ปุ๋ยยูเรีย 10 กิโลกรัม/ไร่ ถ้าใส่ปุ๋ยมากเกินไปในข้าวนาปีทำให้ข้าวเจริญเติบโตเกินขนาดรวงข้าวมีน้ำหนักมากเรียกว่า “ข้าวโพกพอก” ต้นข้าวรับน้ำหนักไม่ไหว ทำให้ต้นข้าวล้ม แต่เฉพาะข้าวนาดำ/นาปีเท่านั้น ส่วนข้าวนาปรังจะไม่เกิดกรณีดังกล่าว

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

หลังข้าวออกรวงร้อยละ 80 และหลังใส่ปุ๋ยครั้งสุดท้ายนับต่อไปอีกประมาณ 30 วัน จะต้องเก็บเกี่ยวซึ่งเรียกว่าข้าวอยู่ในช่วง “พลับพลึง” หมายถึงข้าวสุกสีเหลืองจัดตลอดรวง ยกเว้นคอรวงมีสีเขียวอยู่บ้าง ข้อสังเกต พบว่าข้าวพันธุ์เนื้อแข็งถ้าเก็บในช่วง “พลับพลึง” จะได้ข้าวเหนือนุ่มไม่แข็งกระด้างมากเกินไปและข้าวสารจะสวยเต็มเมล็ดมีข้าวหักน้อย ถ้าเก็บเกี่ยวหลังช่วง “พลับพลึง” ข้าวจะสุกจัดทำให้คุณภาพข้าวลดลงเพราะมีเมล็ดหักมาก

ฐานที่ 2 การเลี้ยงปลาในร่องสวน

นิยมเลี้ยงปลาดุกอยู่และใช้อาหารเม็ดในการเลี้ยง หลังจากการเลี้ยงประมาณ 4 เดือน ก็สามารถจับขายได้ การเลี้ยงปลาดุกต้องให้อาหารที่เพียงพอไม่เช่นนั้นปลาดุกจะชอบไชดินหาไส้เดือนกินเป็นอาหารทำให้หน้าดินพังทะลาย และทำให้ท้องร่องดินแข็ง เพื่อเป็นการป้องกันการพังทะลายของหน้าดินควรปลูกหญ้าแฝกรอบขอบร่อง หญ้าแฝกยังช่วยกรองตะกอนดินได้ดี เช่น เวลาฝนตกน้ำจะชะล้างดินลงในท้องร่อง ทำให้ตะกอนดินติดอยู่กับรากของหญ้าแฝกแทนที่จะลงในท้องร่อง ปลาดุกอยู่เป็นปลาที่ชอบอยู่ในร่ม ไม่ชอบแสงแดดจ้า จึงควรปลูกไม้ยืนต้นบริเวณขอบสระเพื่อความร่มรื่นและช่วยบังแสง

การทองเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ฐานที่ 3 ปลุกพืชผัก

การปลุกพืชผัก มีหลากหลายชนิด ได้แก่ ถั่วพู มะระขึ้นนก พริก มะเขือ โหระพา ตะไคร้ การปลูกจะปลูกตลอดปีในหน้าแล้ง อาศัยน้ำจากร่องสวน การปลุกพืชผักแต่ละชนิดมีการปลูกสลับชนิดระหว่างแถว โดยให้มีระยะห่างระหว่างต้นตามความเหมาะสม เพราะพืชผักบางชนิดจะมีแมลงรบกวน รวมทั้งใช้สารหมักไล่แมลง ไม่ใช้สารเคมี โดยใช้จุลินทรีย์ผสมเหล้าขาว น้ำส้มสายชู กากน้ำตาลและใบพืชจำพวก สะเดา ใบน้อยหน่า นำมาตำผสมกันแล้วใช้ผสมน้ำฉีดพ่น ระยะเวลาในการฉีดพ่นอยู่ในช่วง 7-15 วัน/ครั้ง ทั้งนี้ต้องสังเกตดูว่ามีแมลงรบกวนหรือเป็นโรคหรือไม่ สำหรับการดูแล บำรุงรักษาก็จะไม่ใช้ปุ๋ยเคมีแต่ใช้ปุ๋ยคอกซึ่งเป็นมูลของหมูหลุมผสมกับขุยมะพร้าว แกลบ จุลินทรีย์และกากน้ำตาล ปุ๋ยชนิดนี้จะทำให้ดินร่วนซุยด้วย

ฐานที่ 4 ไม้ยืนต้น

ไม้ยืนต้นที่ปลูกมีทั้งไม้ผลและไม่ให้ร่มเงา โดยปลูกไม้ผลสลับชนิด มีกระถ่อน ชมพู่มะพร้าว มะม่วงไว้ในแถบเดียวกัน ส่วนไม้ที่ให้ร่มเงาจะปลูกไว้ที่คันร่องสวน ไม้ที่เลือกมาปลูกเป็นไม้เนื้อแข็งและโตเร็ว ได้แก่ ไม้มะฮอกกานี การปลูกให้มีระยะห่างระหว่างต้น 2 วา การปลูกริมร่องสวนจะให้เกิดร่มเงา เพิ่มความร่มรื่นให้แก่ปลาตกที่เลี้ยงในร่องสวนด้วยเพราะปลาตกไม่ชอบแสงแดดจ้า

ฐานที่ 5 การเลี้ยงหมูหลุม

การเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยงหมูหลุม ให้ชุดหลุมขนาดที่เหมาะสม คือ $3 \times 3.5 \times 1.20$ เมตร ต่อหมู 6 ตัว ใช้แกลบและขุยมะพร้าวหรือขุยมะพร้าวรองกันหลุม ใส่ยากันเชื้อราและราละเียด 1 กระสอบ ลูกหมูที่นำมาปล่อยควรเป็นลูกหมูที่หย่านมแล้วไม่น้อยกว่า 45 วัน เพราะจะเลี้ยงง่ายกว่าลูกหมูที่ยังไม่หย่านมและลูกหมูที่สามารถลงไปเลี้ยงในหลุมต้องมีน้ำหนักประมาณ 20-25 กิโลกรัม การให้อาหารสำเร็จรูปต้องให้อย่างสม่ำเสมอวันละ 2 มื้อ คือ เช้าและเย็น ในการเลี้ยงดูให้ระวังความชื้นในคอกรวมทั้งเรื่องยุง ซึ่งหากมียุงควรกางมุ้งรอบหลุม การเลี้ยงหมูในหลุมเลี้ยงง่าย ไม่ต้องทำความสะอาดคอกเป็นประจำ คอกหมูมีกลิ่นเหม็นไม่มากนัก และได้ปุ๋ยหมักสามารถบรรจุใส่ถุงขายได้ถุงละ 70 บาท ช่วยประหยัดรายจ่ายใน

การซื้อปุ๋ยปีละ 5,000 บาท รายได้จากการขายหมูปีละ 30,000 บาท การเลี้ยงหมูในหลุมทำให้หมูมีน้ำหนักดีและเนื้อแดงมาก

จากการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจระดับมาก ทุกฐาน รวมทั้งมีความพึงพอใจในการศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งเรียนรู้ ด้านการเกษตร ไร่ นา สวนผสม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยเห็นว่าการเรียนรู้ทางการเกษตรควรมีการปฏิบัติจริง

จากการทดลองใช้หลักสูตรเกิดผลกับนักเรียน ดังนี้

- 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ นักเรียนมีความรู้ในเรื่องการทำนาหว่าน/นาดำมากที่สุด รองลงมา คือ การเลี้ยงหมูหลุม
- 2) ด้านการปฏิบัติ มีการวางแผนการทำงานกลุ่มและการแก้ปัญหาในการทำงานร่วมกับเพื่อนมากที่สุด
- 3) ด้านความพึงพอใจ นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ ณ แหล่งการเรียนรู้ (นอกห้องเรียน) มากที่สุด
- 4) ด้านการนำประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ นักเรียนมีความคิดว่าจะนำประสบการณ์ที่ได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพิ่มเติมมากที่สุด

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 3-4 การทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

4.1.4 เครือข่ายยุทธศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

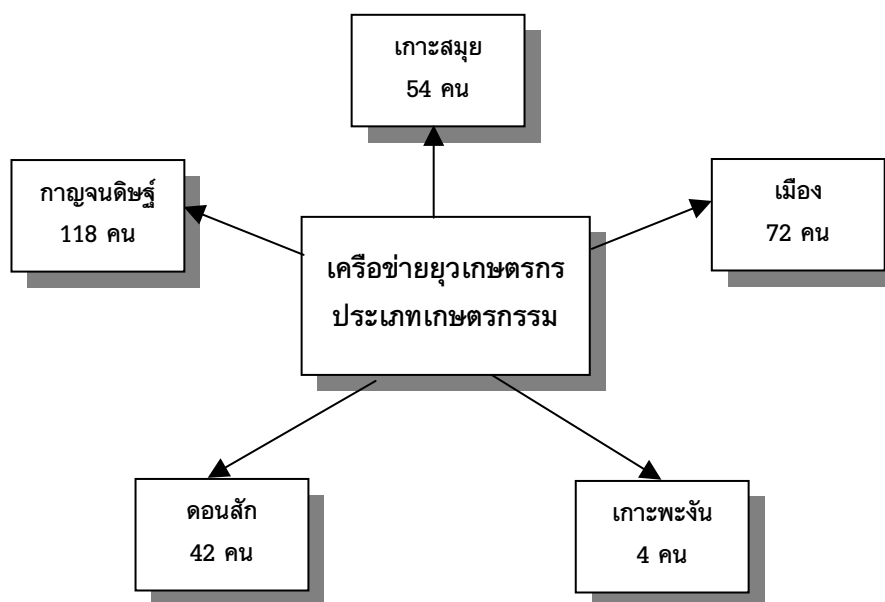
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า เครือข่ายยุทธศาสตร์การเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1) เครือข่ายเกิดจากการรวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจอาชีพเกษตรกรรม จากกลุ่มตัวอย่าง 370 คน ที่สนใจในประเภทเกษตรกรรม ปศุสัตว์และประมง

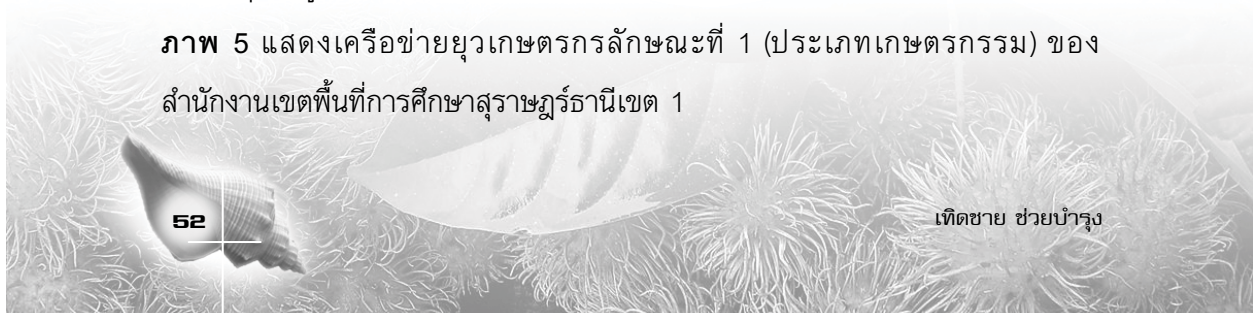
2) เครือข่ายที่เกิดจากการสมัครใจที่จะเรียนรู้หลักสูตรท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไร่ นา สวนผสม จำนวน 30 คน จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี 2 อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้เข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตร แล้วนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

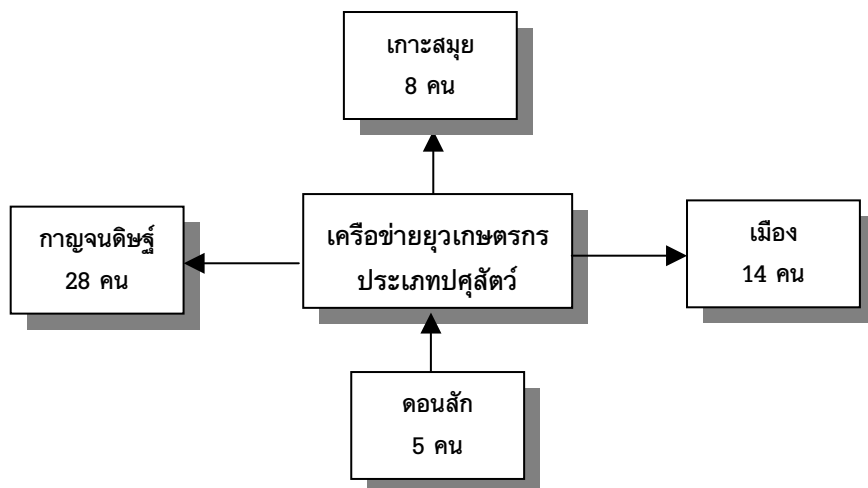
เครือข่ายลักษณะที่ 1 เป็นเครือข่ายยุทธศาสตร์ที่รวบรวมสมาชิกที่มีความสนใจเรียนรู้ด้านการเกษตร 3 ประเภท คือ ประเภทเกษตรกรรม ประเภทปศุสัตว์และประเภทประมงรูปแบบเครือข่าย ดังภาพ 5-7

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551.

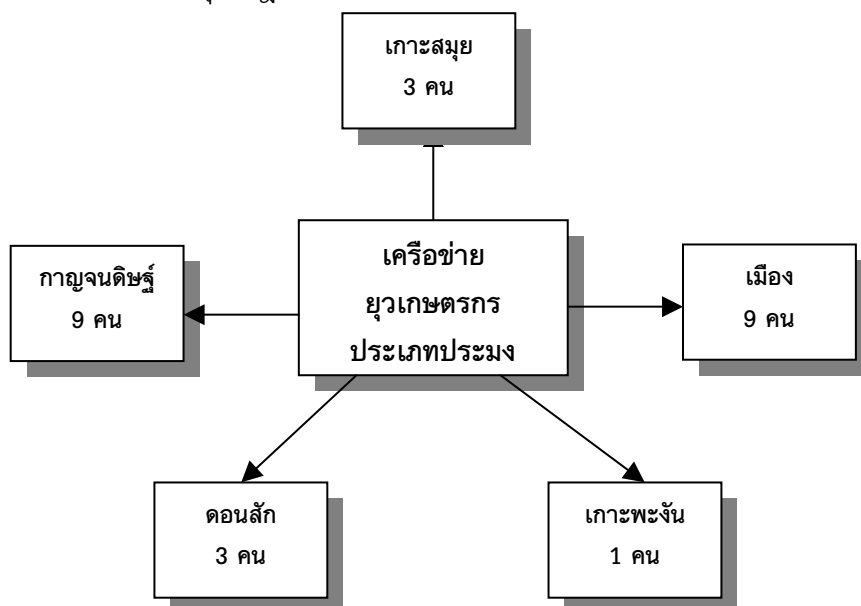
ภาพ 5 แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์ลักษณะที่ 1 (ประเภทเกษตรกรรม) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

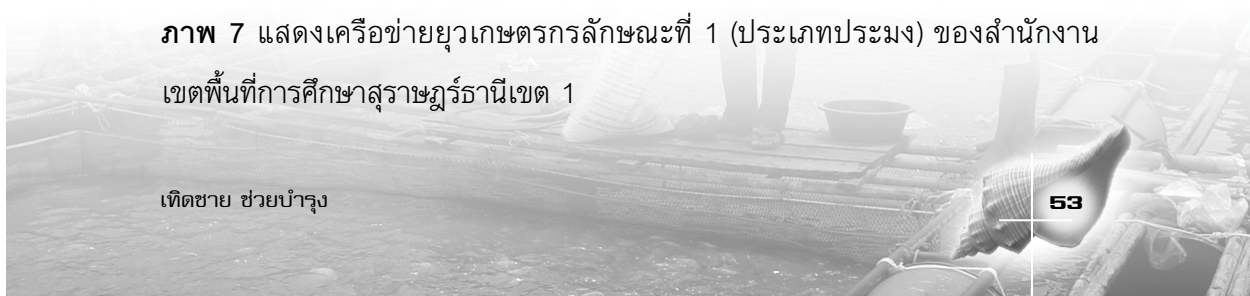
ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 6 แสดงเครื่องข่ายยุวเกษตรกรลักษณะที่ 1 (ประเภทปศุสัตว์) ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 7 แสดงเครื่องข่ายยุวเกษตรกรลักษณะที่ 1 (ประเภทประมง) ของสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

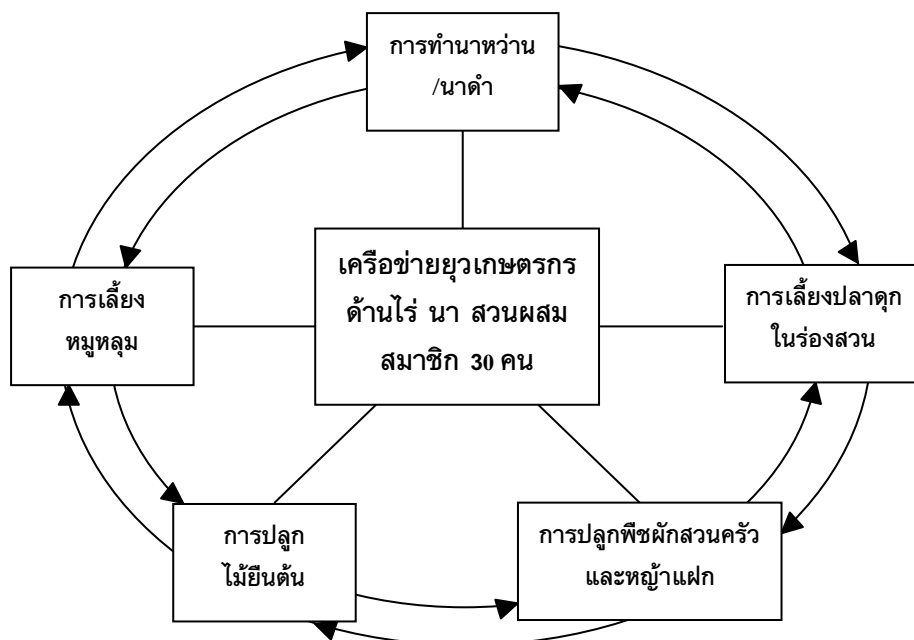

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

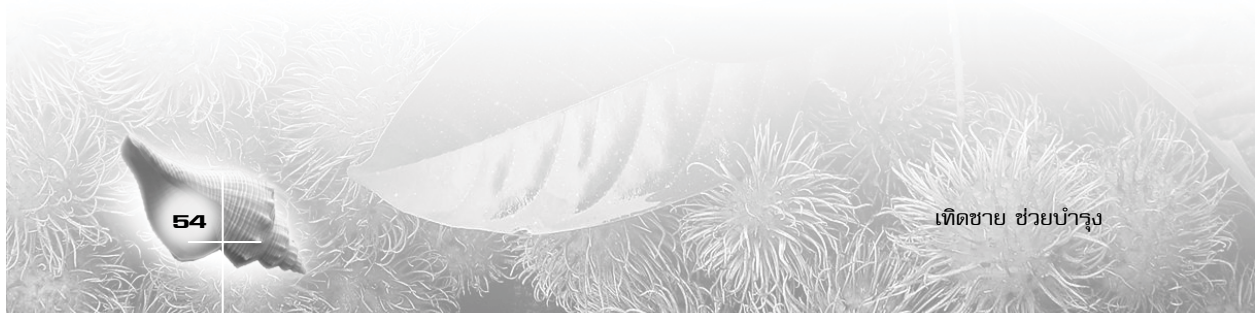
การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เครือข่ายลักษณะที่ 2 เป็นเครือข่ายยุทธศาสตร์ในพื้นที่อำเภอเมือง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สนใจและสมัครใจเรียนรู้ในเรื่องไร่ นา สวนผสม และเข้าร่วมทดลองใช้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ แหล่งเรียนรู้ไร่ นา สวนผสม แล้วนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการสำรวจข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของตนเองและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มเติม รูปแบบเครือข่ายลักษณะที่ 2 ดังภาพ 8

ที่มา : อุทิศ ภูมิชัย และคณะ, 2551

ภาพ 8 แสดงเครือข่ายยุทธศาสตร์ลักษณะที่ 2 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1

4.2 เครือข่ายยูวเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่าชนะ ไชยา ท่าฉาง วิภาวดี พุนพิน บ้านตาขุน ศิริรัฐนิคมและพนม ซึ่งมุ่งศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น การวัดทัศนคติของยูวเกษตรกรต่ออาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการพัฒนาเครือข่ายยูวเกษตรกรโดยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นของเกษตรกรและวัดทัศนคติของยูวเกษตรกรที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3) ในปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า

4.2.1 องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น

ด้านพืชสวน พบว่า ผู้ปกครองยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการปลูกยางพาราคิดเป็นร้อยละ 68.88 รองลงมาเป็นการปลูกปาล์มน้ำมันคิดเป็นร้อยละ 26.22 ปลูกกาแฟคิดเป็นร้อยละ 3.27 และปลูกมะนาวคิดเป็นร้อยละ 1.66 โดยพบว่า ยูวเกษตรกรมีความรู้และความเข้าใจในระดับมากเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านพืชสวนมากในทุกข้อทั้งเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมดิน การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก การขยายพันธุ์ การบำรุงรักษา การจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การจัดการการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น

ด้านสวนผลไม้ ผู้ปกครองของยูวเกษตรกรส่วนใหญ่ทำสวนเงาะคิดเป็นร้อยละ 42.10 รองลงมาเป็นสวนลองกองคิดเป็นร้อยละ 21.05 สวนมังคุดคิดเป็นร้อยละ 13.95 สวนทุเรียนคิดเป็นร้อยละ 8.00 สวนส้มโชกุนคิดเป็นร้อยละ 6.43

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สวนกล้วยคิดเป็นร้อยละ 3.47 สวนส้มโอคิดเป็นร้อยละ 2.57 สวนสับปะรดคิดเป็นร้อยละ 1.23 และสวนยางสดคิดเป็นร้อยละ 1.20 ตามลำดับ

โดยยูวเกษตรกรรมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านสวนผลไม้ในระดับมากทุกข้อ ทั้งสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการปลูกพืช การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์พืช วิธีการปลูก การขยายพันธุ์ การบำรุงรักษา การจัดการเพื่อเพิ่มผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปผลผลิต การจัดการด้านการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาชีพอื่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การใช้ยาฆ่าแมลง หลักเศรษฐกิจพอเพียงและความรู้ท้องถิ่น

ด้านปศุสัตว์ องค์ความรู้ท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเบ็ดคิดเป็นร้อยละ 33.77 รองลงมาคือ เลี้ยงหมูคิดเป็นร้อยละ 23.44 เลี้ยงวัวคิดเป็นร้อยละ 21.47 เลี้ยงไก่คิดเป็นร้อยละ 14.91 และเลี้ยงแพะคิดเป็นร้อยละ 6.41 ตามลำดับ โดยพบว่า ระดับความรู้และความเข้าใจของยูวเกษตรกรรมเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นด้านปศุสัตว์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยูวเกษตรกรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นด้านปศุสัตว์เกี่ยวกับการป้องกันโรค อาหารชีวภาพและการใช้น้ำ/แหล่งน้ำอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความรู้และความเข้าใจในด้านสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ วิธีการเลี้ยง การขยายพันธุ์ การดูแล/บำรุงรักษา วิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูของสัตว์ การจัดการการตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์กับอาชีพอื่นและการใช้ประโยชน์จากมูลสัตว์อยู่ในระดับมาก

ด้านประมง ผู้ปกครองของยูวเกษตรกรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงคิดเป็นร้อยละ 56.06 รองลงมาเป็นอาชีพเลี้ยงปลาคิดเป็นร้อยละ 41.63 และเลี้ยงกุ้งคิดเป็นร้อยละ 2.29 ตามลำดับ โดยพบว่า ยูวเกษตรกรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรในท้องถิ่นด้านการประมงอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านอาหารชีวภาพ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้น้ำและดูแลน้ำ ส่วนด้านสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเลี้ยง การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ วิธีการเลี้ยง

การขยายพันธุ์ การดูแล/บำรุงรักษา วิธีการป้องกันและศัตรูของสัตว์ การจัดการ
การตลาด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์กับอาชีพอื่น

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพทางการเกษตรในท้องถิ่นผ่านมุมมอง
ของยูวเกษตรกร ได้ผลสรุป จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ 1) องค์ความรู้ด้านการปลูกพืช
2) องค์ความรู้ด้านการเลี้ยงสัตว์ และ 3) องค์ความรู้ด้านการประมง ดังนี้

1) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการปลูก พืช มีดังนี้

การปลูกพืชสวน คือ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน พืชผักสวนครัวและผลไม้ มีวิธี
การดำเนินงานดังนี้

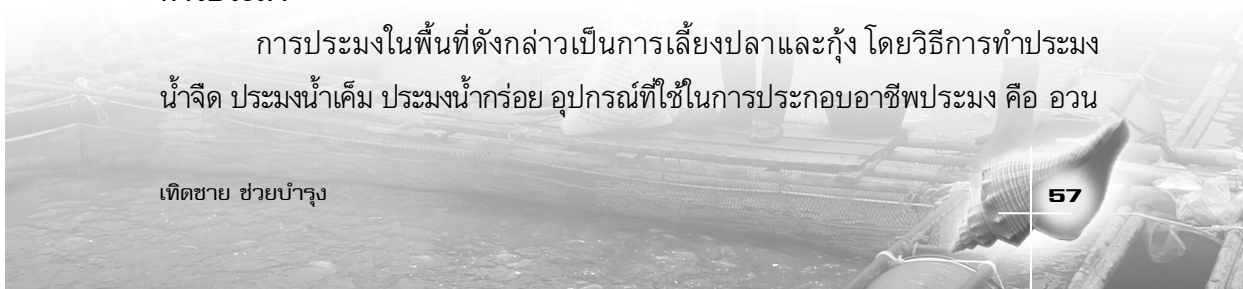
วิธีการขยายพันธุ์ คือ เพาะเมล็ด ตัดตา ตอนกิ่ง ดินที่เหมาะสมกับการปลูก
คือ ดินร่วน ดินเหนียว ดินดำ ดินลูกรัง วิธีการดูแล/บำรุงรักษา ได้แก่ การถางหญ้า
ใส่ปุ๋ย รดน้ำ กำจัดวัชพืช ผลผลิตที่ได้ คือ น้ำยาง ยางพาราแผ่น เศษยางพารา
ผลปาล์ม มีพืชผักสวนครัวไว้รับประทานและพืชดังกล่าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักและ
อาชีพดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีปัญหา/อุปสรรคในการปลูกพืช คือ
ดินเสื่อม

2) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการเลี้ยง สัตว์

การเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเลี้ยงเบ็ด หมู วัว ไก่และแพะ ซึ่งมี
วิธีการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์พื้นเมือง อาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์
ดังกล่าว คือ อาหารสำเร็จรูป รำ หยวกกล้วย ข้าวเปลือก ข้าวโพด ผลผลิตที่ได้จาก
การเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ คือ เนื้อ ไข่ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์ คือ รายได้เสริม
อีกทั้งการเลี้ยงสัตว์ดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยง
สัตว์ คือ ขาดพื้นที่ในการเลี้ยง

3) องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองของยูวเกษตรกรในด้านการ ประมง

การประมงในพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเลี้ยงปลาและกุ้ง โดยวิธีการทำประมง
น้ำจืด ประมงน้ำเค็ม ประมงน้ำกร่อย อุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพประมง คือ อวน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

โพงพาง เบ็ด สวิง ไซ ผลผลิตที่ได้จากการประมง คือ อาหาร ประโยชน์ที่ได้จากการประมง คือ สร้างรายได้และการบริโภค การประมงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม คือ น้ำเสีย ปัญหาอุปสรรคในการประมงคือ คือ น้ำมันราคาแพง รายได้ไม่แน่นอน สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน

4) ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในท้องถิ่น

1. ในชุมชนของยูวเกษตรกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่แล้ว คือ

- การทอผ้าไหมลายดั้งเดิมของชาวมุสลิมและการสานหมวกใบลานของชาวไทยพุทธที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- อุทยานแห่งชาติเขาสก มีพื้นที่ครอบคลุมอำเภอพนมและบ้านตาขุน ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำตาปี เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหลากหลายพันธุ์ เช่น ช้าง กระทิง วัวแดง เลียงผา เก้ง ค่าง ชะนี ลิงลม นากและไก่ป่า รวมทั้งพรรณไม้หายาก เช่น ดอกบัวผุด ปาล์มหลังขาว หมากพระราหู กระพ้อ สลิล เพ็ญแขกวาง เป็นต้น

- เขื่อนรัชชประภาหรือเขื่อนเชี่ยวหลาน เป็นเขื่อนเอนกประสงค์ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก มีชาวบ้านให้บริการเรือเช่าเหมาลำเพื่อล่องชมเขื่อนและมีการเลี้ยงปลาในกระชัง เช่น ปลายี่สก ปลาแรด ปลานิลและปลาน้ำจืดอื่นๆ

- อุทยานแห่งชาติคลองพนม ตั้งอยู่ในอำเภอพนม ซึ่งเป็นภูเขาหินปูนปกคลุมไปด้วยพรรณไม้ป่าดงดิบเฉพาะถิ่น เช่น ตะเคียนชันตาแมว ต้นยวนเหล สัตว์ที่พบ เช่น ช้างป่า เสือโคร่ง สมเสร็จ กระทิงและนกเงือก

- น้ำตกวิภาวดี (คลองพาย) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถศึกษาระบบนิเวศป่าต้นน้ำและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าได้

- อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง อยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี

- ป่าพรุคันธุลีและศูนย์วิจัยยาง ตั้งอยู่ในอำเภอท่าชนะ

2. การเกษตรที่ชุมชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/หน่วยงานอื่นๆ กำลังส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

- ป่าพรุคันธุลี อำเภอท่าชนะ

- น้ำตกวิภาวดี (คลองพาย) ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวิภาวดี
- ศูนย์วิจัยยาง อำเภอนาทน
- อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง เขตอำเภอวิภาวดี

3. การเกษตรที่นักเรียนเห็นว่าควรส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ

- การปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน
- การประมงน้ำจืด เช่น การเลี้ยงปลาในกระชัง การเลี้ยงปลาดุก
- การเลี้ยงสัตว์พื้นเมือง เช่น ไก่พันธุ์พื้นเมือง สุกรพันธุ์พื้นเมือง
- การทำไข่เค็มไชยา
- การทอผ้าไหมพรมเรียง

4. งานหรือเทศกาลเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นของนักเรียน คือ

- งานของดีเมืองไชยา ซึ่งจัดงานในช่วงเดือนมิถุนายน
- รัตนาภพ

4.2.2 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยุวเกษตรกร

- **ในภาพรวม** ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทยนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.29 รองลงมา คือ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง ค่าเฉลี่ย 4.10

- **ด้านการเรียนรู้** ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการเรียนรู้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้านการเกษตรต้องมีการปฏิบัติจริงและสอบถามจากภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.03 และ 4.02 ตามลำดับ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร พบว่า ยุวเกษตรกรกร มีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่ว่าเกษตรกรรมในท้องถิ่นสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.19

- **ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร** พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยุวเกษตรกรกรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.54 ในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร ส่วนด้านอื่นๆ ยุวเกษตรกรกรมีความเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดความรักและความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง สามารถบูรณาการการท่องเที่ยวกับการเกษตรเข้าด้วยกันได้ ช่วยพัฒนาการเกษตรให้ยั่งยืน เป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิชาการ หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรในพื้นที่มากขึ้น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความเป็นธรรมชาติ พัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนท้องถิ่น กระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่าย ช่วยอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและช่วยให้เกิดการกระตุ้นทางด้านการผลิต

สรุปได้ว่า ทักษะคติของยุวเกษตรกรกรต่ออาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่น มีดังนี้

- 1) เป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ
- 2) เป็นอาชีพของบรรพบุรุษ ควรค่าแก่การรักษาและสืบทอดเอาไว้
- 3) เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ สามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว
- 4) เป็นอาชีพที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) เป็นอาชีพที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

6) เป็นอาชีพที่สามารถสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจักสาน
อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

แสดงให้เห็นว่ายุทธการมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม
การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เห็นความสำคัญการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การนำเอา
เกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกิดความภาคภูมิใจใน
วิถีชีวิตและอาชีพที่สามารถเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน
และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในด้านการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว เพราะสามารถเผยแพร่
ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์
และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวได้

จากความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ยุทธการเห็นคุณค่าและ
ความสำคัญในการอนุรักษ์และสืบทอดอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในท้องถิ่นของตนและพัฒนาให้ยั่งยืนต่อไป

4.2.3 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในจังหวัด สุราษฎร์ธานีเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
สุราษฎร์ธานีเขต 2 เป็นหลักสูตรบูรณาการสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญในการสืบทอดอาชีพ
เกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและพัฒนา
อาชีพเกษตรกรรมให้ทันสมัย สามารถยกระดับทรัพยากรทางการเกษตรในท้องถิ่น
ของตนให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 จึงได้จัดทำ
หลักสูตรเกษตรท้องถิ่นแบบบูรณาการสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และ
เทคโนโลยีใช้ในการสอนนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ทั้งสิ้น 9 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 22
ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. สาระการเรียนรู้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. คำอธิบายรายวิชา

4. หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 9 หน่วย ได้แก่

1) เศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน 4 ชั่วโมง
2) ไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสาน	จำนวน 2 ชั่วโมง
3) มัคคุเทศก์	จำนวน 2 ชั่วโมง
5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/เชิงอนุรักษ์	จำนวน 2 ชั่วโมง
6) ผลิตภัณฑ์จากกระจูด	จำนวน 4 ชั่วโมง
7) ไข่เค็มไชยา	จำนวน 2 ชั่วโมง
8) การย้อมสีธรรมชาติผ้าทอท่ากระจาย	จำนวน 2 ชั่วโมง
9) เยลลี่และผักผลไม้พื้นบ้าน	จำนวน 2 ชั่วโมง

5. แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

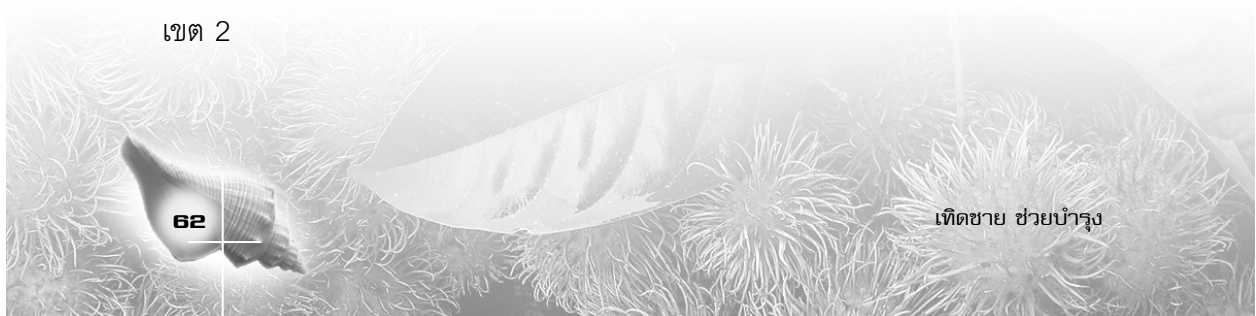
- สารสำคัญ
- จุดประสงค์ปลายทาง
- จุดประสงค์นำทาง
- สารการเรียนรู้
- กิจกรรมการเรียนรู้
- สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 9-11 การร่วมกิจกรรมของนักเรียนนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี

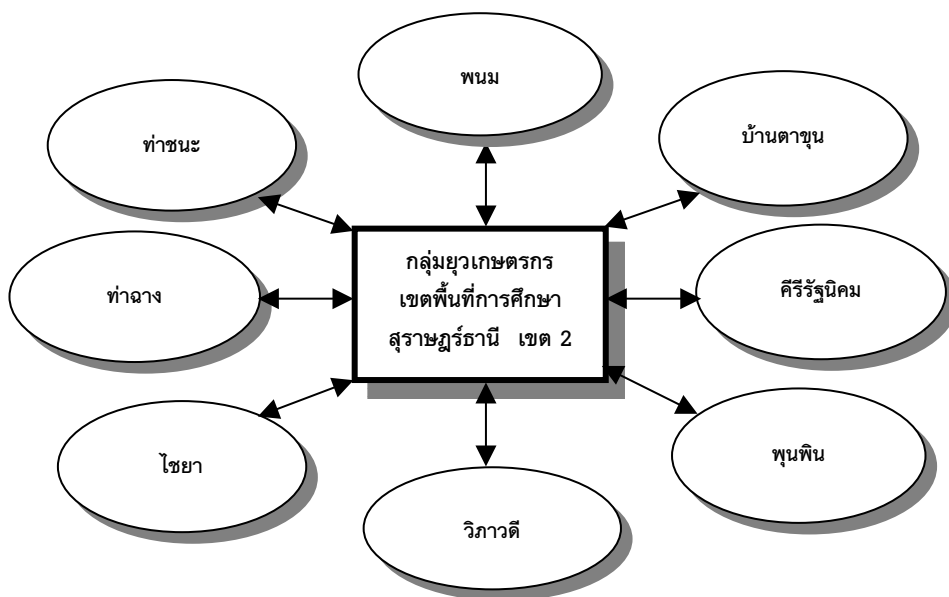
เขต 2

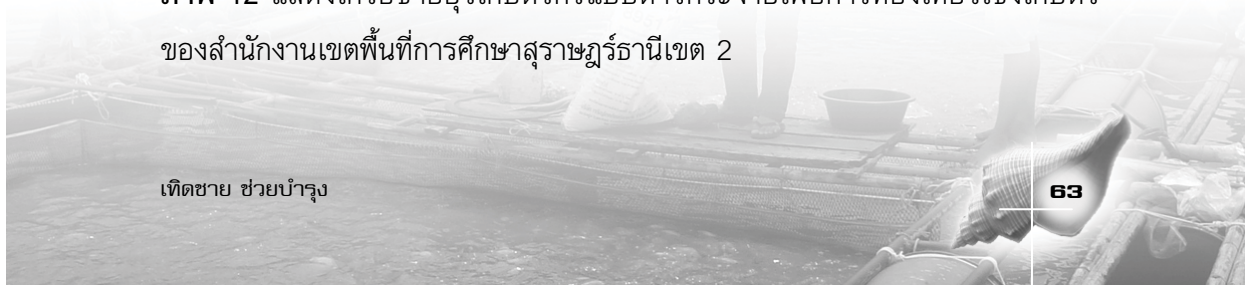
4.2.4 เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 2

เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ยึดหลักการสร้าง **เครือข่ายแบบดาวกระจาย** โดยแบ่งเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอท่าชนะ ไชยา ท่าฉาง วิภาวดี พุนพิน บ้านตาขุน ศิริรัฐนิคมและพนม แต่ละอำเภอมีกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนโดยเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนซึ่งมีการสอนในช่วงชั้นที่ 2-3 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3) และโรงเรียนที่สอนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) การได้มาซึ่งเครือข่ายดังกล่าวจะต้องมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ฝึกทักษะโดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จนกระทั่งมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อขยายผลให้แก่ นักเรียนในเครือข่ายได้อย่างเข้มแข็ง ดังภาพ 12

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 12 แสดงเครือข่ายยุวเกษตรกรแบบดาวกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ที่มา : วิทยา คักดา และคณะ, 2551

ภาพ 13-15 การดำเนินงานของเครือข่ายเยาวชนเกษตรกรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2

4.3 เครือข่ายเยาวชนเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานีเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเวียงสระ บ้านนาสาร พระแสง เคียนซา บ้านนาเดิมและชัยบุรี ซึ่งจากการศึกษาของวิจิตร วรปัทมศรี และคณะ (2551) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ทั้งโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสและโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ช่วงชั้นที่ 2) และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ช่วงชั้นที่ 3)

ผลการศึกษา พบว่า ประเภทของอาชีพเกษตรกรรมในท้องถิ่นของนักเรียนส่วนใหญ่เป็นประเภทพืชสวนและสวนผลไม้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น สามารถจำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ พืชสวน สวนผลไม้ ปศุสัตว์และประมง ดังนี้

องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น ในมุมมองของเยาวชนเกษตรกรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 สามารถแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1) **การเลี้ยงสัตว์** คือ การเลี้ยงกวางแดง ซึ่งนำเข้าจากประเทศอังกฤษ ข้อดีของกวางแดง คือ มีขนาดใหญ่กว่ากวางชนิดอื่น เป็นกวางเมืองหนาวคุณภาพเนื้อสูง แต่การลงทุนค่อนข้างสูง อาหารที่ใช้เลี้ยงกวางมีทั้งอาหารผสมเองและหญ้า ซึ่งนำมาคลุกเคล้ากันทั้งกากปาล์ม มันเส้น ถั่วเหลืองป่น ปลาป่น ข้าวโพดป่น แม้กระทั่งใบไม้ต่างๆ หญ้าที่นำมาเลี้ยงกวางส่วนใหญ่ คือ หญ้าลูซี่และหญ้ารูฟัส

ผลผลิตที่ได้จากกวาง คือ ลูกกวาง ซึ่งเมื่ออายุ 4 เดือน จะมีราคาสูงถึง 30,000 บาท แต่ถ้าเป็นพ่อแม่พันธุ์ก็จะบวกราคาเพิ่มอีกปีละ 10,000 บาท ส่วนเขากวางอ่อนก็สามารถตัดขายได้เมื่อกวางอายุ 2 ปี โดยมีราคาลดหลั่นกันตามเกรด โดยแบ่งได้เป็น 3 เกรด คือ เกรดเอ กิโลกรัมละ 6,500-7,000 บาท เกรดบี กิโลกรัมละ 4,500-5,000 บาท และเกรดซี กิโลกรัมละ 3,500-4,000 บาท ซึ่งนอกจากจะตัดขายตามกิโลกรัมแล้ว เขากวางอ่อนยังสามารถนำไปดองกับเหล้าขาวหรืออบแห้งบดเป็นยาแคปซูล ใช้เป็นยารักษาโรค เช่น ปวดเมื่อย ไชข้ออักเสบ บำรุงสมอง โรคผิวหนังได้อีกด้วย และหากเป็นเนื้อกวางก็สามารถขายได้โดยมีราคาเนื้อสันกิโลกรัมละ 850 บาท เนื้อสะโพก กิโลกรัมละ 450 บาท เนื้อพีกท้องกิโลกรัมละ 200-250 บาท และเนื้อที่คอ กิโลกรัมละ 350 บาท ซึ่งจะมีคนมารับซื้อถึงที่ฟาร์ม การเลี้ยงกวางแดงแทบไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะกวางเป็นสัตว์กินหญ้า ไม่ต้องใช้ยาหรือสารเคมีใดๆ มูลของกวางก็ไม่ค่อยส่งกลิ่นเหม็น การเลี้ยงกวางแดงจึงเป็นอาชีพที่ยั่งยืนและสามารถขายได้ตลอด แต่จะต้องลงทุนสูงในช่วงแรก

2) **การปลูกพืช** พืชที่นิยมปลูก คือ สละ โดยสละที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ สละของนายอาทิตย์ พันธุ์เนนง ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากจังหวัดจันทบุรี สละเป็นพืชตระกูลระกำ ชอบดินเหนียว ปลูกได้ทั้งที่ราบและที่ดอน ทั้งแบบเดี่ยวหรือสวนผสม แต่ต้องมีร่มเงาประมาณร้อยละ 60 และต้องมีน้ำรดตลอดทั้งปี ต้องใช้คนช่วยผสมเกสร ถ้าไม่ช่วยก็จะไม่ติดผลหรือติดผลในปริมาณน้อยและไม่ค่อยได้คุณภาพที่สำคัญที่สุด คือ สละต้องปลูกด้วยต้นที่แยกจากลำต้นเท่านั้น ถ้าใช้เมล็ดปลูกจะเกิดการกลายพันธุ์ ทั้งนี้สละ 1 ไร่ จะปลูกได้ประมาณ 70 กอ ใกล้เคียงกับยางพารา

สละเป็นพืชที่ยากที่จะมองเห็นด้วยตาเปล่าว่าผลไหนสุก รสหวานได้คุณภาพ การเก็บสละให้ได้คุณภาพจึงต้องใช้วิธีทำเครื่องหมายที่ดอก โดยใช้ริบบิ้นสี เขียว วัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

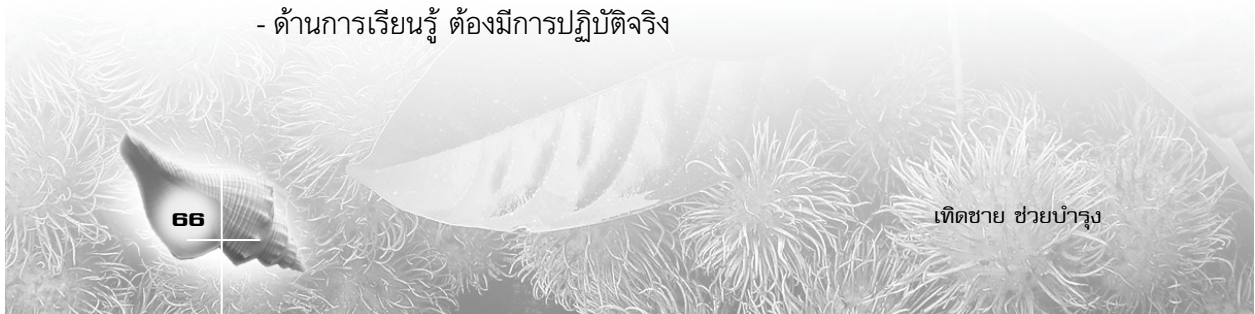
เดือน ปี ที่ผสมเกสร แล้วนับไปอีก 9 เดือน จึงเก็บผลได้ ซึ่งรสชาติดีเป็นสละที่เน้นการขายตรงและมีชื่อเสียงมากในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้รับประกันคุณภาพให้เป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลคลองปราบ เนื่องจากมีจุดเด่นที่ออกผลตลอดทั้งปี ผลโต ลูกดก รสหวานอมเปรี้ยว รับประทานแล้วชุ่มคอ ไม่มีหวัยบูบ เนื้อดำ มีการคัดแยกเกรดอย่างดี บรรจุกุ๊บกุ่ย น่าสนใจ พร้อมเป็นของฝากแก่ผู้มาเยือน

พืชที่ได้รับความนิยมในการปลูกและมีเอกลักษณ์อีกชนิดหนึ่งของพื้นที่นี้ คือ การปลูกยางพาราเสริมราก ซึ่งต้องมีการเตรียมต้นกล้ายางพาราพันธุ์พื้นเมืองที่เตรียมไว้ไปปลูกเทียบกับต้นกล้าพันธุ์พื้นเมืองเดิมที่เตรียมไว้ หลังจากนั้น 1 เดือน เมื่อยางพาราพันธุ์ดีสูง 1-2 นิ้วหรือเห็นว่าต้นยางพาราทั้ง 2 ต้นสมบูรณ์ดี มีความมั่นคงของรากและลำต้นก็ใช้มีดติดตาปาดลำต้นเพื่อทาบทต้นยางพารา ทั้งไว้ประมาณ 15-20 วัน ต้นยางพาราทั้งสองต้นก็จะติดเป็นเนื้อเดียวกัน ต้นยางพาราที่เสริมรากแล้วจะเจริญเติบโตเร็วมาก เนื่องจากมีรากจำนวน 2 ชุด ซึ่งช่วยกันหาอาหารมาเลี้ยงลำต้น ทำให้ต้นโตเร็ว กรีดได้ไว ใช้เวลาประมาณ 5 ปี ตั้งแต่ปลูกจนกรีดได้ ซึ่งจะเร็วกว่ายางธรรมชาติที่ไม่เสริมรากที่ต้องใช้เวลาประมาณ 6-7 ปี ยางพาราเสริมรากให้น้ำยางปริมาณสูง มีความต้านทานโรคสูง อัตราการให้น้ำยางโดยเฉลี่ย 4 ตัน/1 ลิตร ข้อดีของยางพาราเสริมราก คือ โตเร็ว ต้านทานโรคสูง ต้านลมได้ดี ไม่ล้ม กรีดง่าย ให้ผลผลิตสูง

4.3.1 การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยูวเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทัศนคติของยูวเกษตรกรในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 มีดังนี้

- ด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้ประกอบอาชีพต้องมีความขยันอดทน เอาใจใส่ดูแลอยู่ในระดับมากที่สุด
- ด้านการเรียนรู้ ต้องมีการปฏิบัติจริง

- ด้านการนำเกษตรท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

- ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเป็นธรรมชาติอยู่ในระดับมากที่สุด

ยูวเกษตรกรมีทัศนคติด้านบวกต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและต้องการเป็นเกษตรกร อาจเนื่องจากยูวเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงมีความรู้ความเข้าใจในอาชีพเกษตรกรรม ตลอดจนรับรู้ถึงรายได้ที่มาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ซึ่งทำให้ครอบครัวเกษตรกรมีรายได้สูง ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้นและอาชีพเกษตรกรรมยังเป็นอาชีพหลักของคนไทยที่มีเกียรติและมีความมั่นคง

4.3.2 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นหลักสูตรบูรณาการใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระเพิ่มเติมโดยกำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย คือ

- 1) เกษตรท้องถิ่น
- 2) มัคคุเทศก์น้อย
- 3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4) เศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาและเทคโนโลยี
- สาระที่ 1 : การดำรงชีวิตและครอบครัว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สาระที่ 2 : การอาชีพ

3) วิเคราะห์มาตรฐานกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 3 : เศรษฐศาสตร์

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

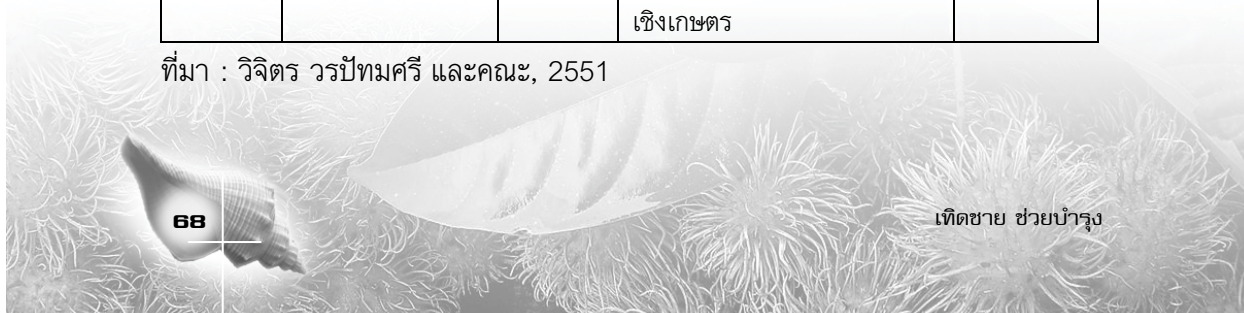
5) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้

6) กำหนดโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ ดังตาราง 7

ตาราง 7 แสดงโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรระดับช่วงชั้นที่ 2

หน่วยที่	เรื่อง	แผนการเรียนรู้ที่	เรื่อง	จำนวนชั่วโมง
1	เกษตรท้องถิ่น	1	การเลี้ยงกวางแดง	2
		2	การปลูกสละอาทิตย์	1
		3	การปลูกยางพาราเสริมราก	1
2	มัคคุเทศก์น้อย	1	อาชีพมัคคุเทศก์	2
		2	มัคคุเทศก์น้อย	2
3	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2
		2	ทัศนศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	4
4	เศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1	หลักเศรษฐกิจพอเพียง	2
		2	บูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	2

ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

7) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

- 7.1) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
- 7.2) สาระสำคัญ
- 7.3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 7.4) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 7.5) สาระการเรียนรู้
- 7.6) กระบวนการจัดการเรียนรู้
- 7.7) สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้
- 7.8) การวัดและประเมินผล

หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นหลักสูตรบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระเพิ่มเติมในช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) และช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ทั้งนี้ ได้นำหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังกล่าวไปทดลองใช้กับนักเรียนและตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สมบูรณ์และจัดทำหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์ต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

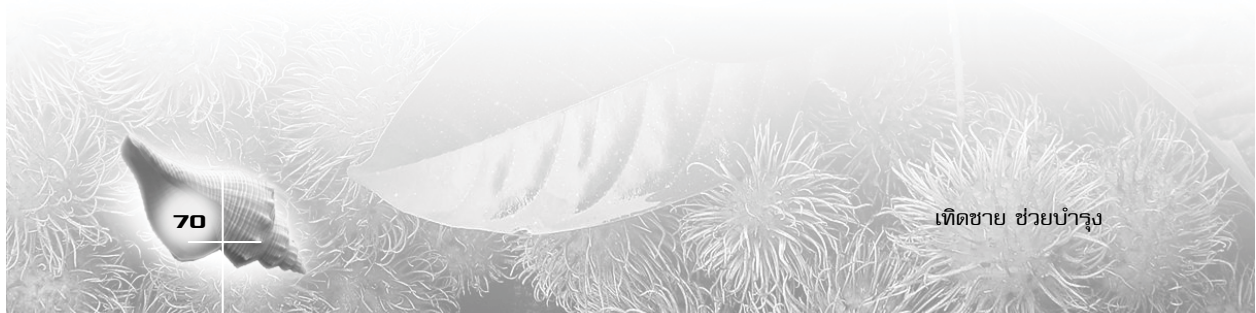

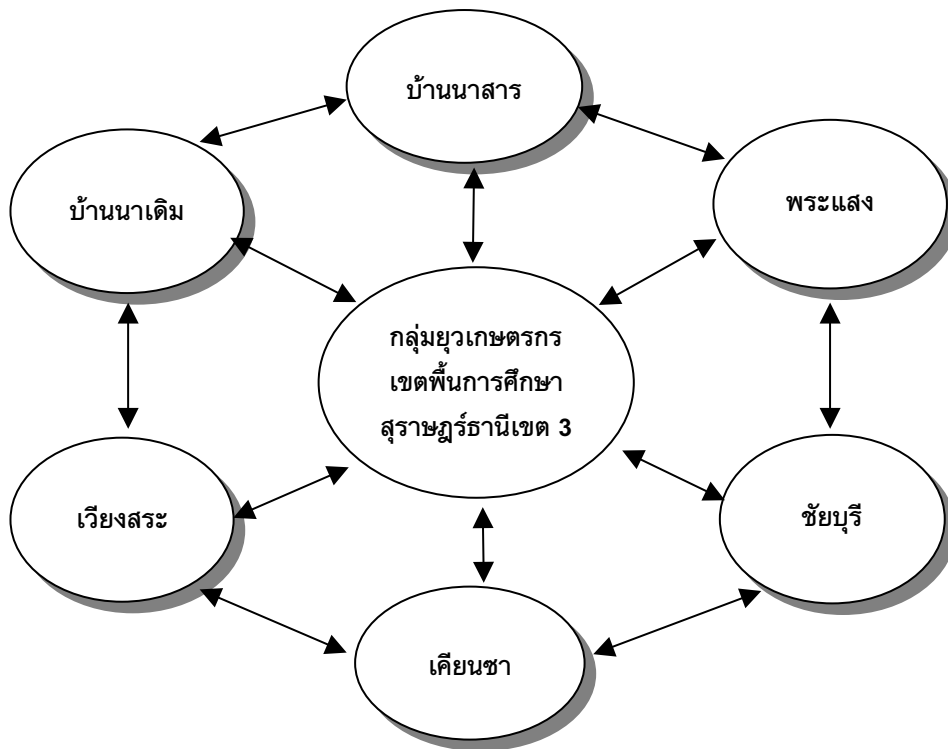
ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

ภาพ 16 หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
สุราษฎร์ธานีเขต 3

4.3.3 เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

เครือข่ายยุวเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 เป็นรูปแบบ **เครือข่ายแบบกระจาย** ซึ่งเป็นเครือข่าย
ที่มีกลุ่มแกนกลางเป็นผู้นำและสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารประสานงานร่วมมือ
ซึ่งกันและกัน การประสานสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน ซึ่งกลุ่มแกนกลางจะมี
หน้าที่อำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับสมาชิกดังภาพ 17

ที่มา : วิจิตร วรปัทมศรี และคณะ, 2551

ภาพ 17 แสดงเครือข่ายผู้ประกอบการแบบกระจายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3

การดำเนินการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการโดยการจัดประชุมผู้บริหาร
โรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีและกลุ่มสาระสังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจในการสร้างเครือข่าย รับสมัคร
นักเรียนเครือข่ายผู้ประกอบการ จัดอบรมแกนนำเครือข่าย นำนักเรียนเครือข่าย
ไปศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เกษตรท้องถิ่นและจัดประชุม สัมมนา จัดนิทรรศการและ
สรุปผลการศึกษาดูงาน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.4 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรกับองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกชัย แสงมณี และคณะ (2551) ได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น ทักษะคติและสร้างหลักสูตรการอบรมสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการสัมภาษณ์ จัดกลุ่มสนทนา การประชุม การสร้างหลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

4.4.1 องค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นในมุมมองเกษตรกรอำเภอและเกษตรกร

การปลูกพืช เกษตรกรหลายคนปลูกพืชหลายอย่างร่วมกัน เช่น ทำสวนยางพาราร่วมกับทำสวนปาล์มน้ำมัน หรือทำสวนยางพาราร่วมกับสวนผลไม้ และยังพบอีกว่า เกษตรกรทำสวนผลไม้หลายชนิดอยู่ในสวนเดียวกันและองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นประเภทการปลูกพืชนั้น ส่วนใหญ่เป็นประเภทยางพารา รองลงมา คือ ปาล์มน้ำมันและทำสวนผลไม้ โดยเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุดในการเลือกพื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเตรียมพื้นที่ปลูก วิธีการปลูก การดูแลจัดการสวน การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ส่วนการจัดการการตลาด เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก

การเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการปลูกพืช คือ การทำสวนยางพารา การทำสวนปาล์มและมีการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริม ซึ่งสัตว์ที่เลี้ยงมากที่สุด คือ สุกรและไก่พื้นเมือง รองลงมาคือห่าน โดยเกษตรกรมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในการเลี้ยงดูและการให้อาหารอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนั้นเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากในด้านพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ โรคเรื้อน การสุขภาพบาล การจัดการผลผลิต โรค การรักษาโรคและการจัดการการตลาด

การประมง เกษตรกรจะเลี้ยงปลาเป็นอาชีพเสริม โดยสัตว์น้ำที่เลี้ยงมากที่สุด คือ ปลาดุก ปลาแรด ซึ่งเกษตรกรมีความรู้ด้านการประมงโดยภาพรวมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมาก

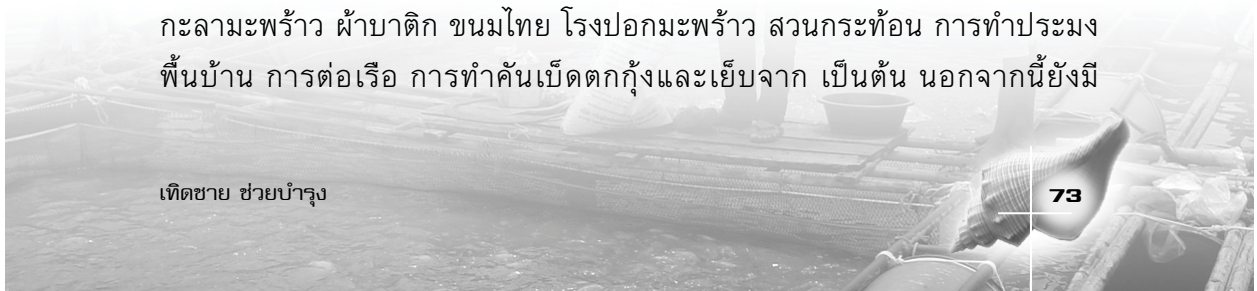
ที่สุดในด้านการจัดการคุณสมบัติของน้ำในบ่อ การจัดการผลผลิต การเตรียมบ่อ การเลี้ยง การเลือกสถานที่และการคัดเลือกพันธุ์สัตว์น้ำที่เลี้ยง การจัดการและดูแลสัตว์น้ำในบ่อ อาหารและการให้อาหาร ส่วนด้านการตลาด เกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก

นอกจากองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นในด้านการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการประมงแล้ว ยังพบว่า องค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อื่นๆ เกษตรกรส่วนใหญ่จะทำเป็นอาชีพเสริมและทำเพื่อใช้เองในครอบครัว โดยมีการแปรรูปและทำผลิตภัณฑ์อื่นๆ คือ ผลิตภัณฑ์จากผลไม้ (ทุเรียนกวน ทุเรียนทอด) ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว กาละแมและการทำปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยชีวภาพ โดยในภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ในระดับมากที่สุดในด้านขั้นตอน/กรรมวิธีในการแปรรูปหรือการทำผลิตภัณฑ์และคุณค่า/ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์แปรรูป และเกษตรกรมีความรู้ในระดับมากในเรื่องของลักษณะของผลิตภัณฑ์ การบรรจุ การเก็บรักษาและการตลาด

แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีองค์ความรู้เกษตรกรท้องถิ่นที่เป็นจุดเด่นและมีศักยภาพเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมได้ มีดังนี้

1) โครงการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกลุ่มสละอาทิตย์ ซึ่งเน้นจุดเด่นที่ได้ลิ้มลองสละที่มีรสชาติหอมหวานแล้วยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจอีกด้วย โดยจะเน้นการเยี่ยมชมสวนสละ มีการศึกษาการผลิตสละคุณภาพและการจัดการด้านการตลาด จัดให้มีการนั่งรถม้า ชมวิถีชีวิตชุมชนตำบลคลองปราบ เช่น การกรีดยางพารา การทำยางแผ่น ชมผ้าฝ้ายซึ่งเป็นผ้าฝ้ายธรรมชาติที่มีการลั้มนานทำน้ำฝ้าย ชมถ้ำพระ ซึ่งเป็นเส้นทางสายไหมของพระพุทธศาสนาสมัยอาณาจักรศรีวิชัย ชมถ้ำค้างคาว เยี่ยมชมการทำเหมืองแร่ยิปซัม เยี่ยมชมและฟังบรรยายสวนสมุนไพรดอยสลิตย์ ซึ่งภายในสวนจะเป็นสวนป่าเชิงนิเวศ มีน้ำตกธรรมชาติ ชมและชิมผลไม้ตามฤดูกาลและชมการสาธิตเลี้ยงมะพร้าว เป็นต้น

2) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตรคลองน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเน้นกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ได้แก่ ศูนย์ฝึกเลี้ยง ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว ผ้าบาติก ขนมไทย โรงปอกมะพร้าว สวนกระท้อน การทำประมงพื้นบ้าน การต่อเรือ การทำคันเบ็ดตกกุ้งและเห็บจาก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

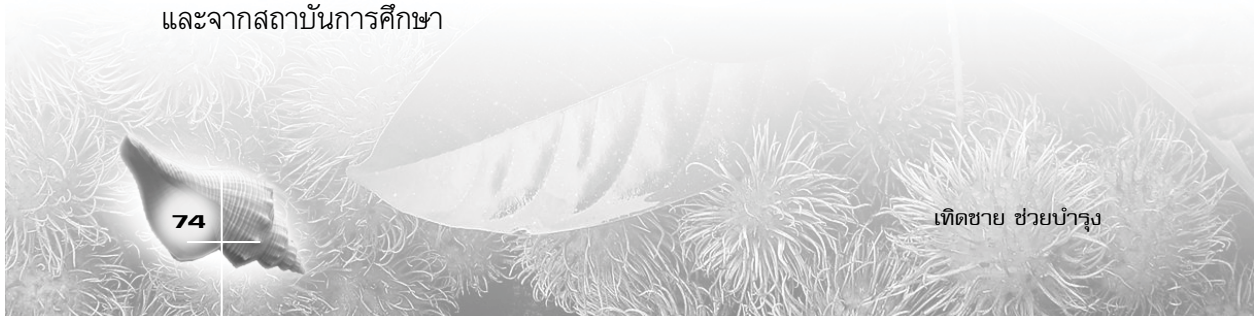
กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาหาความรู้ เช่น กลุ่มการทำสวน ปาล์มน้ำมัน กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มผลิตปุ๋ยใช้เอง กลุ่มผู้เลี้ยงปลา เป็นต้น ทั้งนี้ ยังมีบ้านพักในชุมชน โดยเป็นการพักร่วมกับเจ้าของบ้านหรือที่เรียกว่าโฮมสเตย์ที่มีราคาถูก มีการให้บริการอาหารรับประทานที่บ้านพัก ลานกีฬา เขตอภัยทาน ต้นไทรเก็บกระดุก 200 ปี จุดชมปลาเสือพ่นน้ำ เรือโบราณ ลานวัฒนธรรม หนึ่งตะลุงและกลองยาว เป็นต้น

3) กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านถ้ำผึ่ง อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะคณะกรรมการกลุ่ม แบ่งเป็นฝ่ายร้านค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ฝ่ายนำเที่ยว ฝ่ายบ้านพัก ฝ่ายอาหารและฝ่ายยานพาหนะ สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ชุมชนก็นำกิจกรรมทางการเกษตรมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดบ้านพักโฮมสเตย์ การเที่ยวชมสวนผลไม้ การทำสวนยางพารา การเก็บเกี่ยวผลผลิตกาแฟ เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายของชุมชนนี้ คือ บึงมหัศจรรย์น้ำดันทรายดูด ซึ่งบริเวณโดยรอบจะร่มรื่นด้วยพรรณไม้นานาชนิด โดยจะใช้เส้นทางเดินผ่านสวนยางพารา ประมาณ 500 เมตร สามารถเดินผ่านทะเลถ้ำน้ำลอดสู่อีกด้าน ซึ่งเป็นสวนผลไม้ ถ้ำสมรภูมิและลำธารน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการให้บริการสถานที่พักร่วมในลักษณะที่พักโฮมสเตย์และมีสถานที่สำหรับกางเต็นท์ซึ่งชุมชนจัดไว้บริการนักท่องเที่ยว

4.4.2 ทศนคติของเกษตรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ทศนคติของเกษตรอำเภอที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรอำเภอส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลางและส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากโทรทัศน์ เอกสารวิชาการ/วารสารการเกษตร หนังสือราชการและวารสารการท่องเที่ยว สื่อที่เกษตรอำเภอได้รับรู้ข่าวสารน้อยที่สุด คือ วิทย์ การอบรม/การประชุม อินเทอร์เน็ต และจากสถาบันการศึกษา

เกษตรอำเภอมีทัศนคติที่ดีที่สุดในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทรัพยากรทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนนั้น คนในชุมชนควรมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอื้อเฟื้อต่อนักท่องเที่ยว
- ชุมชนที่มีวัฒนธรรมประเพณีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจควรอนุรักษ์และเผยแพร่ สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการสร้างงานและสร้างอาชีพมากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างสินค้าตัวใหม่ทางการท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นจากการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรได้ เช่น การขายตรงให้แก่นักท่องเที่ยว หรือการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปก่อนจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว
- หากจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากขึ้น เช่น การใช้สารเคมีน้อยลงหรือไม่ใช้เลยหรือมีความระมัดระวังในการใช้มากขึ้น
- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ในชุมชนต้องมีสภาพพื้นที่และบรรยากาศเหมาะสมจึงจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- ชุมชนที่มีแหล่งเกษตรกรรมที่มีความน่าสนใจ มีการจัดการที่ดี สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นการพัฒนา กลุ่มของเกษตรกรให้เข้มแข็งขึ้นและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรมากขึ้น

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังชุมชนที่จัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้สะดวก

- หากจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างดี การจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากรายได้หลักในภาคเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวในเรื่องธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถขยายผลการทำการเกษตรต่อไปได้

- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม ในด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่างๆ มาใช้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นอย่างดี จึงทำให้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้นเพราะทุกคนต้องมีความสามัคคีและความร่วมมือในการดูแลจัดการ ให้ประสบความสำเร็จ เกษตรอำเภอมิพัทธคดีอยู่ในระดับปานกลางในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ภาคการเกษตรมีความมั่นคง และยั่งยืนมากขึ้น

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้นักท่องเที่ยวและผู้คนต่างๆ เห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรมากขึ้น

- ชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

- การมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไปจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมได้ง่าย

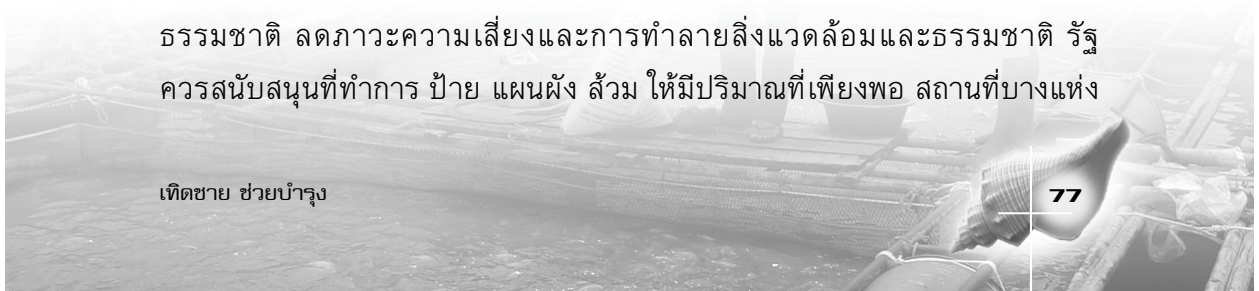
ความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรอำเภอส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งควรมีมัคคุเทศก์ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ควรมีการชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนและหลังการเข้าชม กลุ่มต่างๆ ในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีเส้นทางคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีป้ายบอกทางชัดเจน ควรมีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร ชุมชนควรนำผลผลิตมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ควรมีบุคลากรเพียงพอที่จะรองรับการจัดการการท่องเที่ยว ควรมีการให้บริการอื่นนอกเหนือจากการเข้าชม เช่น การจัดแสดง ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดจำหน่ายผลผลิตของชุมชน สภาพชุมชนควรมีทัศนียภาพที่สวยงาม สภาพแวดล้อมที่ดี เหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการแบ่งพื้นที่/ขอบเขตของกิจกรรมการเกษตรอย่างชัดเจน และควรมีการจัดยานพาหนะในการนำชม เช่น รถ เรือ จักรยาน ควรตกแต่งบ้านและสถานที่ต่างๆ ในชุมชนให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ

เกษตรกรอำเภอเห็นด้วยในระดับปานกลางในการจัดสถานที่พักผ่อนให้นักท่องเที่ยว มีการสาธิตการแปรรูปสินค้าการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้ชมและการให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรม เช่น การปลูก การขยายพันธุ์พืช การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและควรมีการจัดทำแปลงสาธิต

ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ด้านโครงสร้าง สิ่งที่อำนวยความสะดวกควรมีพอประมาณ เน้นความเป็นธรรมชาติ ลดภาวะความเสี่ยงและการทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รัฐควรสนับสนุนที่ทำการ ป้าย แผ่นผัง ล้วน ให้มีปริมาณที่เพียงพอ สถานที่บางแห่ง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มีความสมบูรณ์ไม่เพียงพอที่จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีระบบการบริหารจัดการที่ถูกต้อง ชัดเจน และการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรให้มีความเหมาะสม

ด้านการบริการ การให้บริการเป็นหน้าที่ของชุมชนโดยตรง/จัดตั้งศูนย์รวมชุมชน อีกทั้งสถานที่ให้บริการควรมีความปลอดภัย สะอาด มีราคาที่ยอมรับ ได้มีแหล่งบริการข้อมูลและแหล่งบริการต่างๆ ควรมีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ ควรมีการแบ่งโซนการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจนและควรมีการบริการหลากหลายรูปแบบ ตามความสมัครใจของนักท่องเที่ยว

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมทุกองค์การในชุมชนและบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการจัดการ ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน และควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเกษตรกร ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน

ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น คือ ขาดความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ การแบ่งปันผลประโยชน์อาจไม่เป็นธรรม ความไม่พร้อมของชุมชน ความสะดวกและความปลอดภัยของการเดินทางไม่เพียงพอ ขาดความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว งบประมาณจากภาครัฐไม่เพียงพอ และการสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชน/ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ เกษตรกรไม่เห็นความสำคัญเพราะคิดว่ารายได้ที่ได้รับในปัจจุบันเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม ความขัดแย้งระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกในชุมชนทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้ยาก การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอาจเพิ่มภาระให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 73.69 โดยเกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจากเจ้าหน้าที่/หนังสือราชการ รองลงมา คือ โทรทัศน์ วารสารการท่องเที่ยว วิทยุ เอกสารวิชาการ/วารสารการเกษตร หนังสือพิมพ์ การอบรม/การประชุม สถาบันการศึกษา โดยสื่อจากอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่เกษตรกรได้รับรู้ข่าวสารน้อยที่สุด

เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงทรัพยากรทางการเกษตรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและหน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การท่องเที่ยว และการจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกจากรายได้หลักในภาคเกษตรกรรม

เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้

- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้และมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้นักท่องเที่ยวและผู้คนต่างเห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรมากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทำให้เกษตรกรได้รับความรู้ในด้านการเกษตรเพิ่มขึ้นจากการได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยว

เกษตรกรเห็นด้วยรองลงมา ในประเด็นต่อไปนี้

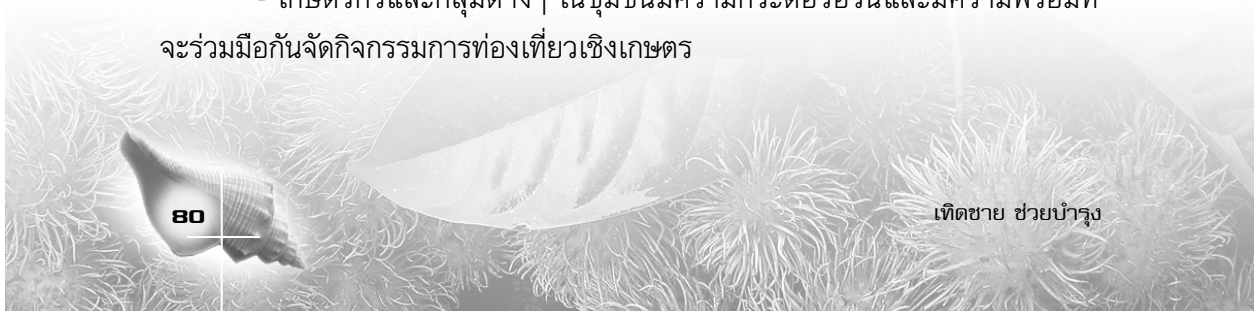
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการสร้างสินค้าตัวใหม่ทางการท่องเที่ยว
- ชุมชนมีสภาพพื้นที่และบรรยากาศเหมาะสมจึงจะสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้
- นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังชุมชนได้สะดวก
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการพัฒนาอาชีพเกษตรกรในด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้มากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนนั้น คนในชุมชนควรมีความเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอื้อเฟื้อต่อนักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้มีการทำอาชีพเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยมากขึ้น เช่น การใช้สารเคมีน้อยลงหรือไม่ใช้เลย หรือมีความระมัดระวังในการใช้มากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป
- ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจและเหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกษตรกรมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับนักท่องเที่ยวในเรื่องธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถขยายผลจากการทำการเกษตรต่อไปได้
- การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะเป็นการพัฒนากลุ่มของเกษตรกรให้เข้มแข็งขึ้นและมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรมากขึ้น
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนเป็นการเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร เช่น การขายโดยตรงให้นักท่องเที่ยวหรือการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปก่อนจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะทำให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพได้มากขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- ชุมชนมีแหล่งการเกษตรที่มีความน่าสนใจ มีการจัดการที่ดี สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น เพราะทุกคนต้องมีความสามัคคีและความร่วมมือในการดูแลจัดการให้ประสบความสำเร็จ
- การจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้ภาคการเกษตรมีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น
- ชุมชนสามารถจัดที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวได้
- ชุมชนมีวัฒนธรรม ประเพณีหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่
- เกษตรกรและกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมีความกระตือรือร้นและมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- หากจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนจะมีองค์การท่องเที่ยวและหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ความคิดเห็นของเกษตรกรในการวางรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดว่าควรมีเส้นทางคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีป้ายบอกทางชัดเจน รองลงมา คือ ควรชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยว ก่อนเข้าชมและหลังการเข้าชม นอกจากนี้ยังเห็นด้วยในเรื่องการชี้แจงข้อควรปฏิบัติแก่นักท่องเที่ยวก่อนและหลังการเข้าชม การจัดยานพาหนะในการนำชม เช่น รถ เรือ จักรยาน ในเรื่องของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สภาพชุมชนควรมีทัศนียภาพสวยงาม สภาพแวดล้อมดี เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

เกษตรกรเห็นด้วยมากในประเด็นดังต่อไปนี้

- ควรตกแต่งบ้านและสถานที่ต่างๆ ในชุมชนให้สวยงามกลมกลืนกับธรรมชาติ

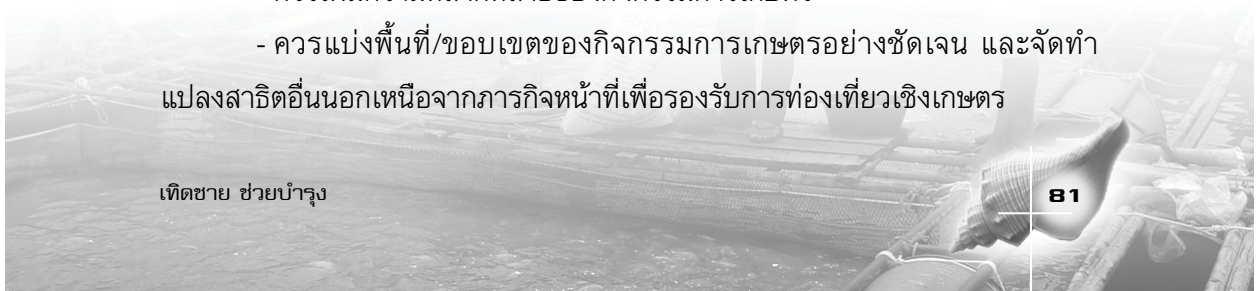
- ควรมีบุคลากรเพียงพอที่จะรองรับการท่องเที่ยว
- ควรจัดมัคคุเทศก์เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ
- ควรให้บริการอื่นนอกเหนือจากการเข้าชม เช่น การจัดแสดงประเพณี

วัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดจำหน่ายผลผลิตของชุมชน

- ชุมชนควรนำผลผลิตมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว
- ชุมชนควรมีการสาธิตการแปรรูปสินค้าเกษตรแก่นักท่องเที่ยว
- ควรให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรม เช่น การปลูก การขยายพันธุ์พืช

การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การแปรรูปและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร
- ควรแบ่งพื้นที่/ขอบเขตของกิจกรรมการเกษตรอย่างชัดเจน และจัดทำแปลงสาธิตอื่นนอกเหนือจากภารกิจหน้าที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าเกษตรอำเภอและเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการเกษตรควบคู่ไป ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการบูรณาการด้านการท่องเที่ยวกับภาคเกษตรกรรมเข้าด้วยกัน ก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรในลักษณะยั่งยืนด้วย การจัดให้มีการท่องเที่ยวประเภทนี้ นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมพื้นที่เกษตรกรรม ย่อมทำให้เกษตรกรมีทางเลือกและมีรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันยังมีผลทางอ้อมคือเกษตรกรหรือคนในชุมชนจะเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรม วิถีชีวิตและอาชีพของตนเอง นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังส่งเสริมและขยายแหล่งท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ และหันกลับมาเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น และยังสอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ให้ความสนใจและนิยมการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติกันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกร

ด้านโครงสร้าง ควรสนับสนุนให้มีการทำแผนที่อย่างชัดเจน สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอโดยเน้นความเป็นธรรมชาติ มีมาตรการลดภาวะความเสี่ยงและการทำลายสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ควรจัดเตรียมและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการจ้างงานในชุมชนและประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลาย

ด้านการบริการ ควรมีแหล่งบริการข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวและมีเจ้าหน้าที่ประจำแหล่งท่องเที่ยว มีผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน และแสดงขั้นตอนการผลิตทางการเกษตร

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทุกองค์กรในชุมชนและบุคลากรภาครัฐควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างเกษตรกร ชุมชน หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลักดันให้เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรขับเคลื่อนได้

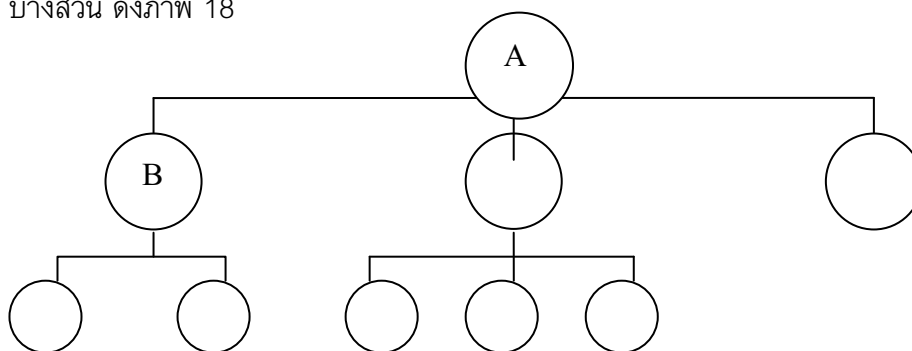

ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ขาดงบประมาณที่นำมาใช้บริหารงาน กฎระเบียบต่างๆ ของภาครัฐไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ความไม่พร้อมของชุมชน การบริหารจัดการที่ไม่เป็นธรรม เกษตรกรบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะรายได้ในปัจจุบันเพียงพอต่อการดำรงชีวิตแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมอื่นเพิ่มเติม ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในชุมชน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้ยาก เป็นต้น

4.4.3 เครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เกษตรอำเภอและเกษตรกรเห็นด้วยกับการสร้างเครือข่าย โดยได้จัดทำรายชื่อและที่อยู่ซึ่งสมาชิกเครือข่ายเข้าใจเป้าหมายในการรวมตัวทำกิจกรรม ซึ่งควรจัดให้มีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เกิดการสื่อสารระหว่างกันอย่างทั่วถึงและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่คำนึงถึงเพศ วัย การศึกษา อาชีพและรายได้แต่อย่างใด

รูปแบบเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกรเป็นแบบข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network) กล่าวคือ เป็นเครือข่ายที่มีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ติดต่อสื่อสารไปยังสมาชิกในระดับถัดไป โดยที่สมาชิกลำดับถัดไปมีโอกาสติดต่อสื่อสารกันเองได้บางส่วน ดังภาพ 18

ที่มา : เอกชัย แสงมณี และคณะ, 2551

ภาพ 18 แสดงเครือข่ายงานแบบลดหลั่น (Hierarchical Network)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การสร้างเครือข่ายเกษตรกรรมมีความสำคัญมาก เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน มีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของแต่ละกลุ่มหรือชุมชน เนื่องจากการสร้างเครือข่ายเกษตรกรรมเป็นรูปแบบการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ (Non-Formal Group) ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมจึงเกิดขึ้นโดยอิสระภายใต้การตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มหรือชุมชน สมาชิกทุกคนจึงเป็นเจ้าของเครือข่ายร่วมกัน และเพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มรวดเร็วขึ้น เกษตรอำเภอแต่ละอำเภอ จะเป็นพี่เลี้ยงให้การสนับสนุน แนะนำและให้คำปรึกษาต่อสมาชิก

4.4.4 หลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรอำเภอและเกษตรกร

เกษตรอำเภอและเกษตรกรเห็นด้วยกับหลักสูตรอบรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพราะเนื้อหาสาระสามารถเข้าใจได้ง่าย ความรู้ที่ได้รับความอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะการฝึกอบรมเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้รับการอบรมเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือการปฏิบัติงานในทางที่ดีขึ้น

ดังนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องมีหลักสูตรการอบรมด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบในองค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกัน โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังต่อไปนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่เกษตรอำเภอ เกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อถอดบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อหาแนวทาง วิธีการ ในการส่งเสริมและบริหารการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ในระดับท้องถิ่นเชิงบูรณาการ

ระยะเวลาอบรม

จำนวน 2 วัน

หลักสูตรการอบรม

**เรื่องที่ 1 การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงเกษตร**

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.1.2 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

1.2 เนื้อหา

1.2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2.2 การประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.2.3 การสรุปบทเรียนจากประสบการณ์การส่งเสริมการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

เรื่องที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงเกษตร

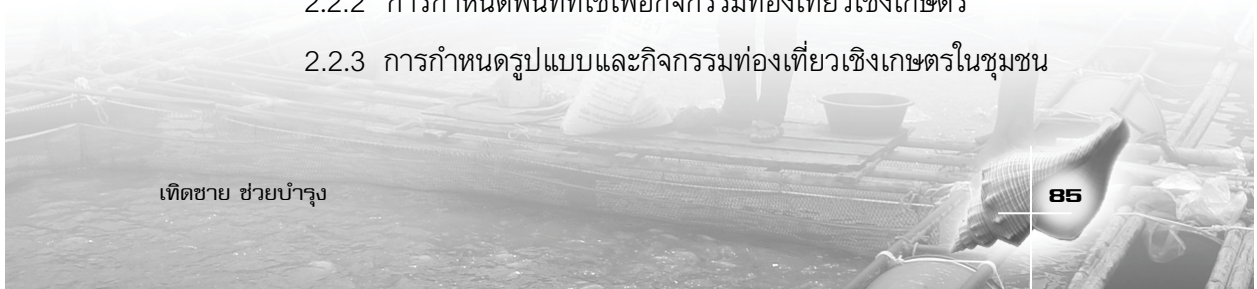
2.1.2 เพื่อกำหนดรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 เนื้อหา

2.2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.2 การกำหนดพื้นที่ที่ใช้เพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2.3 การกำหนดรูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เรื่องที่ 3 กระบวนการ วิธีการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อให้มีความเข้าใจในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1.2 เพื่อกำหนดรูปแบบและวิธีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2 เนื้อหา

3.2.1 กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.2 วิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 4 การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

4.1 วัตถุประสงค์

4.1.1 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.1.2 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.2 เนื้อหา

4.2.1 การวางแผนและการกำหนดพื้นที่ที่ใช้เพื่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4.2.2 การกำหนดรูปแบบและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 5 การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.1 วัตถุประสงค์

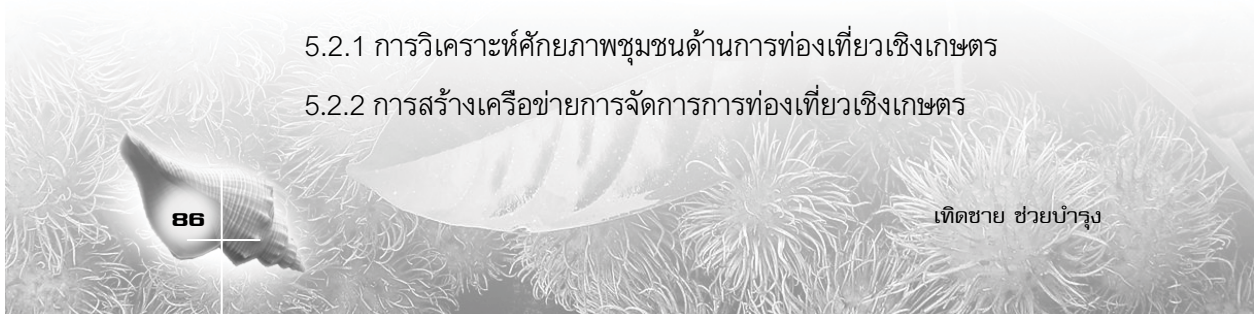
5.1.1 เพื่อวางแผนการจัดการร่วมกันในการจัดระบบบริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแหล่งท่องเที่ยว

5.1.2 เพื่อสร้างเครือข่ายการบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2 เนื้อหา

5.2.1 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.2 การสร้างเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.2.3 การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการระบบการบริการเพื่อ
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

เรื่องที่ 6 การศึกษาดูงานในพื้นที่เป้าหมาย

6.1 วัตถุประสงค์

6.1.1 เพื่อเพิ่มความรู้และทักษะที่จำเป็นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

6.2 เนื้อหา

6.2.1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยว

6.2.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6.2.3 การกำหนดกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กระบวนการและวิธีการอบรม

1. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. การระดมความคิดเห็น
3. การบรรยาย
4. การปฏิบัติการ
5. การศึกษาดูงานนอกสถานที่

กิจกรรมการอบรม

การจัดกิจกรรมการอบรมตามหลักสูตรนี้ใช้กระบวนการจัดการความรู้ เป็น
แนวทางหลักในการอบรม เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรม
มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้ประสบการณ์การดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่
ประสบความสำเร็จมาแล้วซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุด (Best practice) และ
สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกันได้โดยวิธีการเล่าเรื่องและการนำเสนอ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.5 เครือข่ายองค์ความรู้...เพื่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยอาศัยการรวบรวมองค์ความรู้ทางการเกษตรท้องถิ่นและทัศนคติของเกษตรกร ที่มีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยรวมผ่านเกษตรกรในพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เกษตรกร ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความรักและเห็นคุณค่าในอาชีพของผู้ปกครอง เป็นการเชื่อมโยงความรู้ระหว่างการเกษตรกับการจัดการการท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเครือข่ายเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในการสืบทอดอาชีพเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมให้ทันสมัย ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานีทั้ง 3 เขต ได้จัดทำหลักสูตรเกษตรท้องถิ่นบูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยีใช้ในการสอนนักเรียน

ส่วนการรวบรวมองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายเกษตรอำเภอและเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นได้ศึกษาองค์ความรู้เกษตรท้องถิ่น และทัศนคติของเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรอำเภอและเกษตรกรที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัด สุราษฎร์ธานี นำมาวิเคราะห์และประมวลผล สุดท้ายได้หลักสูตรการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยว การใช้หลักสูตรด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับนักเรียนเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ จึงเป็นหนึ่งกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อเสริมความพร้อมของเจ้าบ้านเพื่อรองรับผู้มาเยือน ซึ่งเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีสู่ความยั่งยืนต่อไป

ตอน 5
แนวทางการพัฒนา
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยของ 11 โครงการ ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับภาคเกษตรกรรมสู่การท่องเที่ยวและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยเกิดการเรียนรู้ การพัฒนาและการจัดการทั้งรูปแบบการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว การเสริมสร้างการเรียนรู้ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและภาควิชาการ การจัดการการตลาด การประชาสัมพันธ์และการจัดการความปลอดภัยในพื้นที่ ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.1 สวนสมรมตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร

ปัจจุบันสวนสมรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเห็นในอำเภอบ้านนาสาร พนมและบ้านตาขุน ซึ่งเป็นสวนขนาดใหญ่และเก่าแก่กว่า 100 ปี เนื่องจากเป็นสวนที่ตกทอดมา 2-3 ชั่วอายุคน สวนสมรมเป็นสวนที่เจ้าของปลูกต้นไม้ทุกอย่างและปล่อยให้เติบโตตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนชาวปักษ์ใต้ที่สามารถปลูกพืชหลากหลายพันธุ์ไว้ในแปลงเดียวกัน มีทั้งต้นไม้เก่าแก่อายุมากๆ และต้นกล้าอ่อนๆ ประเภทเพ็ญผลใบ รวมถึงเถาวัลย์ ผัก พืชที่ใช้เป็นอาหาร สมุนไพรเพื่อยารักษาโรคและอื่นๆ ทำให้บรรยากาศในสวนสมรมร่มรื่น เย็นสบาย จึงเป็นคุณลักษณะที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้ แต่เกษตรกรหรือเจ้าของสวนสมรมส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวและขาดผู้เชื่อมโยงสวนสมรมสู่การท่องเที่ยว พัสตรา เรื่องศรี และคณะ (2551) จึงศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในกรณีศึกษาสวนสมรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ระดับท้องถิ่น สู่การจัดการการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการยกระดับสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

ความรักและตระหนักในคุณค่าของวิถีชีวิตและอาชีพ อีกทั้ง ยังสร้างงานสร้างรายได้
แก่เจ้าของสวนสมรม ชุมชนและธุรกิจท่องเที่ยวได้อีกด้วย

ที่มา : พัสตรา เรื่องศรี และคณะ, 2551

ภาพ 19 สวนสมรมตำบลคลองปราบ

5.1.1 รูปแบบการจัดกิจกรรมภายในสวนสมรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว

รูปแบบการจัดกิจกรรมภายในสวนสมรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวควรมีทั้ง
รูปแบบกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริม ดังนี้

กิจกรรมหลัก ควรประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมทัวร์สวนสมรม ได้แก่ ศึกษาเยี่ยมชมพันธุ์พืชในสวนสมรม
ฟังการบรรยายเกี่ยวกับสวนสมรม วิธีการทำสวนสมรม เป็นต้น
- 2) กิจกรรมการศึกษาดูงานการทำสวนสมรม โดยนักท่องเที่ยวสามารถ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทดลองปฏิบัติหรือเก็บผลไม้เองได้
- 3) กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านอื่นๆ
เช่น การล่องแพมาเลี้ยงในสวนผลไม้ ศึกษาอาชีพการล่องแพบนภูเขาและเยี่ยมชม
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฉมนัน เป็นต้น
- 4) กิจกรรมการศึกษาเรียนรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสวนสมรม ซึ่งมี
ผลผลิตตลอดปี เช่น การทำทุเรียนกวน การทำน้ำสุมุนไพรและการทำสะตอดอง

เทิดชาย ช่วยบำรุง

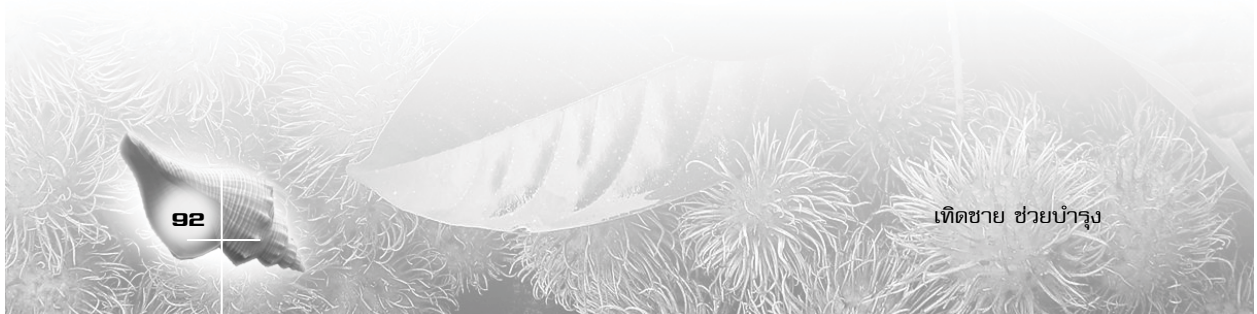

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่รู้จักสวนสมรม แต่อยากเที่ยวสวนสมรมเพราะเป็นการศึกษาดูงาน พักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาวัฒนธรรมและเปลี่ยนบรรยากาศ โดยปกตินักท่องเที่ยวจะทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากเพื่อนหรือญาติมากที่สุด รองลงมาคือ ทราบจากสื่อประเภทต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ตและหนังสือ ทั้งนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจโดยรวมในระดับมาก และหากศึกษาในรายประเด็นพบว่า กิจกรรมทัวร์สวนสมรม เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด คือ การได้เยี่ยมชมพันธุ์พืชในสวนสมรมและรับประทานอาหารร่วมกับเจ้าของสวนสมรม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รองลงมา คือ ศึกษาและทดลองทำเครื่องจักสานและกิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น การนวด อบ ประคบสมุนไพร ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่จะให้ความสนใจ กิจกรรมศึกษาดูงาน การประกอบอาชีพการทำสวนสมรม มากที่สุด คือ ฟังการบรรยายวิธีการทำสวนสมรมและร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ รองลงมา คือ เก็บผลไม้ในสวนสมรมตามฤดูกาลพร้อมซื้อกลับบ้านและทดลองกรีดยาง ส่วนกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอื่น ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสนใจในระดับมากที่สุด คือ ชมการหล่อผึ้งบนภูเขา รองลงมา คือ เยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านฉม้น

กิจกรรมเสริม แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่า ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะให้ความสนใจมากที่สุดต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิต การดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยให้ความสนใจกับกิจกรรมขี่จักรยานเยี่ยมชมโบราณสถานมากที่สุด ซึ่งพบว่า ในระหว่างการท่องเที่ยวหรือเดินทางนั้น พบปัญหาด้านการสื่อสารกับชาวบ้านในท้องถิ่นมากที่สุด

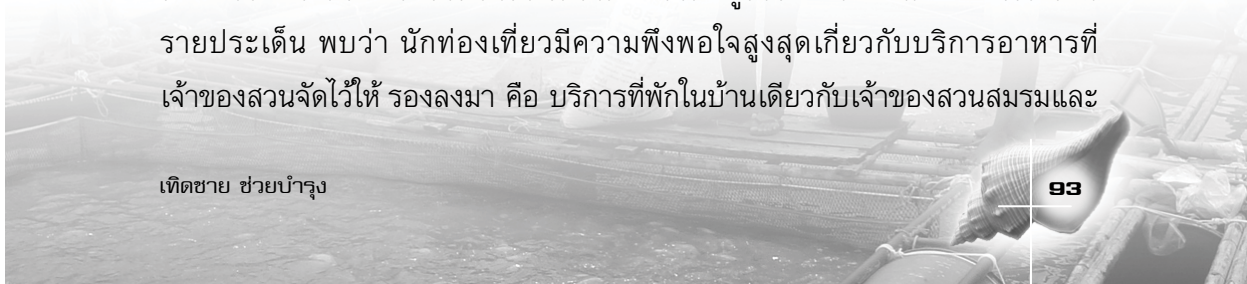
5.1.2 การสื่อความหมายในสวนสมรม

การสื่อความหมาย ควรประกอบด้วย ป้ายสื่อความหมาย เพื่อบอก แสดง หรืออธิบายข้อมูลและเรื่องราว ที่น่าสนใจทั้งในสภาพพื้นที่ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจข้อมูลหรือเรื่องราว ซึ่งเป็นเครื่องมือ ในการถ่ายทอดข้อมูลสู่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึง คุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเห็นด้วยกับการจัดการสื่อ ความหมายแต่ละประเภท การสื่อความหมายด้วยป้ายแสดงเส้นทางศึกษาสวนสมรม และป้ายชื่อต้นไม้ในสวนเป็นการสื่อความหมายที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ คู่มือการนำเที่ยวสวนสมรม สิ่งที่นักท่องเที่ยวเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ ชู่ม แสดงนิทรรศการเกี่ยวกับกิจกรรมของสวนสมรม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเห็นว่า ควรเพิ่มสัญลักษณ์ป้ายบอกทางที่เป็นภาษาอังกฤษเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว และควรเพิ่มแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวให้มากขึ้นด้วย

5.1.3 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรม

การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรม แบ่งเป็น 3 ด้าน

- 1) ที่พัก ได้แก่ พักร่วมกับเจ้าของสวน พักแยกจากบ้านเจ้าของสวนแต่อยู่ภายในบริเวณสวน
- 2) อาหาร ได้แก่ รับประทานอาหารร่วมกับเจ้าของสวน มีร้านอาหารที่ได้มาตรฐานไว้บริการ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ที่ต้องการในการท่องเที่ยวสวนสมรม ได้แก่ ป้ายบอกทางไปสวนสมรม การบริการน้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำสาธารณะในสวนสมรม ความเพียงพอของสาธารณูปโภค ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ศูนย์รักษาความปลอดภัย ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ต ร้านจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและของที่ระลึก และ มัคคุเทศก์ในการนำชมสวนสมรม โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวกในสวนสมรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับบริการอาหารที่ เจ้าของสวนจัดไว้ให้ รองลงมา คือ บริการที่พักในบ้านเดียวกับเจ้าของสวนสมรมและ

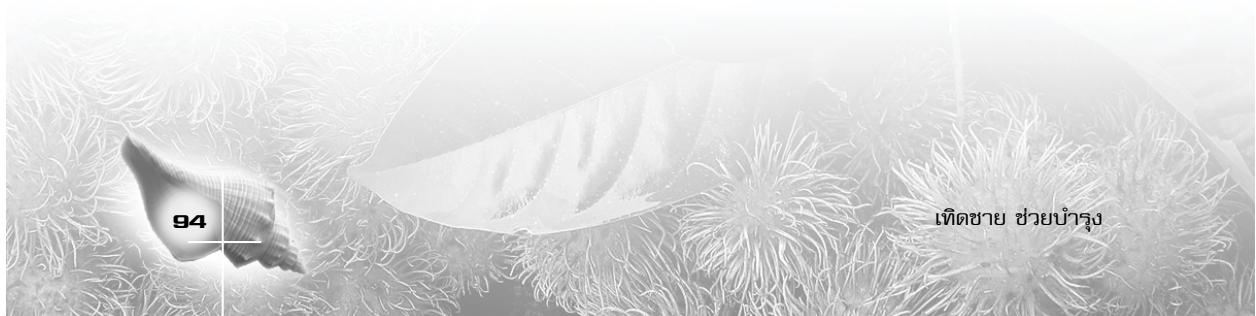
การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การบริการน้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำสาธารณะ ณ แหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ทั้งนี้ การให้คำแนะนำเป็นภาษาอังกฤษ ก็ยังเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวต้องการมากด้วยเช่นกัน

5.2 สวนปาล์มน้ำมันวันทนา กอบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการ ยุทธทางอากาศ อำเภอฟุนพิน

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของสุราษฎร์ธานี เนื่องจากเป็นพืชผลิตรองน้ำมันที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น ทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด ด้วยมีต้นทุนการผลิตและราคาต่ำกว่าน้ำมันพืชชนิดอื่น อีกทั้งน้ำมันปาล์มยังเป็นน้ำมันพืชที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลายทั้งในสินค้าอุปโภคและบริโภค ปาล์มน้ำมันเจริญเติบโตได้ดีในเขตอากาศร้อนชื้น ดังนั้น ภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่บริเวณใกล้เส้นศูนย์สูตรจึงเหมาะในการปลูกปาล์มน้ำมัน ทั้งนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่การเพาะปลูกปาล์มน้ำมันมากเป็นอันดับสองของประเทศ รองจากจังหวัดกระบี่ ด้วยผลตอบแทนจากการปลูกปาล์มน้ำมันดีกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ยางพาราและการทำนา ประกอบกับปริมาณความต้องการน้ำมันปาล์มภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกไปทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มสูงและคุณภาพผลผลิตมีผลกระทบต่อเปอร์เซ็นต์น้ำมัน อีกทั้งปาล์มน้ำมันมีราคาตกต่ำในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ซึ่งมีผลผลิตออกมามากกว่ากำลังการผลิตของโรงงาน ดังนั้นการยกระดับสวนปาล์มน้ำมันสู่การท่องเที่ยว จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำหรับเกษตรกรที่จะมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น

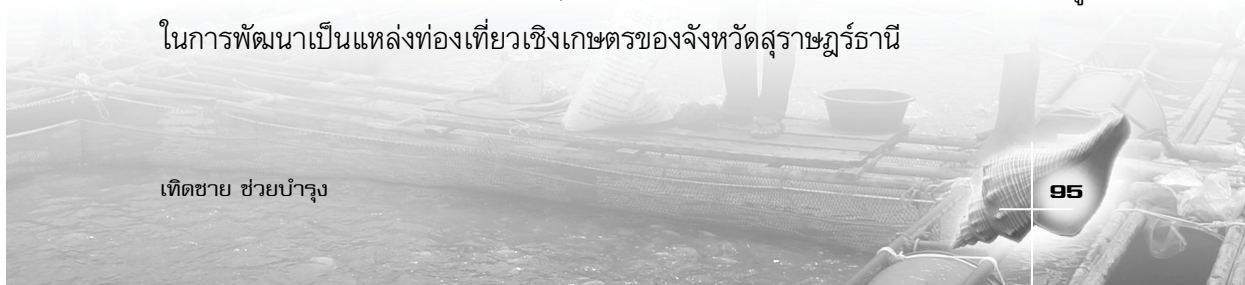

ที่มา : นิรมล เสริมทรัพย์ และคณะ, 2551

ภาพ 20 สวนปาล์มน้ำมัน

สวนปาล์มน้ำมันวันทนาจึงน่าจะเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวสวนปาล์มได้ ซึ่งสวนปาล์มน้ำมันวันทนาดังอยู่ในพื้นที่กองบิน 7 กองพลบินที่ 4 กองบัญชาการ ยุทธทางอากาศ อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน พันธุ์เทเนอรา ทั้งสิ้น 920 ไร่ จำนวน 13 แปลง ซึ่งเกิดจากแนวความคิดที่จะจัดการ พื้นที่ว่างเปล่าทั้งหมดในกองบิน 7 ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้เสริมมาพัฒนาหน่วยงาน และเพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการและครอบครัวมีรายได้พิเศษจากการทำงานใน สวนปาล์มนอกเวลาราชการ ตลอดจนเป็นแหล่งฝึกอบรมเกษตรกรรุ่นใหม่ให้กับ ทหารกองประจำการ ประกอบกับกองบิน 7 ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรปาล์มน้ำมัน กองบิน 7 เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลการศึกษา และพัฒนาสวนปาล์มแบบครบวงจรด้วยเทคโนโลยีแผนใหม่ อีกทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ ความเข้าใจแก่ข้าราชการ หน่วยงานและประชาชนโดยทั่วไป จะได้เข้ามา ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อีกทั้งยังเป็นสื่อกลางระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันกับ กลไกตลาดและศูนย์วิชาการอื่นๆ ที่สำคัญประการหนึ่งคือสนับสนุนการศึกษาพัฒนา น้ำมันเชื้อเพลิงจากพืช (Bio Diesel) ดังนั้นสวนปาล์มน้ำมันวันทนา จึงมีศักยภาพสูง ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นิรมล เสริมทรัพย์และคณะ (2551) ได้ศึกษาการจัดการการตลาดในองค์กรภาครัฐเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาสวนปาล์มน้ำมัน วันทนา กองบิน 7 กองพลที่ 4 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาส่วนผสมทางการตลาด สำหรับสวนปาล์มน้ำมัน วันทนาฯ และเพื่อสร้างแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ซึ่งส่วนผสมทางการตลาดที่ได้จะเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาองค์กรภาครัฐได้ ทำให้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ และยังสามารถวางแผนทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาและส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่องค์กรภาครัฐอีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนปาล์มน้ำมัน

5.2.1 ส่วนผสมทางการตลาดสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

ส่วนผสมทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ มีดังนี้

1) **ด้านผลิตภัณฑ์** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

2) **ด้านราคา** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับราคาที่คุ้มค่าและราคาที่ถูก

3) **ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านความสะดวกในการติดต่อขอเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก และทำเลที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากและปานกลางเท่ากัน

4) **ด้านการส่งเสริมการขาย** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ในระดับมาก ส่วนการให้ส่วนลดในกรณีต่างๆ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับปานกลาง

5) **ด้านบุคลากร** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในด้านพนักงานมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว มีอัธยาศัยดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสม

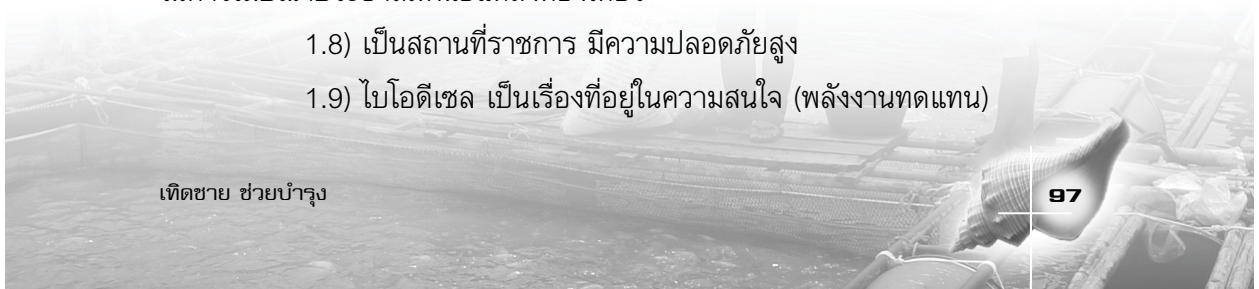
6) **ด้านกายภาพ** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากต่อความสวยงาม ความร่มรื่น ความสะอาดและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายของที่ระลึก นวดแผนโบราณ เป็นต้น และให้ความสำคัญในระดับปานกลางต่อการมีคู่มือและข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง

7) **ด้านกระบวนการ** นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อ ความสอดคล้องและประสานกันของกิจกรรมต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากและให้ความสำคัญต่อความรวดเร็วในการให้บริการในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ พบว่า

1) **จุดแข็งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ**

- 1.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แปลกใหม่ น่าสนใจ
- 1.2) เป็นศูนย์การเรียนรู้การเกษตรเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันแห่งใหม่
- 1.3) กลุ่มลูกค้าที่สำคัญ คือ ชาวสวนปาล์มที่จะได้นำความรู้มาปรับใช้ในส่วนของตนเอง ทั้งความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการเกษตร
- 1.4) อยู่ห่างจากตัวเมือง มีสาธารณูปโภคและการคมนาคมที่ดีทั้งทางอากาศและทางบก
- 1.5) สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมอื่นที่หลากหลาย เช่น การชมเครื่องบินรบ สนามกอล์ฟ มีสวนน้ำ กิจกรรมทางการทหาร สวนน้ำปักษ์เกษม เป็นต้น
- 1.6) ทำเลของสถานที่เป็นเมืองหน้าด่านได้เปรียบแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ (ยุทธศาสตร์ที่ตั้ง)
- 1.7) มีสถานีวิทย์กระจายเสียงภายในกองบิน 7 ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- 1.8) เป็นสถานที่ราชการ มีความปลอดภัยสูง
- 1.9) ไปโอดิเซล เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ (พลังงานทดแทน)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.10) มีพื้นที่ขนาดกว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากสามารถจัดสรรพื้นที่ได้เต็มศักยภาพ

1.11) เป็นจุดต่อระยะของนักท่องเที่ยว

1.12) มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืน เป็นต้น

2) จุดอ่อนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

2.1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ยังไม่มีชื่อเสียง

2.2) เป็นส่วนราชการจึงอาจมีกฎระเบียบที่เข้มงวดและมีข้อจำกัด

2.3) เนื่องจากเป็นส่วนราชการ นโยบายต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปลี่ยนผู้บริหาร

2.4) อาจประสบผลขาดทุน เนื่องจากเป็นส่วนราชการ ซึ่งไม่หวังผลกำไร

2.5) หากมีพืชเพียงชนิดเดียว (ปาล์มน้ำมัน) นักท่องเที่ยวอาจไม่สนใจ

2.6) ขาดการประชาสัมพันธ์

2.7) ไม่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากนัก เนื่องจากไม่สามารถบริโภคผลได้เหมือนเช่น สวนผลไม้

2.8) มีความน่าสนใจน้อยกว่าสวนผลไม้ เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน เป็นต้น

2.9) นักท่องเที่ยวยังไม่คุ้นเคยกับการเที่ยวในค่ายทหารที่มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มงวด

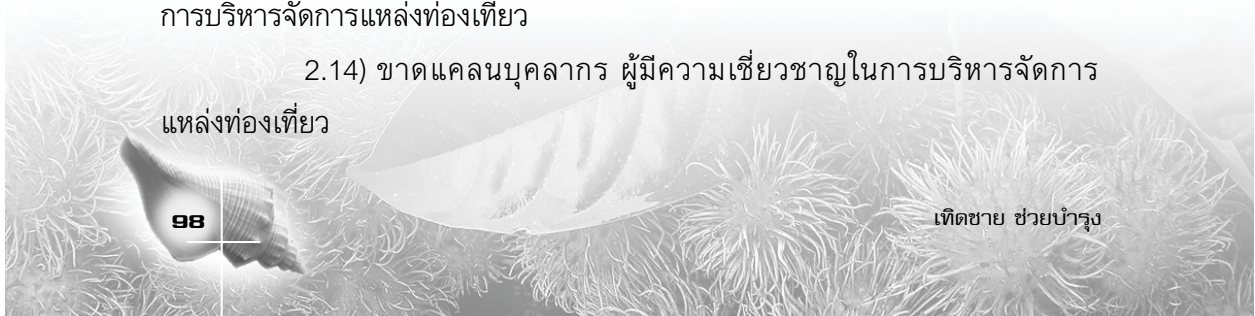
2.10) กลุ่มลูกค้าน่าจะมีเฉพาะเกษตรกร กลุ่มลูกค้าอื่นให้ความสนใจน้อย

2.11) ไม่มีชื่อเสียง ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่ค่อยได้รับความนิยม

2.12) ขาดการสนับสนุนจากทางราชการ

2.13) การขาดความเข้าใจของบุคลากรในกองบิน 7 อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.14) ขาดแคลนบุคลากร ผู้มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

3) โอกาสในการพัฒนาให้สวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันยังมีจำนวนน้อย จึงมีคู่แข่งน้อยราย

3.2) ประชาชนให้ความสนใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น

3.3) ในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสนใจพลังงานทดแทน (ไบโอดีเซล) มากขึ้น

3.4) นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ

3.5) จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก

4) อุปสรรคในการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

4.1) ความไม่แน่นอนของนักท่องเที่ยว

4.2) พื้นที่ภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดทั้งปี อาจเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว

4.3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันมีตลาดที่แคบ เฉพาะกลุ่ม

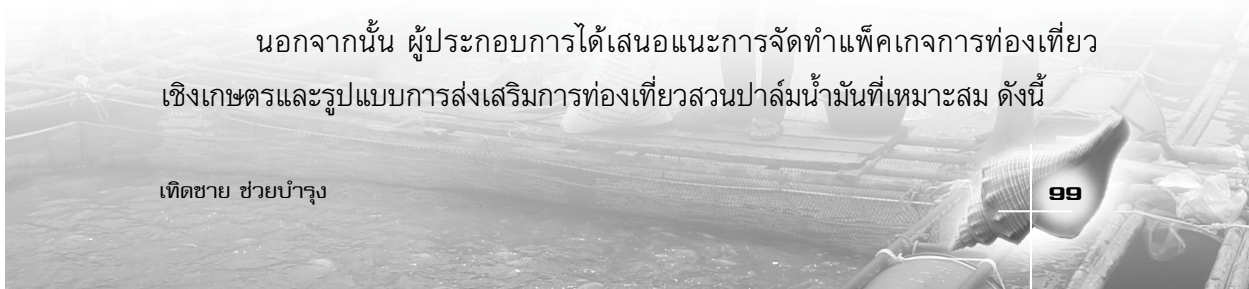
4.4) พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจมากกว่า เช่น เกาะสมุย เกาะพะงัน เขื่อนรัชชประภา เป็นต้น

4.5) สภาวะเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4.6) อาจไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในพื้นที่เนื่องจากมีความคุ้นเคยกับสวนปาล์มน้ำมันอยู่แล้ว

4.7) ผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวภาคใต้

นอกจากนั้น ผู้ประกอบการได้เสนอแนะการจัดทำแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวสวนปาล์มน้ำมันที่เหมาะสม ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1) รูปแบบแพ็คเกจและราคาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

การกำหนดแพ็คเกจการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต่างกัน ตัวอย่างแพ็คเกจการท่องเที่ยว เช่น

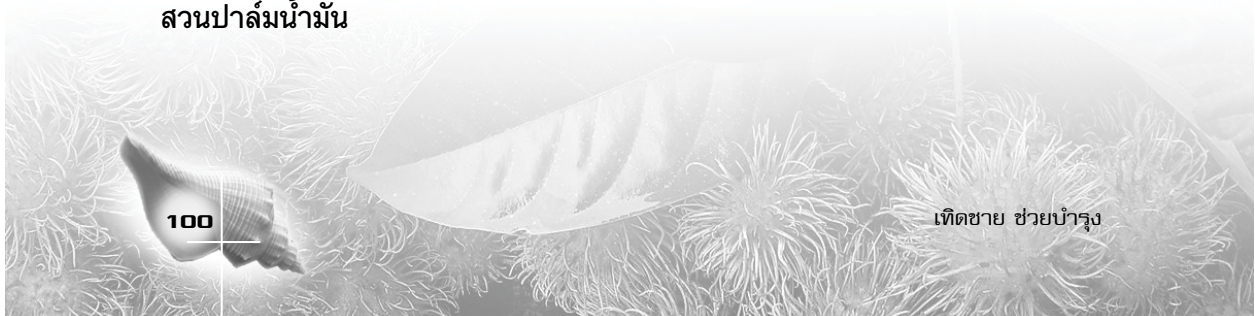
ก. แพ็คเกจ 2 วัน 1 คืน

ฟังการบรรยายการสาธิตและชมนิทรรศการเกี่ยวกับการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ชมผลผลิตจากปาล์ม น้ำมัน นั่งรถชมทัศนียภาพของสวนปาล์ม สัมผัสวิถีชีวิตการทำสวนปาล์ม น้ำมัน เข้าที่พัก แคมป์ไฟ บริการอาหารค่ำ (อาหารพื้นเมือง) ชมการแสดงพื้นเมือง ดั้นเช้าวร้อมบริการอาหารเช้า และเยี่ยมชมพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในกองบิน 7 เยี่ยมชมฝูงบิน 701 ฟังบรรยายสรุปภารกิจการบิน (การปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางอากาศและทางทะเล) กิจกรรมทางการทหาร นั่งเรือในสวนน้ำปักษ์ปกเวหน เลือกซื้อของฝากของที่ระลึก (นอกจากนี้อาจใช้บริการในกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจ เช่น กิจกรรมขับรถ AGV เพื่อการท่องเที่ยว ปั่นจักรยานเสือภูเขา กิจกรรมทางการทหาร เช่น ใต้หน้าผา กระโดดหอ เป็นต้น)

ข. แพ็คเกจ 1 วัน

ฟังการบรรยาย การสาธิตและชมนิทรรศการเกี่ยวกับการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ชมผลผลิตจากปาล์ม น้ำมัน นั่งรถชมทัศนียภาพของสวนปาล์ม สัมผัสวิถีชีวิตการทำสวนปาล์ม น้ำมัน และเยี่ยมชมพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในกองบิน 7 เยี่ยมชมฝูงบิน 701 ฟังบรรยายสรุปภารกิจการบิน (การปกป้องผลประโยชน์ของชาติทางอากาศและทางทะเล) บริการอาหารกลางวัน (อาหารพื้นเมือง) นั่งเรือในสวนน้ำปักษ์ปกเวหน เลือกซื้อของฝากของที่ระลึก (นอกจากนี้อาจใช้บริการในกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจ เช่น กิจกรรมขับรถ AGV เพื่อการท่องเที่ยว ปั่นจักรยานเสือภูเขา กิจกรรมทางการทหาร เช่น ใต้หน้าผา กระโดดหอ เป็นต้น)

2) รูปแบบของการส่งเสริมการขายสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

1) การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ตมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่ชอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีอยู่ทั่วโลก

2) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

3) การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ เช่น นิตยสารการท่องเที่ยว โทรทัศน์ วิทยุ แผ่นพับ ใบปลิว

4) การให้ส่วนลดเมื่อมีนักท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

5) การประชาสัมพันธ์ผ่านการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

6) การจัดนิทรรศการหรือการออกบูธในเทศกาลหรืองานต่างๆ

3) วิธีการจำหน่ายแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

1) จำหน่ายโดยตรง

2) จำหน่ายผ่านอินเทอร์เน็ต

3) จำหน่ายผ่านพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท เป็นต้น

4) จำหน่ายผ่านสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

5) จำหน่ายผ่านบูธในการจัดงานหรือนิทรรศการต่างๆ

4) ลักษณะที่เหมาะสมของบุคลากรของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

1) ควรมีความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

2) มีอัธยาศัยดี ร่าเริง รักงานบริการ

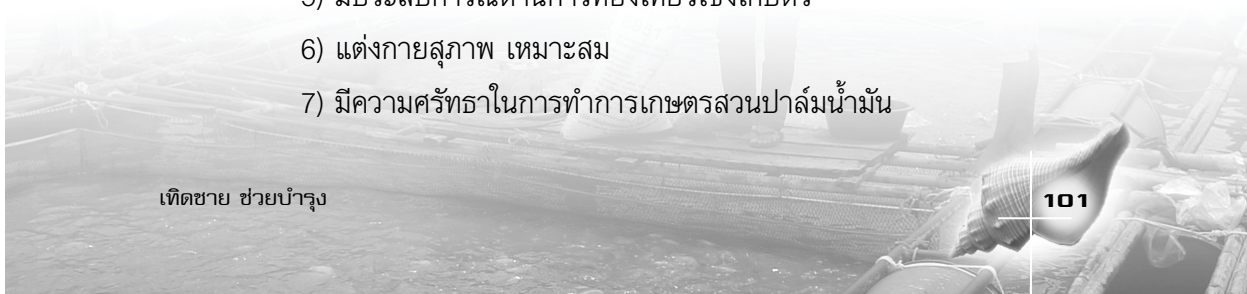
3) บุคลิกภาพดี สามารถพูดภาษาอังกฤษได้

4) เป็นนักอนุรักษ์และนักการตลาดที่ดี

5) มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

6) แต่งกายสุภาพ เหมาะสม

7) มีความศรัทธาในการทำการเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

- 8) มีใบอนุญาตมัคคุเทศก์
- 9) มีความคิดสร้างสรรค์ ไหวพริบดี
- 10) ควรเป็นคนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความรักและห่วงแหนท้องถิ่น

5) ลักษณะทางกายภาพ (ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก) ที่เหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

- 1) ร่มรื่น สวยงาม สามารถพักผ่อนหย่อนใจเป็นครอบครัวได้
- 2) สะอาดและเป็นระเบียบ
- 3) มีสถานที่สำหรับการตั้งแคมป์หรือปิกนิก
- 4) มีสถานที่สำหรับการประชุมหรือจัดสัมมนา
- 5) จัดสวนดอกไม้สำหรับเป็นมุมถ่ายภาพ
- 6) มีห้องพักรวมสิ่งอำนวยความสะดวก
- 7) มีรถรับ-ส่งไปยังแหล่งท่องเที่ยว
- 8) มีบ่อตกปลา
- 9) มีร้านขายของชำ ร้านขายของที่ระลึก ของฝาก สินค้าหนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

- 10) บริการเดินทให้เช่า
- 11) มีร้านอาหารที่อร่อย สะอาด บรรยากาศดีและบริการดี
- 12) มีสัตว์สวยงามเพื่อสร้างความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว
- 13) มีหน้าผาจำลอง
- 14) มีสปา นวดแผนโบราณ
- 15) มีห้องสุขา ห้องน้ำที่สะอาด
- 16) มีระบบการเก็บและกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ดี
- 17) มีป้ายเตือนนักท่องเที่ยวหรือป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ
- 18) มีที่จอดรถสะดวก กว้างขวาง ปลอดภัยและเพียงพอ
- 19) มีการจัดอาคารสถานที่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
- 20) มีบริการรถ AGV ให้เช่า หรือบริการม้าสำหรับนักท่องเที่ยว

21) มีบริการอาหารพื้นบ้าน ซึ่งใช้วัสดุจากธรรมชาติหรือหาได้ภายในชุมชน เช่น ใช้ใบตองห่ออาหาร หรือใช้กระบอกลูกไม้ในการหุงข้าว เป็นต้น

22) มีแผ่นพับแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว

6) กระบวนการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

- 1) ควรเป็นระบบที่ง่าย ชัดเจน
- 2) จัดเรียงไว้อย่างเหมาะสม ไม่ซับซ้อน ไม่ยืดเยื้อ
- 3) อาจใช้เทคโนโลยีช่วยในการให้บริการ เช่น การจำหน่ายบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- 4) มีการประสานงานของแต่ละฝ่ายอย่างเป็นระบบ
- 5) ลดเวลาการรอนักท่องเที่ยวให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

5.2.2 แผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

การกำหนดแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้ดำเนินการวิเคราะห์สถานการณ์และโอกาสทางการตลาด (SWOT Analysis) เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรคและโอกาสของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดก็จะอาศัยจุดแข็งและโอกาส เพื่อชิงความได้เปรียบทางการตลาด เพื่อสร้างยอดนักท่องเที่ยว สร้างชื่อเสียงและผลกำไรในอนาคต โดยมีส่วนผสมทางการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทางการตลาดในการสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมัน

แผนการตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนา ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1) บทสรุปสำหรับผู้บริหารและเนื้อหาของแผน เป็นการสรุปประวัติความเป็นมาของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ และอธิบายแผนการตลาด บริการที่เสนอขาย ตลาดเป้าหมาย ระดับการขายและกำไรที่คาดว่าจะได้รับ คู่แข่งขัน การกำหนดส่วนผสมทางการตลาดและกลยุทธ์

2) การวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาดในปัจจุบัน เป็นการนำเสนอข้อมูลภูมิหลังของตลาด บริการที่เสนอขาย คู่แข่งขัน การจัดทำจำหน่ายและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มหภาค โดยมีการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านตลาด ผลิตภัณฑ์ การแข่งขัน การจัดจำหน่าย และสิ่งแวดล้อมมหภาค

3) การวิเคราะห์ SWOT เป็นการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของสวนปาล์มน้ำมันวันทนา

4) การกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาด ซึ่งเป็นการตัดสินใจกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการตลาด ซึ่งมีทั้งด้านการเงินและการตลาด

5) การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เป็นการแบ่งส่วนตลาด โดยแบ่งตามเกณฑ์ภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีการกำหนดตลาดเป้าหมาย โดยแยกเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง มีการวางตำแหน่งบริการที่เสนอขาย โดยอาศัยปัจจัย 2 ประการ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ด้านการเกษตรปาล์มน้ำมัน พลังงานไบโอดีเซลและการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย สะดวกสบาย มีการกำหนดส่วนผสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย บุคลากร กายภาพและกระบวนการ

6) การกำหนดแผนปฏิบัติงาน ซึ่งจะแสดงว่าแผนการตลาดมีโปรแกรมที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ซึ่งจะประกอบด้วย กิจกรรม ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานและงบประมาณ

7) งบกำไรขาดทุนโดยประมาณการ เป็นการประมาณการยอดขายได้และค่าใช้จ่าย

8) การควบคุม ประกอบด้วย การวิเคราะห์การขาย ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด ความพอใจของลูกค้าเป้าหมายและการเงิน

จากแผนการตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาในเบื้องต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

สถานการณ์ทางการตลาดในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนา ได้รับการเกื้อหนุนจากปัจจัยต่างๆ เช่น กระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศของภาครัฐ แนวโน้มความต้องการองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการทำสวนปาล์มน้ำมัน

และพลังงานไบโอดีเซล พฤติกรรมการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เน้น
ความประหยัดและความคุ้มค่า คักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีกิจกรรมที่
หลากหลาย เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบสาธารณูปโภคและ
การคมนาคมที่สะดวก เป็นต้น

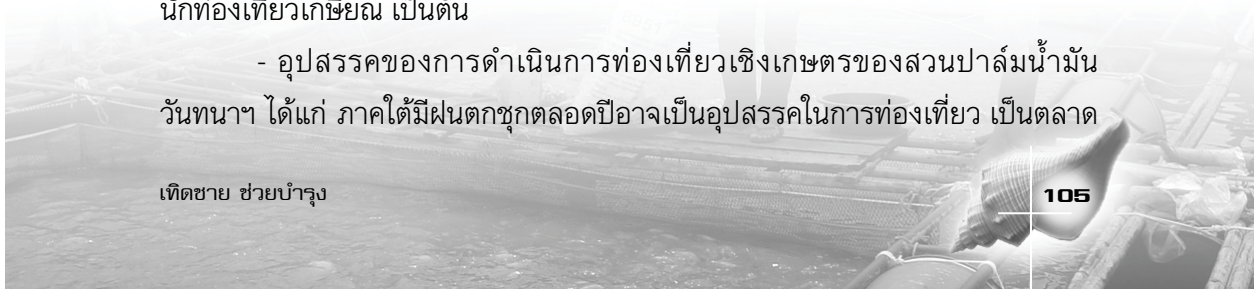
สถานการณ์คู่แข่งในตลาดของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ มิไม่มากนัก ทั้ง
คู่แข่งทางตรงและทางอ้อม โดยมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สำคัญ ได้แก่ การจำหน่าย
ผ่านเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การจำหน่ายผ่าน อินเทอร์เน็ตและการจำหน่ายผ่าน
บูธในการจัดงานหรือนิทรรศการต่างๆ ซึ่งสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคได้
ดังนี้

- จุดแข็งของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรและศูนย์การเรียนรู้การเกษตรแห่งใหม่ ทำเลที่ตั้งไม่ไกลจากตัวเมือง
สาธารณูปโภคและการคมนาคมที่สะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย
เครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่ดี พื้นที่กว้างขวาง การบริการได้มาตรฐานในราคาที่เหมาะสม เป็นต้น

- จุดอ่อนของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว
ที่ยังไม่มีชื่อเสียง มีกฎระเบียบเข้มงวดในการเข้าชม กฎเกณฑ์ นโยบาย
อาจปรับเปลี่ยนไปตามผู้บริหารแต่ละสมัย ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ผลปาล์มไม่
สามารถรับประทานได้เหมือนผลไม้ชนิดอื่น ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางด้าน
การจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น

- โอกาสความเป็นไปได้ในการพัฒนาสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แก่
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันน้อย ทำให้คู่แข่งน้อย ประชาชนสนใจ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้านสวนปาล์มน้ำมันมากขึ้น ภาครัฐและเอกชนให้
ความสนใจพลังงานทดแทน รัฐบาลมีนโยบายให้การสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว
ภายในประเทศมากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการบินและการให้บริการของ
สายการบินต้นทุนต่ำ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวสตรี นักท่องเที่ยวเยาวชน
นักท่องเที่ยวเกษียณ เป็นต้น

- อุปสรรคของการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสวนปาล์มน้ำมัน
วันทนาฯ ได้แก่ ภาครัฐมีฝนตกชุกตลอดปีอาจเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม พื้นที่ใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจกว่า สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันมีผลต่อการท่องเที่ยว กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เพราะคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม ผลกระทบจากความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการแข่งขันทางการตลาดจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ต้องการกำไรสุทธิร้อยละ 20 ของยอดขายได้ และจะเพิ่มขึ้นปีละร้อยละ 5 ทุกปี โดยต้องการรายได้ในปีแรกประมาณ 3,000,000 บาท วัตถุประสงค์ด้านการตลาดที่สำคัญ คือ สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับนักท่องเที่ยว สร้างค่านิยมและทัศนคติที่ดีด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมุ่งเน้นความหลากหลายของกิจกรรมและเสริมสร้างภาพลักษณ์โดยรวมของสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ

การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ ได้แบ่งส่วนทางการตลาดตามประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์ โดยมีตลาดเป้าหมายหลัก ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรที่มีความร่มรื่น สวยงามและเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตรและพลังงานไบโอดีเซล ส่วนกลุ่มรองอาจเป็นลูกค้าในอนาคตของแหล่งท่องเที่ยว นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร สัดส่วนกลุ่มหลักต่อกลุ่มรองเท่ากับ 7 : 3

สวนปาล์มน้ำมันวันทนาฯ กำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์โดยอาศัยปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งการเรียนรู้ด้านการเกษตรปาล์มน้ำมัน และพลังงานไบโอดีเซล และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย สะดวกสบาย โดยมีส่วนผสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขาย บุคลากร กายภาพและกระบวนการ อีกทั้งมีแผนปฏิบัติงาน ที่แสดงว่าแผนการตลาดมีโปรแกรมที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างไร ซึ่งจะประกอบด้วย กิจกรรม ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ การดำเนินงานและงบประมาณ มีงบกำไรขาดทุนโดยประมาณการ แสดงยอดขายได้ ค่าใช้จ่ายที่ได้จากการพยากรณ์ ตลอดจนการควบคุมซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์การขาย ค่าใช้จ่ายทางการตลาด ส่วนผสมทางการตลาด ความพอใจของลูกค้าเป้าหมายและทางการเงิน

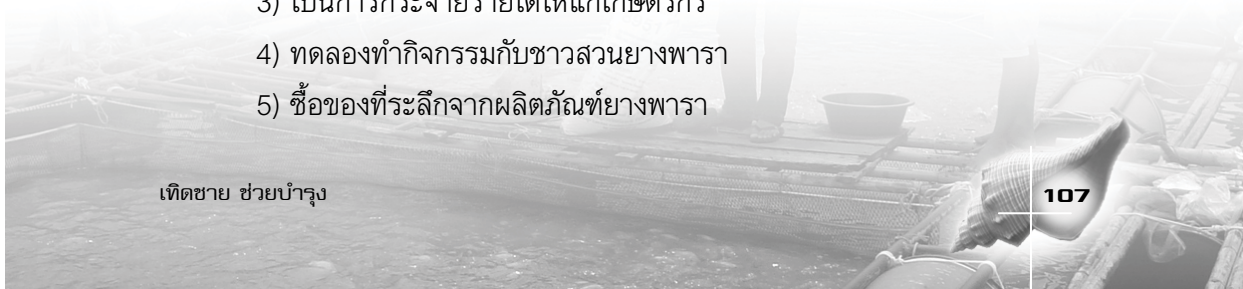
5.3 สวนยางพาราตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุดของประเทศ พื้นที่เพาะปลูกในปี 2549 ประมาณ 1.8 ล้านไร่ มีผลผลิตรวม 468,085 ตัน คิดเป็นมูลค่า 29,707 ล้านบาท จากผลผลิตจำนวนดังกล่าว ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมายที่ใช้ยางพาราเป็นวัตถุดิบในการผลิต พืชัย สุขวุ่น และคณะ (2551) ได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อหาความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวสวนยางพารา ซึ่งแต่เดิมกิจกรรมนี้อาจไม่ได้จัดอยู่ในกิจกรรมหลักของการท่องเที่ยว แต่ในระยะหลังการท่องเที่ยวเริ่มมีความหลากหลายยิ่งขึ้น การประยุกต์วัฒนธรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพเกษตรกรรมในสาขาต่างๆ สู่การท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจความเป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในสวนยางพารา ความต้องการในการท่องเที่ยวในสวนยางพาราของนักท่องเที่ยวและความต้องการในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวนยางพาราที่ตำบลพรุฬ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันนำไปสู่การกำหนดแนวทางและรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในสวนยางพารา รูปแบบการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรมชาวสวนยางพาราในด้านการสื่อความหมายต่อนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้แก่ชาวสวนยางพารา อย่างไรก็ตามชุมชนสวนยางพาราของตำบลพรุฬมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาด้านผลผลิตทางเกษตรกรรมภายใต้ชื่อ “ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลพรุฬ” ซึ่งสมาชิกของกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบอาชีพสวนยางพาราและต้องการที่จะทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเพื่อเพิ่มรายได้

5.3.1 ความต้องการการท่องเที่ยวสวนยางพาราของนักท่องเที่ยว

เหตุผลที่นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวสวนยางพารา มีดังนี้

- 1) เที่ยวชมและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา
- 2) เป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 3) เป็นการกระจายรายได้ให้แก่เกษตรกร
- 4) ทดลองทำกิจกรรมกับชาวสวนยางพารา
- 5) ชื้อของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ยางพารา

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นอกจากนั้นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด 9 อันดับแรก ประกอบด้วย

- 1) เที่ยวชมและทดลองวิถีกรีดยางพารา
- 2) รับฟังการบรรยายวิถีชีวิตชาวสวนยางพารา
- 3) เที่ยวชมและทดลองเก็บน้ำยางพารา
- 4) เที่ยวชมและทดลองรีดแผ่นยางพารา
- 5) เที่ยวชมและทดลองเพาะปลูกต้นกล้ายางพารา
- 6) เที่ยวชมพืชเศรษฐกิจที่ปลูกเสริมในสวนยางพารา
- 7) ร่วมทำของที่ระลึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์จากใบยางพารา
- 8) รับฟังการบรรยายความหลากหลายและธรรมชาติของสวนยางพารา
- 9) พักค้างแรมและชมวิถีชีวิตยามค่ำคืนของชาวสวนยางพารา

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติพบว่า นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่คล้ายคลึงกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวน ต้องการทดลองทำการผลิตยางพาราในขั้นตอนต่างๆ ทั้งการกรีดยาง การเก็บน้ำยาง การรีดยางแผ่นและต้องการให้กิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นการเพิ่มรายได้แก่ชาวสวนยางพารา แต่แตกต่างกันในด้านความต้องการด้านกิจกรรม โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต้องการทำกิจกรรมตามที่ตนต้องการก่อนกิจกรรมอื่น คือ ต้องการทดลองกรีดยางพาราเป็นอันดับแรก ต่อมาทดลองรีดแผ่นยางและการเก็บน้ำยางตามลำดับ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความต้องการกิจกรรมแรกเหมือนกัน คือ การกรีดยางพารา แต่กิจกรรมรองลงมา คือ ต้องการรับฟังการบรรยายสภาพวิถีชีวิตของชาวสวน ซึ่งแตกต่างกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่สนใจรับฟังการบรรยายสภาพวิถีชีวิตของชาวสวนเป็นอันดับสุดท้าย

กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวสวนยางพาราสามารถที่จะจัดให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ และต้องการจะเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา โดยต้องการกิจกรรมการทดลองกรีดยางพารามากที่สุด

5.3.2 ความต้องการการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สาเหตุที่ต้องการให้เกิดการท่องเที่ยวสวนยางพารา ประกอบด้วย

1) เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวสวนยางพาราก็เป็นการถ่ายทอดความรู้จากชาวสวนยางพาราสู่นักท่องเที่ยว ซึ่งต้องการให้นักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ได้เห็นการทำงานของชาวสวนยางพารา เพื่อเป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร เพื่อปลูกฝังให้รักอาชีพเกษตรกรและเข้าใจสภาพปัญหาของเกษตรกร นอกจากนี้ก็รู้สึกว่าจะตนเองจะมีประโยชน์ในการให้ความรู้แก่ผู้อื่น การมาเยือนของนักท่องเที่ยวเป็นการยกระดับความภาคภูมิใจให้แก่ชาวสวน โดยคิดว่าตนเองก็มีประโยชน์ต่อสังคม อย่างน้อยก็มีผู้สนใจจะเรียนรู้วิถีชีวิตและเข้าถึงภูมิปัญญาที่เขามีอยู่ ความรู้สึกเช่นนี้เป็นการร่วมกิจกรรมในฐานะผู้ให้บริการโดยเต็มใจมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมโดยหวังผลตอบแทน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้ชาวสวนยางพาราได้ปรับปรุงสวนยางพาราให้อยู่ในสภาพที่ดี ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะเมื่อตกลงว่าจะนำสวนของตนเองเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว ชาวสวนยางพาราก็รู้สึกว่าจะต้องปรับปรุงสภาพสวนยางพาราให้อยู่ในสภาพดี ไม่ให้หล้ารกเกินกว่าจะเป็นเส้นทางเดินได้ มีการตัดแต่งกิ่งที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการเที่ยวชม มีการทำทางเดินเท้าที่เหมาะสม มีการตรวจสอบสภาพของถ้วยรับน้ำยางให้อยู่ในสภาพดี มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ต่างๆ จัดระเบียบของเครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสมแก่การใช้งาน ปรับปรุงสวนตนเองให้มีสภาพน่าอยู่และมีความปลอดภัย

3) ชาวสวนยางพาราสามารถมีรายได้เพิ่มจากกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา เป็นประเด็นที่ชาวสวนคำนึงถึงเป็นอันดับหลัง เพราะไม่ได้คาดหวังรายได้จากนักท่องเที่ยวมากนัก หากแต่การต้อนรับนักท่องเที่ยว มีความจำเป็นต้องจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มสำหรับนักท่องเที่ยว ฉะนั้นค่าใช้จ่ายที่ชาวสวนยางพาราต้องการจากนักท่องเที่ยว คือ ค่าอาหารและเครื่องดื่มที่จัดเลี้ยงเป็นหลัก

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

และพยายามเก็บให้ต่ำที่สุด เพราะหากกำหนดราคาไว้มากนัก นักท่องเที่ยวก็จะไม่เดินทางมาเที่ยวชมอีก

การกำหนดราคาจากการท่องเที่ยวให้มีราคาถูกเพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสวนยางพาราเป็นการเริ่มต้นการจัดการการท่องเที่ยวแบบนี้และชาวสวนยางพาราไม่คาดหวังรายได้จากการท่องเที่ยวมากนัก เพราะชาวสวนยางพาราคำนึงถึงรายได้จากผลผลิตของยางพาราเป็นหลัก ส่วนการท่องเที่ยวเป็นเพียงการแลกเปลี่ยนความรู้แก่ผู้มาเยือน แต่หากมีรายได้เพิ่มจากกิจกรรมนี้ก็ถือเป็นผลพลอยได้มากกว่า

4) การที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวในสวนยางพารา ทำให้ชาวสวนยางพารามีความภาคภูมิใจและเกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราถือเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาอันยาวนาน

5) ชาวสวนยางพาราเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นการกระตุ้นกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี แม้จังหวัดสุราษฎร์ธานีจะมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายทั้งทางทะเล ภูเขา เขื่อนและศิลปวัฒนธรรม เป็นต้นก็ตาม แต่ชาวสวนยางพาราเห็นว่า การเพิ่มแหล่งและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีการท่องเที่ยวสวนยางพารา จะทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราจึงมีความสอดคล้องและหนุนเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดให้ดีขึ้น

6) กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลพรุพี โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราเป็นส่วนหนึ่งของแผนเส้นทางการท่องเที่ยว ซึ่งเดิมได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ว่าจะจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (บริเวณที่ชาวสวนยางพาราจัดกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่ใกล้ภูเขาซึ่งมีร่องรอยของการวางฐานกำลังในอดีต ในกรณีการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาล) ด้วยเหตุดังกล่าวชาวสวนจึงเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่จัดขึ้นควรได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

ด้วย เพราะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลพรุพี และจะเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีร่องรอยการต่อสู้ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในอดีตดังกล่าว

7) ชาวสวนยางพาราเห็นว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราจะทำให้เกิดความร่วมมือกันของชาวสวนและนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ทางเกษตรได้ เนื่องจากการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะนำไปสู่การประชุมเพื่อหารือในกิจกรรมอื่นๆ ด้วย เช่น การทำปุ๋ย การทำแปลงต้นกล้าเพื่อจำหน่ายกล้ายางพาราแก่ชุมชนอื่นๆ การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่าการรวมกลุ่มกันเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา ก็จะเกิดกิจกรรมกลุ่มแบบอื่นๆ ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง

8) ชาวสวนยางพาราเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยอาศัยผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย อีกทั้งเกิดการเรียนรู้ในการวางแผน การจัดการความรู้ การจัดเตรียมอาหาร การดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์และการแบ่งปันรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ซึ่งเป็นการเรียนรู้กระบวนการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอาจเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ต้องการจัดการการท่องเที่ยวในสวนยางพาราต่อไป

สิ่งที่ต้องจัดเตรียมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสวนยางพารา ดังนี้

1) ความรู้ เป็นการทบทวนความรู้ในการผลิตหรือกิจกรรมการทำสวนยางพาราในชีวิตประจำวัน เพื่อจัดระบบให้ง่ายแก่การอธิบายต่อนักท่องเที่ยว เช่น การคัดเลือกต้นกล้า การให้ปุ๋ย การกรีดยางพารา การใช้เครื่องมือแบบต่างๆ เพื่อเตรียมถ่ายทอดความรู้แก่นักท่องเที่ยว

2) สถานที่ การจัดเตรียมสถานที่เพื่อรองรับการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก ความปลอดภัยในการเที่ยวชม การเตรียมป้ายบอกทาง การทำความสะอาดสถานที่ รวมทั้งการเตรียมห้องน้ำไว้รองรับการใช้

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บริการของนักท่องเที่ยว การเตรียมสถานที่จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3) เอกสาร ซึ่งทำเป็นคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปในการท่องเที่ยวในสวนยางพารา ประกอบด้วยประวัติชุมชน วิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา กิจกรรมการท่องเที่ยว ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของชุมชนแห่งนี้ด้วย

4) ผู้นำเที่ยวในสวนยางพารา ซึ่งผู้นำเที่ยวประจำสวนต้องฝึกทักษะในการสื่อสารอย่างมีระบบและบอกวิถีชีวิตเป็นขั้นตอน และสามารถตอบคำถามของนักท่องเที่ยวได้อย่างกระจ่าง รวมทั้งยังสามารถสาธิตการทำกิจกรรมต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวได้

กล่าวโดยสรุป คือ ชาวสวนยางพารามีความต้องการที่จะจัดการการท่องเที่ยวสวนยางพารา เพราะเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และการพัฒนาด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะสวนยางพารา และเป็นการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวสวนโดยรวมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความต้องการท่องเที่ยวสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 68.8 ด้วยเหตุผลเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวน เป็นทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อกระจายรายได้แก่เกษตรกรและทดลองทำกิจกรรมโดยรูปแบบกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการ ประกอบด้วย 1) การชมการสาธิตและทดลองกรีดยางพารา 2) การรับฟังการบรรยายวิถีชีวิต 3) การทำกิจกรรมต่างๆ ตามวิถีชีวิตชาวสวนยางพารา ตั้งแต่การเพาะปลูกจนถึงการนำผลผลิตไปจำหน่าย

ชาวสวนยางพาราส่วนใหญ่ต้องการให้มีการท่องเที่ยวสวนยางพาราโดยให้เหตุผลหลักๆ คือ 1) เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนและต้องการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น 2) ทำให้เกิดการดูแลสุขภาพยางพาราให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม 3) สามารถสร้างรายได้เพิ่มนอกจากการขายผลผลิต 4) เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการทำสวนยางพารา 5) เป็นการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งนี้

ชาวสวนยางพาราต้องจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) เตรียมความรู้ 2) สถานที่ 3) ห้องน้ำ 4) ป้ายบอกทาง 5) เอกสารประชาสัมพันธ์ 6) ผู้นำชมสวนยางพารา

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารานั้น ประกอบด้วย

1) รับฟังการบรรยายวิถีชีวิตชาวสวนยางพาราในแง่มุมต่างๆ ตั้งแต่การคัดเลือกพื้นที่ การเพาะต้นกล้า การปลูก ดูแล การแนะนำอุปกรณ์ การกรีดเก็บน้ำยาง การกรีด ฯลฯ

2) แนะนำคู่มือการท่องเที่ยวสวนยางพารา ประกอบด้วย ประวัติชุมชน วิถีชีวิตชาวสวน ภูมิปัญญาในการทำสวนและการทำงานของนักท่องเที่ยว

3) เดินทางเข้าสวนยางพาราและชมการสาธิตและทำกิจกรรมการผลิตยางพารา

4) ประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและจัดทำของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์ยางพารา

รูปแบบที่เหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา คือ การจัดทำแผ่นพับ โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) ประวัติชุมชน 2) วิถีชีวิตชาวสวน 3) ภูมิปัญญาในการทำสวน 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา 5) ข้อควรระวังในการท่องเที่ยวสวนยางพารา 6) การติดต่อเพื่อเข้าชมและทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

ที่มา : พิชัย สุขวุ่น และคณะ, 2551

ภาพ 21-22 กิจกรรมในสวนยางพารา

เทิตชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.3.5 การสื่อความหมายกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราของตำบลพรุ

พิ

1) การอบรมชาวสวนยางพาราในการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นผู้สื่อความหมายที่ดีนั้น เนื้อหาที่ใช้ในการอบรมควรประกอบด้วย

- การพูดเพื่อสื่อความหมาย เป็นการฝึกอธิบายความให้ชัดเจนอย่างเป็นระบบเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ง่าย

- บุคลิกของผู้นำเที่ยวที่ดีซึ่งต้องมีความรู้และความมั่นใจในการสื่อสารแก่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก

- การเตรียมความรู้ที่จะถ่ายทอดแก่นักท่องเที่ยวอย่างเป็นขั้นตอนครบถ้วนถูกต้องและเชื่อมโยงความรู้อย่างมีเหตุผล

- การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถรับสารได้อย่างสะดวกและถูกต้อง

- การสาธิตกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราและแนะนำความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว เพราะผู้นำเที่ยวต้องสาธิตและอธิบายวิธีทำไปพร้อมกัน จึงต้องเตรียมตัวเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถแนะนำความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวได้

2) การจัดทำป้ายแสดงการสื่อความหมายในจุดต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องทำกิจกรรมในสวนยางพารา เช่น

- ป้ายแผนผังแสดงเส้นทางการเดินชมและทำกิจกรรมตามจุดต่างๆ

- ป้ายแสดงการสาธิตการกรีดยางพารา

- ป้ายแสดงการสาธิตการเก็บน้ำยางพารา

- ป้ายแสดงการสาธิตวิธีการทำแผ่นยางพารา

- ป้ายจุดแสดงเครื่องมือและอุปกรณ์ทำสวนยางพารา

- ป้ายแสดงพื้นที่เพาะต้นกล้ายางพารา

- ป้ายแสดงการปลูกพืชเสริมรายได้ในสวนยางพารา

- ป้ายสถานที่เก็บปุ๋ยสำหรับยางพารา

- ป้ายแสดงสถานที่ทำของที่ระลึกจากส่วนประกอบต่างๆ ของยางพารา

- ป้ายเตือนความปลอดภัยในด้านต่างๆ

กล่าวโดยสรุป นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในสวนยางพารา ด้วยเหตุผลที่ต้องการจะเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ส่วนชาวสวนยางพาราก็มีความต้องการที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพารา เพราะต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนยางพารา ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวสวนยางพาราที่จะเกิดขึ้นนั้น ชาวสวนยางพาราต้องมีความพร้อมหลายด้าน เช่น การปรับปรุงสวนยางพารา การเตรียมห้องน้ำ การเตรียมการให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรม เตรียมผู้นำเที่ยวและเตรียมคู่มือสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่ชาวสวนยางพารา เพราะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นจึงรู้สึกว่ามีคุณค่าเพิ่มขึ้น

5.4 ชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน

ลีเล็ดเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพุนพิน มีพื้นที่ประมาณ 17,266 ไร่ มีประชากรประมาณ 3,800 คน ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน คือ บ้านบางใหญ่ฝั่งขวา บ้านคลองราง บ้านบางใหญ่ฝั่งซ้าย บ้านบางบุตร บ้านบางปลา บ้านบางโนน บ้านคลองกอและบ้านบางทิง

สภาพทั่วไปของตำบลลีเล็ดจะเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำไหลผ่านและบางส่วนอยู่ติดกับทะเล มีน้ำเค็มท่วมถึง เป็นพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ในอดีตแต่ละหมู่บ้านจะสัญจรไปมาโดยเส้นทางทางน้ำซึ่งมีเส้นทางนับร้อยสาย สภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้ประชากรที่อาศัยในบริเวณที่ราบต่ำประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ติดกับทะเลจะประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน และในปัจจุบันมีการทำนาทุ่งร่วมด้วย

ลักษณะของภูมิอากาศจะมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน เพราะได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้ฤดูร้อนและฤดูฝนมีระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน

เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันลีเล็ดมีความเจริญมากขึ้น จากที่เคยสัญจรทางน้ำก็เปลี่ยนเป็นการคมนาคมทางบก มีถนนตัดใหม่เกิดขึ้นหลายสายเชื่อมโยงอำเภอต่างๆ ซึ่งสะดวกสบายมากขึ้น บ้านเรือนของผู้คนจากที่เคยตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ได้เคลื่อนย้ายมาสร้างใกล้ถนน แต่ยังคงความเป็นวิถีชนบท

ชุมชนลีเล็ดมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเข้มงวดในการใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำและนิยมนำเครื่องมือประมงพื้นบ้านมาใช้ ได้แก่ กระบอก ลอบใหญ่ ป้อง (ช้อนปึก) แห อวนปู เบ็ดกุ้ง ตะขอเกี่ยวปู เซงเลง ลอบปูทะเล โซหับปู โซหับกุ้ง โซหับปลา ฉมวก แร้วปูและกรำ เป็นต้น ชุมชนลีเล็ดมีความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์และสัตว์น้ำนานาชนิดที่ขยายพันธุ์และเจริญเติบโตอยู่ โดยแยกเป็นพรรณไม้ที่ขึ้นชายฝั่ง ได้แก่ ลำพู จาก แสมทะเล โกงกางใบเล็ก ตะบูนขาว ตาตุ่มทะเล ถั่วดำ ฝาดดอกขาว ประททะเล ปอทะเลและเหงือกปลาหมอ เป็นต้น ส่วนสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในคลองลีเล็ด ได้แก่ ปูแสมหรือปูเค็ม ปูก้ามดาบ ปูทะเล กุ้งหัวมัน กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งตักแตน แมงดาถ้วย ปลาดิน ปลาดุกทะเล ปลาตะกรับจุดหรือปลากระทะ (ปลาขี้เก็ง) ปลากระบอก ปลากระพงขาว หอยกะพง นกกระยาง นกแขวก ลิงแสม ตะกวดและหิ้งห้อย เป็นต้น

ชุมชนลีเล็ดได้รับการคัดเลือกจากโครงการส่งเสริมเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM-REST) ว่าเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว เพราะมีชายฝั่งที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ชายฝั่งซึ่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ทะเลต่างๆ อีกทั้งเป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพด้านการประมงและการเกษตรที่หลากหลาย ทั้งการปลูกป่า ปลูกไม้ผล การปลูกมะพร้าว การเลี้ยงตัวง การจักสาน การทำกะปิ โดยเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายในด้านการประกอบอาชีพและยังคงรักษารัฐวิธิตแบบดั้งเดิมจึงมีความเหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอย่างยิ่ง

ภัทรวดี อินทปนต์ และคณะ (2551) ได้ศึกษากลยุทธ์การสร้างตราและการประชาสัมพันธ์ของชุมชนลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อค้นหาคักยภาพ จุดเด่น จุดด้อยและความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

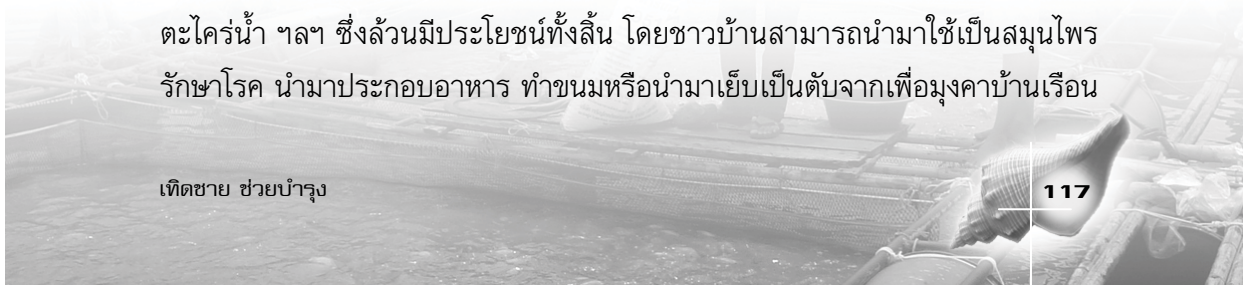
ที่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต ซึ่งนอกจากจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ยังต้องสร้างคุณค่าและตรา (Brand) ของชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้ลูกค้าสามารถจดจำได้และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการสร้างกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการตลาดอันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง

5.4.1 จุดเด่น-จุดด้อยของชุมชนลิเล็ด

จุดเด่นของชุมชนลิเล็ด

จุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลิเล็ด คือ ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ซึ่งมีพื้นที่กว่า 8,000 ไร่ ที่สำคัญคือ ป่าชายเลนชุมชนลิเล็ดมีความพิเศษกว่าป่าชายเลนอื่นเพราะนอกจากเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์แล้วยังเป็นป่าชายเลนแห่งแรกของประเทศที่เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ ด้วยความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และน้ำบริเวณนั้นมีความสะอาดไม่ถูกรบกวนจากขยะและสารเคมีปนเปื้อนจึงทำให้พรรณไม้ต่างๆ ในป่าชายเลนขึ้นได้เองตามธรรมชาติ จนได้รับการยกย่องจากองค์การพัฒนาทรัพยากรชายฝั่งทะเล (CHARM) ถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่งและเป็นที่ลือชื่อในหมู่นักอนุรักษ์ป่าชายเลนว่าเป็นผืนป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ในอันดับต้นๆ ของเมืองไทย จึงทำให้นักท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้ไม่พลาดกิจกรรมการนั่งเรือชมทัศนียภาพรอบๆ ป่าชายเลน

กิจกรรมการนั่งเรือชมป่าชายเลนเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบเพราะนอกจากจะได้เห็นความมหัศจรรย์ของป่าชายเลนที่ขยายอาณาเขตได้เองแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้เรียนรู้ระบบนิเวศจากกลุ่มชาวบ้านที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ชาวลิเล็ดมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรของท้องถิ่นเพราะป่าชายเลนของชุมชนลิเล็ดประกอบด้วยพืชพันธุ์ธรรมชาตินานาชนิด เช่น ลำพู โกงกาง แสม ถั่ว ลำพูหิน ตะบูน หลุมพอ ชี้เตี๋ย แสม ประทะเล เหงือกปลาหมอ จาก ลำแพน หน่อเขียน ปอทะเล ตะไคร่น้ำ ฯลฯ ซึ่งล้วนมีประโยชน์ทั้งสิ้น โดยชาวบ้านสามารถนำมาใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรค นำมาประกอบอาหาร ทำขนมหรือนำมาเย็บเป็นตับจากเพื่อมุงคาน้ำเรือน

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุราษฎร์ธานี :

การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ได้อีกด้วย โดยก้านซึ่งเป็นผู้นำชุมชนมีนโยบายที่จะทำให้ป่าชายเลนของลีเล็ดเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติ มีต้นไม้พุดได้ที่สามารถให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวแล้ว ตลอดสองข้างทางในการชมธรรมชาติป่าชายเลน นักท่องเที่ยวสามารถพบสัตว์ป่านานาชนิด ได้เรียนรู้พฤติกรรมสัตว์ เช่น การว่ายน้ำข้ามไปหาอาหารของลิงแสมในป่า การหาอาหารของนกนางนวล ฯลฯ ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ที่ไม่เหมือนแหล่งท่องเที่ยวอื่น

นอกจากนี้ กิจกรรมการนั่งเรือชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืนของชุมชนลีเล็ดเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมาก เพราะนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้ชมบรรยากาศในลำคลองยามค่ำคืนท่ามกลางแสงระยิบระยับของหิ่งห้อยแล้ว ยังได้ศึกษาวงจรชีวิตของหิ่งห้อยอีกด้วย จุดเด่นของชุมชนลีเล็ดอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ น้ำในลำคลองที่สะอาดปราศจากยาฆ่าแมลงและสารปนเปื้อนจึงทำให้บริเวณนี้มีหิ่งห้อยจำนวนมาก นักท่องเที่ยวจึงสามารถศึกษาและเรียนรู้วงจรชีวิตของหิ่งห้อยและชมความงามของแสงระยิบระยับของหิ่งห้อยตลอดลำคลอง

ชุมชนมีความต้องการนำเสนอธรรมชาติป่าชายเลนที่เป็นทรัพยากรอันสมบูรณ์ของชุมชนลีเล็ดต่อนักท่องเที่ยว เพราะชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อร่วมกันอนุรักษ์ป่าชายเลน อีกทั้งยังร่วมกันตั้งเป็นกลุ่มอนุรักษ์ขึ้นมาโดยกำหนดเขตการอนุรักษ์และเข้มงวดในการใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำ มิให้มีการล่อลวงเข้าไปจับสัตว์น้ำในบริเวณอนุรักษ์ เพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ตลอดจนมีการเฝ้าระวังไม่ให้คนล่อลวงเข้าเขตอนุรักษ์ผืนป่าชายเลนบริเวณที่มีการอนุรักษ์ เมื่อไม่ถูกรบกวนจึงส่งผลให้ป่าชายเลนมีการเจริญงอกงาม ทำให้สัตว์น้ำมีปริมาณเพิ่มขึ้น อันนำมาซึ่งรายได้จากการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจัง

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาทรัพยากรชายฝั่ง (CHARM) ได้ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนและให้การสนับสนุนชาวบ้านให้เห็นศักยภาพของพื้นที่ชุมชนลีเล็ดว่ามีความสามารถในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ในอนาคต จึงได้นำโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม (REST) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการด้าน

การท่องเที่ยวจากการได้รวมกลุ่มกันเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและการจัดการการท่องเที่ยว ทำให้ชาวชุมชนลีเล็ดมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ ภาคภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนของตนเองเป็นอย่างมาก จึงมีความต้องการในการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกและความตระหนักอันเป็นการต่อยอดการอนุรักษ์ให้กับชาวชุมชนเองและถ่ายทอดความรู้สึกแก่นักท่องเที่ยวผู้นั้นเอง (www.greenzonethailand.com)

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติแล้วชุมชนลีเล็ดยังมีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจเรียนรู้ เช่น วัฒนธรรมชุมชนในด้านการทำประมงพื้นบ้านที่หาได้ยาก ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ดูกิจกรรมการถักกระดานจับปู การใช้ลอบดักปลา การจับกุ้ง การคราดหอย ได้พักในโฮมสเตย์ร่วมกับชาวบ้านเพื่อสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน การร่วมรับประทานอาหารแบบที่ก้านั้นเรียกว่า “ข้าวหม้อแกงหม้อ” โดยชาวบ้านจะนำอาหารมารวมกันซึ่งเป็นอาหารพื้นบ้านภาคใต้โดยนักท่องเที่ยวสามารถเลือกรับประทานได้ตามใจชอบ จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างของชุมชนลีเล็ด คือ ความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนลีเล็ดที่สามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ โดยชุมชนลีเล็ดเป็นชุมชนนำร่องของกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่นได้เรียนรู้กระบวนการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ซึ่งชุมชนลีเล็ดได้รับรางวัลในการจัดการการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2550 เป็นการประกันคุณภาพอีกด้วย

ข้อดีของชุมชนลีเล็ด

ข้อดีของชุมชนลีเล็ด คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่หลากหลาย ดังนั้น การที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างต่อเนื่องจึงยังไม่สามารถทำได้ ประกอบกับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนสุราษฎร์ธานีนั้นมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัยด้วย ดังนั้น ถ้าต้องการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะต้องมีการปรับกิจกรรมเพื่อรองรับกับความต้องการนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เทิดชาย ช่วยบำรุง